

Ya i kan nda apóstol ndaxíka chiñu nuu Ndioxi

Yandj ka'an Ndioxi taxi ra nda'a nda apóstol ndandj xika xachiñu nuu ra

1 ¹Tata Teófilo, tutu yó'ó ku ya uvi tí'vi i xaa nda'a un. Ta nuu tutu ya tą a nunuu i, nuu ya ikan kua ndj ka'an ndi'i i xi'in un xa'a ya i kan Jesús ñuu ivi yó'ó xi'in yasj na'a ra kivi nunuu ²iin saa nda kivi tá nda a ra kua'an ra nuu ndivi. Tá tä'an ku'un ra nuu ndivi ta ndj kani ra nuu ndandj kaxin ra xachiñu nuu ra, tixin Tachi Ndioxi ndj ka'an ndi'i ra xi'in nda unkua xíniñu'u nda ikan nda. ³Sindi'i tá ndj xi'i Jesús ta ndj taku ra, ndj ka'an táku ra xi'in nda ya ná kundaa te'e ini nda ya táku ra. Ta tixin uvi xiko kivi ndj tuvi ra nuu nda [xi'in inka nà'a, nandíkun ichi ra]. Ndj ka'an ra xi'in nda xa'a ichi ya xá'nda chiñu Ndioxi.

⁴Ta tá íin ra xi'in nda apóstol ta ndj ka'an ni ra xi'in nda ya ná kée yachi nda ñuu Jerusalén, ta tu'un yandj ka'an ra xi'in nda ku yayó'ó:

—Kundatun ndo, kée yachi ndo ñuu Jerusalén yó'ó; kundatun ndo ndakua ná ndj ki'in ndo yandj ka'an Ndioxi taxi ra nda'a ndo; nda saa kee ndo. Tá íyo yandj ka'an i xi'in ndo yachi, saa koo ya. ⁵Ta Juan yandaa kua s̄j kuchi ra na'a xi'in tikuii, sundi ndó'ó ta soo uvi ndaá kivi ta kuchi ndo xi'in Tachi Ndioxi —káchi Jesús xi'in nda apostol ikan.

Tá kuandaa Jesús kua'an ra nuu ndivi

⁶Iin kivi tá ndj kita'an ndi'i nandíkun Jesús ndóo na, tasaa ndj ndakan tu'un ña'á na káchi na saa:

—Tata, ¿an tiempo vitin kua kixaá un ka'nda chiñu un nuu yo Israel, ta chikaa un nañuu Roma chí n̄j n̄j? —káchi na xi'in ra.

⁷Saa ndj kuiin ra káchi ra saa:

—Ndó'ó ta koo xíniñu'u ndo kundaa ini ndo maa an ndá kivi kua xasuvi Iva yo Ndioxi yachj tuni ra ikan ra, indaa mii ra xíni unkua íkan ra. ⁸Sundi tá ná kixi Tachi ra sata ndo, tasaa kuu mii ndo ndee Ndioxi; nda saa kua kee ndo ku'un ndo nditu'un ndo xa'a i xi'in nañuu Jerusalén yó'ó. Xi'na nañuu yó'ó ku'un ndo nditu'un ndo xi'in, saa ku'un ndo nditu'un ndo xi'in ndi'i nandóo estado Judea, tá ndi'i, saa ku'un ndo nditu'un ndo xi'in ndi'i nandóo estado Samaria iin saa ku'un ndo ndi'i ni kuu ñuu ivi nditu'un ndo xi'in na'a xa'a i —káchi Jesús xi'in na.

⁹Tá ndi'i ndi ka'an ra xi'in na saa xito ka na nuu ra, ñaa nda a ra kua'an ra nuu ndivi i kan Ndioxi. Saa nu u iin viko ndi kasi yaa ña'á ya, ta koo ka ra ndi xini na. ¹⁰Xito ka na nuu ndivi ndita na, ta nda a Jesús kua'an ra. Ñaa iin ku u so'va ndi tuvi uvi ndataa ndita nda, yaa ka vi toto ndixi ndandj tuvi ikan. ¹¹Saa xa á nda ká'an nda káchi nda saa:

—Ndó'ó ñañuu estado Galilea, ¿ndachu kua xito ndo nuu ndivi ndita ndo? Suvi Jesús, raxi ni ndo nda a kua'an nuu ndivi, suvi raña ku ra ndiko koo tuku; tá ku'va kua'an ra, saa kuu ndiko koo ra —káchi nda ikan xi'in nda apóstol

**Ndíkaxin nandíkun sata Jesús raMatías ki'vi ra ndiki'in
ra nuu taJudas ya xachiñu ra xi'in nda apóstol.**

¹²Saa ke e nda xiki nuu íyo itun Olivo, ta ndi ko koo nda ñuu Jerusalén. Iin ku'va sava hora kua xika na xiki ikan tasaa kixaa na ñuu Jerusalén. Tá ku'va ya ká'an ley yata a ra Moisés kaka na kivi ndíkundee na, ku'va saa kua ndi xika nda. ¹³Saa tá ndi xaa nda ñuu Jerusalén, ta nda a nda piso ni nu nuu ndóo nda. Ta ndandj xaa ikan ku nda kúu, taPedro, tin taJacobo, xi'in taJuan, inka taAndrés, tin taFelipe, xi'in taTomás, tin taBartolomé, xi'in taMateo, tin taJacobo se'e taAlfeo, inka taSimón raxi ndikaa xi'in napartido zelote tin inka taJudas ñani taJacobo. ¹⁴Ndi'i saa ichi ndíkita'an ndi'i nda xi'in ñani Jesús tin si'í ra yáMaría xi'in inka ka ná ña'á, ndíkita'an na ká'an na xi'in Ndioxi.

¹⁵Iin kivi ndi kita'an ndi'i nakándixa Jesús ndóo na, iin ku'va ciento oko ku na ndóo. Tasaa ndi kundichi taPedro tañu na, ñaa xa á ra ká'an ra xi'in na:

¹⁶—Ndó'ó ñani yo, Tachi Ndioxi ndi ka'an ya tixin tu'un ra yata a taDavid xa'a taJudas, ndi ka'an ya xa'a ra ya ndixiko ra Jesús, ta xa'a yayó'ó kua xi ndaka ra na'a ndi xa'an na xi'in ra ti in na Jesús. ¹⁷Ta taJudas ku iin randj xika xi'in nde; iin káchi ndi xika nde xi'in Jesús, ku u mii ra chiñu xi'in nde. ¹⁸Ta ra ikan koo ndi kan ra saa; ndi xiko ra Jesús, ki'in ra xu'un ya i kan ra yavá'a. Ñaa sa ta ra iin ñu'ú xi'in xu'un yakí'in ra ikan. Sindi'i ta xa 'ni ra mii ra, ñaa ndi kava ra nuu ñu'ú ya sa ta ra. Tasaa ndi ka'ndi tixin ra ta iin ke e ndi'i siti ini ra ndi xi'i ra. ¹⁹Ta ku ndaa ini ndi'i ñañuu Jerusalén xa'a yando' o raJudas ndi xi'i ra. Ta xa'a ya ikan kua chi nuu na kivi ñu'ú ra yasa ta ra nani ya Acéldama, yayó'ó kúni kachi ya: Iku nuu Ndi xita Ni í. ²⁰RaJudas ku ra ki xaa nduvi yata a tarey David, saachi yata a ra káchi ya saa:

Tá káa iku yuyu, saa nduu ve'e ra,
ta nda iin ka na'a koo ini ve'e ra,
káchi tu'un Ndioxi yata a taDavid.

Saa íyo tuku inka yaká'an, káchi ya saa:

Inka taa ná ki'vi ndi ki'in chiñu nuu ra, káchi ya íyo nuu tutu Salmo.

²¹'Ta vitin tañu yo yó'ó íyo taa ndaxi ndikun yoo ndi'i saa ichi kivi ndi xiyo Tata yo Jesús xi'in yo. ²²Ndi xiyo nda xi'in yo kivi si kuchi taJuan Jesús iin saa nda kivi nda a Jesús kua'an ra nuu ndivi. Ta vitin xiniñu'u nde iin ra ki'vi ra xi'in nde nduu nde uxi uvi. Tasaa ndikita'an ra kuu ra testigo xi'in nde ka'an nde xa'a Jesús ya ndi taku ra —káchi taPedro xi'in na.

²³Tasaa ndi kaxin na uvi nda: TaJosé, tanáni Barsabás, ta kivi vâ'a ra ká'an na xi'in ra Justo, ra ikan xi'in taMatías ku ndandi kaxin na. ²⁴Saa xa á ndi'i na ká'an na xi'in Ndioxi káchi na saa:

—Tata, yó'o ku raxíni unku ya íyo nima ndi'i ivi, ta vitin sina'a un ndayó'ó nuu nde, unku nda ndi kaxin un ²⁵ndiki'in chiñu ta'an ya i kan taJudas, tandi xika xi'in nde, chi taJudas ta si ndoo ra chiñu yata xi un nda'a ra ndi xi'i ra xa'a kuachi ra. Yakan kua'an ra nuu xíniñu'u ra ku'un ra —káchi na xi'in Ndioxi.

²⁶Saa chi kaa na suerte ta mi sata taMatías ndi kava ya. Nda kivi saa ki xaá ra xíka ra xi'in uxi iin saa nda apóstol, ndaxíka chiñu nuu Jesús.

Ki xaa Tachi Ndioxi

2 ¹Saa ku u ndi ya'a uxa semana ya ndi taku Jesús ta ti ndaa kivi ya koo viko Pentecostés. Saa iin ndi kita'an ndi'i nakándixa Jesús ndoo na iin ve'e. ²Ta iin ku u so'va ki xaá ní'i, ndee ku chi ní'i. Chí nuu ndivi ke e yaní'i. Tá íkan tachi ndee ni, saa kúu, iin xa á ní'i ndi'i ni kúu ini ve'e nuu ndoo na. ³Saa xi ni na iin ña'a tá káa ñu 'u saa káa yaxi ni na. Ñaa ta 'vi ta'an ya ndi koyo ya sata iin iin na. ⁴Ta Tachi Ndioxi kua ki xaa sata iin iin na; ñaa ki xaá iin iin na ká'an na inka nuu tu'un yaká'an na inka ñuu. Tá íyo yata xi Tachi Ndioxi nda'a na ka'an na saa íyo yakí xaá na ká'an na.

⁵Ta kivi ikan kua'a ni naIsrael nakáñu'u ni Ndioxi ndoo ñuu Jerusalén ta kua'a ni na ikan ka ku inka ñuu ta ndi xaa na ndoo na Jerusalén. ⁶Saa tá xi ni so'o ndi'i na ikan yandee ni ndi ni'i ini ve'e nuu ndoo nakándixa Jesús, tasaa ndi kita'an ndi'i na ndi xaa na ve'e ikan ta iin ndi kanda ini na chi iin iin na ikan ta xi ni so'o na tu'un mii na yaká ku xi'in na. Ñaa ni koo xíni na unkua ikan na xa'a yaxá á xíni so'o na tu'un na. ⁷Iin ndi kanda ini na, saa xa á na ká'an na xi'in ta'an na:

—¿Ndachu va'a ni xíni nayó'ó tu'un yo, ta nake e chí estado Galilea ku ndi'i na, va'a ka vi ká'an na? ⁸¿Unkua íkan na va'a ni ká'an na tu'un yo yaká ku xi'in yo?, ta xa siin nuu tu'un ká'an ndi'i yo. ⁹Kua'a ka vi kuu yo, ndá yokan ña'ñu ke e yo, yoke e Partia tin Media xi'in Elam tin Mesopotamia. Sava tu yo ke e Judea yó'ó va, ta sava tu yo ke e Capadocia xi'in Ponto tin Asia. ¹⁰Ta sava tu yo ke e Frigia xi'in Panfilia, ta sava tu yo ke e Egipto va. Sava tu yo ke e estado Libia ya ndíkaa yati xi'in ñuu Cirene. Ta sava tu yo ka ku Roma ta ki xaa yo ndoo yo yó'ó. ¹¹Raza naIsrael ku sava yo, ta sava yoxi ndikun inka ichi, ta ndi kundikun yo ichi naIsrael. Sava tu yo ke e nda Creta ya ndíkaa nda ma'ñu nduta ñu'u, ta sava tu yo ke e nda Arabia. Ndixa ni vi kua'a ñuu ke e yo ta nani xíni so'o yo ká'an nayó'ó tu'un yo. Xíni so'o yo ká'an na yatú'ún íkan Ndioxi —káchi na ikan so'va.

¹²Saa iin ndi kanda ini na, ni koo xíni na unkua ikan na xa'a yaxi ni na. Ñaa xa á ndákan tu'un ta'an na káchi na saa:

—¿Unkua kúni ka'an ndi'i yayó'ó? Koo yayó'ó xíni yo —káchi na xi'in ta'an na.

¹³Sundi sava na ta xáku ndaa ni ña'á na, káchi na saa:

—Naxí'i va ku naña, ta ndi xini ni na, yakan íkan na saa —káchi na.

Yandi ka'an taPedro xi'in na'a

¹⁴Saa ndi kundichi taPedro xi'in uxi iin saa ndata'an ra, ñaa k̄i xaá ra ndee ka vi ká'an ra xi'in na ikan, káchi ra saa:

—Nata'an yo, ndó'o Israel xi'in ndi'i ka ndo ndóo ñuu Jerusalén yó'ó, kuni so'o va'a ndo yaka'an i xi'in ndo. ¹⁵Chi sava ndo ká'an nde'e xí'i ku nde, ká'an ndo. Ta süvi yandaa kua, ¿mii kama ni ko'o nde?, ta sikan kaa ìn xitaan kua. ¹⁶Süvi nde'e xí'i ku nde. Tá íyo yata a randi ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi xina'a, ranáni Joel, saa va íyo ya i kan Ndioxi xi'in nde chi yata a ra ikan káchi ya:

¹⁷Tá xa ku yati ndi'i xa'a ñuu ivi,

ta ti'vi i Tachi i ya koo ya xi'in ndi'i saa kúu nañuu ivi.

Ta se'e taa ndo tin se'e si'i ndo, ka'an ndoso na tu'un yu'u i, chi Tachi i ta taxi ya ichi nda'a na ya ka'an ndoso na tu'un i.

Situvi ya nuu nakuaan ikan i.

Ta naxikua'a taxi i xani nuu na ndixani na.

¹⁸Kivi ikan taxi i Tachi i koo ya xi'in naxáchiñu nuu i: taa ku ra, ña'á ku ná,

ndi'i na taxi i Tachi i nda'a ya ka'an ndoso na tu'un yu'u i.

¹⁹Ta sina'a i ña'a nuu ndivi ya kuni na, ñaa ndikanda ni ini na, koo seña ñuu ivi yó'ó ikan i.

Kuni na n̄í ta kuni na koko ni ñu 'u .

Saa koo ni tu i'ma va; nda tá káa viko, saa koo ya.

²⁰Kunaa nuu ñu 'u,

ta ndukua'a yoo, tá káa n̄í saa nduu ri.

Sindi'i tá ndi ya'a ndi'i ya ikan, tasaa tindaa kivi chee ni, ta ndee ni ikan i kivi ikan.

²¹Ndi'i ni kuu na'a tá ná ka'an na xi'in i chindee i na,

ta chindee i na sikaku i na, káchi Ndioxi.

So'va káchi tu'un Ndioxi yata a taJoel xina'a.

Tá ká'an yayó'ó saa káa yando 'o nde'e vitin, káchi taPedro xi'in na.

²²Saa ndi ka'an tuku ra xi'in na káchi ra saa:

—Ndó'o naIsrael, kuni so'o ndo yaka'an i xi'in ndo xa'a raJesús, rañuu Nazaret. Suvi mii Ndioxi ku ra ta xi ndee nda'a ra, kua'a ni yava'a i kan ra, chi ndee ni ra yoo, si na'a ra yatú'un Ndioxi nuu yo. Ta tixin ndi'i yayó'ó si na'a Ndioxi yoo ndá taa ku Jesús. ²³Sundi tá ti in ndo Jesús ta xa xíni va Ndioxi unkua kundo'o ra, chi tá íyo ya chituni Ndioxi, saa íyo ndi'i yando 'o ra. Ta ndó'o x̄a 'ni ndo ra chi ta xi ndo ra nda'a na'a navá'a; ta xi ndo x̄a 'ni ña'á naRoma. Saa ndi xiyo yu'u ndo xi'in na, ti kaa na ra kandika itun cruzin ta ikan ndi xi'i ra. ²⁴Sundi tá ndi xi'i ra ta koo ndi taxi Ndioxi ndoo ra ndikaa ra ndi'i saa kivi tixin ñu'ú. Ndi taku ra tixin ñu'ú chi koo ndi kuchiñu ya kasi ña'á ya; kama ni va ndi taku ra i kan Ndioxi.

²⁵So'va ndo 'o ra ndi taku ra chi xa xina'a vi ta a taDavid tu'un xa'a Cristo, ta yata a ra káchi ya saa:

Ndi'i saa kivi xíni i Iva yo Ndioxi;

íyo tu'va ra xi'in i ña'ñu kua'a i ya chindee ra ye'e ya ná ku 'vi i nuu ndá ka ña'a.

²⁶ Yakan kua kúsini ni i ta ká'an i tu'un luvi, vani tindaa iin kivi kivi i, sundi koo í'vi i kivi i;

²⁷ chi ndáa ni ini i yó'ó, Tata Ndioxi, ta xíni i táxi un ndoo ikin kuñu i ndikaa ya tixin ñu'ú nuu ñú'u nandii. Ta ni táxi un ta'i kuñu i, chi rayii ku i.

²⁸ S̄i na'a un ichi va'a nuu i, nuu kutaku i ndi'i saa ichi.

Ta kusini ni i chi ndi'i saa kivi koo i xi'in un, so'va káchi yata a taDavid xina'a —káchi taPedro xi'in na.

²⁹ Saa nd̄i ka'an ka ra xi'in na ndíkani ra nuu na unkua ká'an tu'un ikan, káchi ra saa:

—Ndó'ó nata'an yo, xíni mii va ndo xa'a xii sikua yo taDavid. Nd̄i xi'i xii yo ta nd̄i ta'i kuñu ra ta nda kivi vitin íyo ñaña nuu nd̄i nduxin ra, ñuu yo yó'ó. ³⁰ Tand̄i ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi nd̄i xiyo ra, ta ku ndaa ini ra xa'a tu'un yand̄i ka'an Ndioxi xi'in ra, nuu china'a ña'á Ndioxi ya kaku iin taa tixin se'e sikua ra, ta ra ikan ku ra ku Cristo, rasikaku nañuu ivi yó'ó. Tá nd̄i xiyo mii tarey David xii yo, saa koo ra. Ni'i ra chiñu koo ra nuu sukun, ka chi Ndioxi xi'in xii yo. ³¹ Ta xii sikua yo, taDavid ikan, ku ra ku ndaa ini xa'a Cristo ya nditaku ra, ta ndöo yava'a ra ndikaa ya nuu ñú'u nandii ni kuñu ra tá'i, káchi Ndioxi xi'in xii yo. ³² Ta vitin nde'e ku testigo xa'a Jesús ya s̄i taku Ndioxi ra tixin ñu'ú. ³³ Ta nd̄i ki'in Ndioxi ra kua'an xi'in ra nuu ndivi. Ikan ku nuu ta xi ra koo Jesús xi'in ra ña'ñu kua'a ra. Saa ta xi Ndioxi Tachi ra nda'a Jesús tá íyo yand̄i ka'an ra xi'in Jesús yachi, saa íyo ya i kan ra. Ta ndi'i yaxíto ndo xi'in yaxíni ndo vitin, Tachi Ndioxi yat̄i 'vi ra nda'a nde kua i kan saa. ³⁴ Chi xii sikua yo, taDavid, ta koo nd̄i ndaa ra nuu ndivi, yakan s̄ivi xa'a mii ra ká'an ra tá nd̄i ka'an ra, káchi ra saa:

Ndioxi nd̄i ka'an ra xi'in Tata i, raChee nuu i, káchi ra saa:

"Na'a, yó'ó koo un xi'in i ña'ñu kua'a i, yó'ó koo un xi'in i chi kúni i xato'o i yó'ó."

³⁵ Yó'ó koo un xi'in i ndakua ná sindi'i xa'a ndi'i i na'a,

na íyo kuachi xi'in un, naxiin kuni yó'ó", so'va káchi Ndioxi xi'in Tata i Cristo, káchi yata a taDavid —káchi taPedro xi'in na.

Saa nd̄i ka'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, yayó'ó kua sína'a mii yo ya koo nd̄i ndaa xii yo David nuu ndivi. ³⁶ Sundi Jesús ta nd̄a a ra nuu ndivi. Xa'a yaña kua ká'an i xi'in ndi'i ndó'ó nañuu yo Israel, xíniñu'u kundaa ini ndo xa'a Jesús rax̄a nduva'a ndo xi'in, rat̄i kaa ndo kandika cruzin. Ndó'ó x̄a 'ni ra, sundi Ndioxi ta s̄i taku ña'á ra. T̄a xi ra chiñu ndee nda'a rakúu raCristo. Indaa ra ikan ku ra kuchiñu sikaku yoo, chi chee ni ra yakan kuchiñu ra ka'nda chiñu ra nuu yo —káchi taPedro xi'in na.

³⁷ Tá xi ni so'o na yand̄i ka'an ra xi'in na, tasaa k̄i xaá kúsuchi ka vi ini na, saa x̄ika ka vi ini na ndóo na. Ñaa nd̄i ka'an na xi'in taPedro tin ndata'an ra, káchi na saa:

—Ndó'ò nata'an yo, ¿unkua ikan nde vitin? —káchi na xi'in nda.

³⁸Saa ndi kuini taPedro ká'an ra xi'in na káchi ra saa:

—Ndiko koo ini ndo xa'a ndi'i kuachi ndo, sindoo ndi'i ndo yavä'a íkan ndo, ta ndiko ndo nuu Ndioxi. Tasaa kuchi ndo tixin ndee Jesucristo. Tasaa xaka'nu ini Ndioxi xa'a kuachi ndo, ta taxi ra Tachi ra koo ya xi'in ndo. ³⁹Chi saa íyo yandi ka'an Ndioxi. Ndi ka'an ra taxi ra Tachi ra koo ya xi'in ndo tin se'e ndo. Taxi tu ra ya koo ya xi'in ndi'i na'a na íyo ndi'i saa kúu ñuu ivi va. Ndi'i kúu na'a nakána Ndioxi kundikun ichi ra, taxi ra Tachi ra koo ya xi'in na —káchi taPedro xi'in na.

⁴⁰Xi'in tu'un yó'ó tin kua'a ni ka nuu tu'un ndi ka'an ra xi'in na, ndíkani ra nuu na káchi ra saa:

—Nditaxi ndo mii ndo nda'a Ndioxi ya ná sikaku ra ndó'ò, süvi ka vi ya kundo'o ndo tá kundo'o na'a navä'a, na íyo vitin —káchi ra xi'in na.

⁴¹Ta kua'a ka vi ku na chi chi mi kivi ikan; iin ku'va uni mil ku na chi chi xa'a yakā ndixa na tu'un yandi ka'an taPedro xi'in na. Nda kivi saa ndi kita'an nachi chi ikan xi'in na'a nakándixa Jesús. ⁴²Ta ndi'i saa kivi xini so'o na yasína'a nda apóstol. Tá ku'va íyo yaká'an nda xi'in na, saa íyo ya íkan na xi'in ta'an na. Vitin taan ndíkita'an ndi'i na xíxi na xita va'a ta xí'i na vinu xi'in ta'an na ya ndíka'án ini na ndi xi'i Jesús xa'a kuachi na. Saa ndíkita'an ndi'i tu na ká'an na xi'in Ndioxi va.

Ndá ku'va ndi xiyo naxi ndikun Jesús nunuu

⁴³Ta kua'a ni yava'a íkan nda apóstol nuu na'a, sína'a nda yatú'ún Ndioxi nuu na. Ta ndíkanda ka vi ini na xa'a ya íkan nda. ⁴⁴Saa ndi'i nakándixa Jesús iin yu'u íyo ndi'i na xi'in ta'an na; ndíta'vi na ña'a na táxi na nda'a nata'an na, naköö ña'a. ⁴⁵Tá xini na köö ña'a sava nata'an na, ta xíko na ña'a na an ñu'ú na; ñaa kána xu'un ndíta'vi na ya xi'in ta'an na. Tá ku'va xiniñu'u na, saa íyo yatáxi na nda'a ta'an na. ⁴⁶Vitin taan ndíkita'an ndi'i na ve'e ñuu ka'nu, saa ndíkita'an tu na ve'e va na. Vitin taan ndíkita'an na, ndinuu ka vi ini na xíxi na xi'in ta'an na, kúsini ka vi na xi'in ta'an na. ⁴⁷Xáto'o ka vi na Ndioxi. Ta ínuu va'a ka vi tu'un na nuu inka na'a. Ta vitin taan íyo ka na ndíko koo ini xa'a kuachi na; ñaa kíxaá na ndíkundikun na Jesús ta síkaku Ndioxi na.

TaPedro xi'in TaJuan sínda'a nda iin takú'vi, taküvi kaka

3¹Iin kivi ke e taPedro xi'in taJuan, ke e nda kua'an nda ve'e ñuu ka'nu, ta kúu ya iin ku'va ká a uni xikuaa; ora ikan kua ká'an naIsrael xi'in Ndioxi. ²Ñaa ndi xaa nda ye'e ñuu ta xi ni nda índu'u iin randákan, ta manko ku ra, küvi kaka ra. Saa káa ra tá ká ku ra. Ta ndi'i kivi xá'an nata'an ra ndáka ña'á na mii ye'e ñuu ikan. Vitin taan kua'an na ndáka na ra, kí'in na ra chíndu'u na ye'e ñuu yanáni Ye'e Luvi. Ikan chíndu'u na ra ndákan ra xu'un nuu naxáa ve'e ñuu. ³Saa índu'u ra ndákan ra ta xi ni ra ndi xaa taJuan xi'in taPedro kuaki'vi nda ve'e ñuu, tasaa ndi ndakan ra xu'un nuu nda. ⁴Ñaa ndi koto nda nuu ra, tasaa ndi ka'an taPedro xi'in ra, káchi ra saa: —Koto va'a nuu nde, tata —káchi ra.

⁵Saa ndi koto va'a ndixa ra nuu nda ndátun ra taxi nda xu'un nda'a ra.

⁶Tasaa ndi ka'an taPedro xi'in ra:

—Koo xu'un ndiso nde taxi nde nda'a un, sundi yakúu mii nde ta taxi nde ya nda'a un. Kundichi kaka un tixin ndee Jesucristo, rañuu Nazaret. Ká'an i xi'in un, kuandikoo kaka un —káchi taPedro xi'in ra.

⁷Ñaa tá ndi ka'an so'va taPedro xi'in ra, tasaa ti in ra nda'a kua'a ra ka ndichi ña'á ra. Tá ndi kundichi so'va ra ta ndikun ndu va'a ra, ndu ndee sukun xa'a ra. ⁸Saa ndikun ndi kundichi ra ki xaá ra xíka ra. Tasaa ndi ki'vi ra xi'in nda ve'e ñu'u, xíka mii ra ndi ki'vi ra xi'in nda. Kúsini ka vi ra ndakua kándeta ra, ká'an ra yava'a xa'a Ndioxi. ⁹Ndi'i nañú'u ye'e ñu'u ikan xi ni na ndu va'a ra ta xi ni na ká'an ka vi ra yava'a xa'a Ndioxi. ¹⁰Saa ndi kanda ka vi ini na, í'vi ku chi na saachi ndi kuni va'a ña'á na; xíni na küvi kaka ra tá ka ku ra. Tasaa xíni na ra xíndu'u ra ndákan ra ye'e ñu'u yanáni Ye'e Luvi.

Ká'an taPedro xa'a Jesús xi'in na'a

¹¹Tá ndu va'a ra ikan ta ni koo ndi xiin ra saña ra taPedro xi'in taJuan, iin ndíkun tuun ra xíka ra sata nda. Tasaa ki xaá ndíkananda ka vi ini ndi'i na'a xíni ña'á na. Ñaa iin ndi katin na xínu na ndi xaa na nuu ndóo nda ini corredor ya íin ye'e ñu'u, ta corredor ikan náni ya Corredor taSalomón. ¹²Tá xi ni taPedro ndi'i na ikan, ta ndi ka'an ra xi'in na káchi ra saa:

—Ndó'o nata'an yo, naIsrael, ¿ndachu ndíkananda ni ini ndo xító ndo yando'o rayó'ó? ¿Ndachu xító ni ndo nuu nde? ¿An va'a ni taa kúu nde, yakan va'a si nda'a nde ra, ká'an ndo? ¿Xi'in ndee mii nde si nda'a nde ra, ká'an ndo? Ta süvi saa íyo ya. ¹³Xi'in ndee Jesús, rakúu Se'e Ndioxi va, ndu va'a ra. Chi Ndioxi raka'nu ra ka ñu'u ni xii sikua yo taAbraham xi'in taIsaac tin taJacob, ra ikan ku ratá xi ndee nda'a Jesús, ta xa ka'nu ni ña'á ra. Sundi ndó'o ta ta xi ndo kuachi xa'a ra nuu nachiñu, ta ndi ka'an taPilato xi'in ndo saña ña'á ra, ta koo ndi xiin ndo saña ra. ¹⁴Koo ndi xiin ndo saña ndo rava'a, rayii, ta va'a va ndi ka'an ndo xa'a taa, ravá'a, raxa 'ni ndii, ndi ka'an ndo xa'a ra ikan ndi saña ra. ¹⁵Ta rava'a, ratáxi ichi ya kutaku yo, koo ndi xiin ndo kutaku ra, xa 'ni ndo ra. Sundi Ndioxi ta si taku ña'á ra, nde'e ku testigo xa'a ra, xi ni nde ndi taku ra. ¹⁶Kándixa nde Jesús yandee ni ndee kúu mii ra, yakan va'a ndu va'a rayó'ó. Xi'in ndee Jesús ndu va'a ra saachi kándixa ni ña'á nde yakan va'a ndu va'a ra, ndíchi ra nuu ndo vitin —káchi taPedro xi'in na.

¹⁷Saa xa á ká'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, yandaa kua xa 'ni ndo Jesús; iin ndi kita'an ndo xi'in nachiñu xa 'ni ña'á ndo, chi koo ndi kundaa ini ndo ndá xa'a kua i kan ndo saa.

¹⁸Sundi Ndioxi ta xa nduvi ndi'i ra ya íyo nuu tu'un ra, yatá a ndandi ka'an ndoso tu'un yu'u ra xina'a chi ya ikan káchi ya saa: "Ndo'o ni Cristo, rati'vi Ndioxi rakixi sikaku yoo ñuu ivi yó'ó, ndo'o ni ra kuvi ra", káchi yatá a nda —káchi taPedro xi'in na.

¹⁹Saa ndi ka'an ka ra xi'in na káchi ra saa:

—Nata'an yo, ndiko koo ndo nuu Ndioxi, ta ndiko koo ini ndo xa'a kuachi ndo, tasaa kixaa ka'nu ini ra xa'a kuachi ndo. Ikan ndo saa, ta chindee Ndioxi

ndó'ó ndiki'in ndo ini ndo koo va'a ini ndo. ²⁰Saa tindaa iin kivi ta ti'vi tuku Ndioxi Jesús ya ndiko koo ra ñuu ivi yó'ó chindee ra yoo, tá íyo yandí ka'an Ndioxi xa'a ra yachi. ²¹Sundi vitin ta xíniñu'u Jesús koo ra nuu ndivi nda kivi ná xavii Ndioxi ñuu ivi yó'ó. Nduxaa ya kindoo va'a ndi'i ña'a. Nduu ya tá ndí xiyo ya nunuu tá tä'an ki'vi kuachi ñuu ivi. Tá íyo yandí ka'an Ndioxi tixin ndayii, ndandí ka'an ndoso tu'un yu'u ra xina'a, saa koo ya ikan ra. ²²Iin ratá a tu'un Ndioxi xina'a ku ranáni Moisés, ta ra ikan tą a ra tu'un xa'a Jesús nuu ndí ka'an ra xi'in xii sikua yo káchi ra saa: "Ti'vi Ndioxi iin taa ta'an mii yo kixi ra ka'an ndoso ra tu'un yu'u Ndioxi xi'in ndo. Tá káa ye'e, saa koo ra ikan ka'an ra xi'in ndo, ta kuni so'o va'a ndo yaka'an ra xi'in ndo, ²³chi sava na'a tá ná kándixa na yaka'an ra ikan xi'in na, ta ndi'i xa'a na, kúchiñu na koo na xi'in nañuu yo Israel", so'va káchi yata a taMoisés xina'a —káchi taPedro xi'in na.

²⁴Ñaa ndí ka'an ka ra xi'in na káchi ra saa:

—Ndandí ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi xina'a, tá kúu taSamuel xi'in inka ka nda kí xi sindi'i, ndí ka'an ndi'i nda ikan ndá ku'va koo ya kixi Jesús ñuu ivi yó'ó. ²⁵Xina'a vi ndí ka'an Ndioxi ya kixaa nduvi ndi'i ra yandí ka'an ra xi'in xii sikua yo. Ndí ka'an ra xi'in xii yo taAbraham káchi ra saa: "Ikan i yandí ka'an i xi'in un. Tixin se'e sikua un kua ni'i ndi'i nañuu ivi yava'a", ka chi Ndioxi xi'in xii yo, taAbraham. Ta yoo ku yondi ni'i yava'a, yandí ka'an Ndioxi xi'in xii yo xina'a. ²⁶Tá ndí taku Jesús ikan Ndioxi, ta xi'na nuu yo nakúu Israel tí 'vi ña'á ra kí xi ra. Tí 'vi ña'á ra ya sina'a ra yoo ichi Ndioxi, tasaa ndiko koo ini yo xa'a yavá'a íkan yo, ndiko koo yo ichi Ndioxi, saa kusini ni yo —káchi taPedro xi'in na.

Tí in nachiñu taPedro xi'in taJuan kua'an nda ve'e kaa

4 ¹Saa kú u ká'an ka taPedro tin taJuan xi'in na'a, ta ñaa kí xaa sava ndasutu xi'in iin raka'nu, ra ínuu nuu napolícía nandáa ve'e ñu'u. Kí xaa ra xi'in ndasutu tin inka nda náni saduceo. ²Sáa ka vi nda xi'in taPedro tin taJuan xa'a yaká'an nda xi'in na'a ya ndí taku Jesús. Ta ká'an nda xi'in na nditaku na tá ná kuvi na saachi saa ndo 'o Jesús; ndí taku ra, káchi nda xi'in na. ³Xa'a yaká'an nda saa xi'in na'a, yakan kua ndí saa ni ndasutu ikan xi'in ra ínuu nuu napolícía xi'in ndasaduceo. Ñaa kí 'in ña'á nda tą an nda ve'e kaa. Ta xa xikuaa ni ku ya, yakan koo ndí tava ña'á nda ku'un nda nuu juez. Ndátun nda tava ña'á nda inka kivi ya kunani kuachi nda. ⁴Ta kua'a ka vi mii na'a naxí ni so'o yandí ka'an nda kí xaá na kándixa na Jesús. Iin ku'va u'un mil ndí xinu ndisaa ndataa ta siin ku ná ña'á.

⁵Saa ndí tuvi inka kivi ta iin ndí kita'an ndi'i mii nachiñu nuu naIsrael xi'in naxikua'a tin ndasína'a ley Ndioxi yata a taMoisés, ndí kita'an ndi'i na koo iin junta ñuu Jerusalén. ⁶Ikan íin taAnás, ra ínuu nuu ndi'i ndasutu, tin taCaifás xi'in taJuan tin taAlejandro, xi'in inka ndave'e sutu ndana'nu. ⁷Tasaa xa 'nda nda chiñu ya ná ku'un taPedro xi'in taJuan nuu ndóo nda. Ñaa tá ndí xaa nda ta kí 'in ña'á na ka ndita na ma'ñu nuu ndóo nda. Ñaa ndí ndakan tu'un ña'á nda, káchi nda saa:

—¿Unkua í kan ndo sí nda'a ndo tayó'ó ta manko ku ra? ¿Unku tą xi ichi nda'a ndo ya ikan ndo saa? —káchi nda xi'in taPedro tin taJuan.

⁸Ta ndee ni íyo Tachi Ndioxi xi'in taPedro, tasaa ndi kuini ra ká'an ra:
 —Ndó'ò tata naxikua'a, xi'in ndó'ò tata nachíñu, ⁹ndákan tu'un ndo nde'e ndá ku'va ndi xiyo ya ndu va'a rakú'vi, ta ¿an xa'a yaña'a va kua táxi ndo kuachi xa'a nde? ¿An táxi ndo kuachi xa'a nde xa'a ya si nda'a ña'á nde? Tatu kúni ndo kundaa ini ndo ndá ku'va ndu va'a ra, ¹⁰ta va'a kundaa va ini ndo; vitin ka'an nde xi'in ndo ya ná kundaa ini ndi'i nañuu yo Israel yandee ni Jesucristo, rañuu Nazaret, saachi xi'in ndee ra ikan kua si nda'a nde ra yó'ó. Ndó'ò ta ka tikaa ndo ra kandika cruzin ta xa 'ni ndo ra, sundi Ndioxi ta si taku ña'á ra. ¹¹Xíni yo unkua ká'an tu'un Ndioxi xa'a yuu yaxíniñu'u ni nasikua'a ve'e. Xíniñu'u ni na yuu ikan ta ku ndasi na ya. Tá i kan na ikan, saa i kan ndó'ò xi'in Jesús, ra ikan ku raxíniñu'u ni ndi'i yo ta ku ndasi ndo ra. ¹²Indaa kulu Jesús ku rakúu mii ndee ya sikaku ra yoo ya ná ndi'i xa'a yo ku'un yo ndaya. Ndi'i ni kúu nañuu ivi yó'ó ta koo na'a kuchiñu sikaku yoo, nda iin ña'ñu ni'i yo nasikaku mii yo; indaa Jesús ku ra kúu mii ndee sikaku yoo —káchi taPedro xi'in ndi'i naxikua'a ikan tin nachíñu.

¹³Saa tá xi ni so'o na ikan yandi ka'an taPedro tin taJuan, ñaa ndi kanda ka vi ini na xini ña'á na, chi ndinuni lo'ò ini nda ká'an nda, ni koo i'vi nda ká'an nda. Ta ni süvi ndandi sikua'a ku nda. Ta va'a ka vi ká'an nda. Xa'a ya ikan kua va'a ndi kuni ña'á na ya ndi xika nda xi'in Jesús. ¹⁴Ñaa ni koo ndi ni'i ka na tu'un ka'an na xi'in nda, chi xito na ndíchi rakú'vi, rakoo ndi kuvi kaka. ¹⁵Ñaa xa 'nda na chiñu ya ná ku'un nda ke'e. Saa ta va ña'á na ke'e, ta ndi ndoo na xa á ká'an xi'in ta'an mii na, ¹⁶káchi na saa:

—¿Unkua ikan yo xi'in ndayó'ó? Xa ndi'i nañuu Jerusalén yó'ó kúndaa ini xa'a yatú'ún Ndioxi i kan nda ta ni küvi ndikuaa yo ya. ¹⁷Ta va'a ná si'vi yo nda, xanduva'a yo xi'in nda kachi yo xi'in nda. Tasaa ku i'vi nda, ká'an ka nda xa'a Jesús xi'in na'a —káchi nachíñu ikan xi'in ta'an na.

¹⁸Tasaa xa 'nda tuku na chiñu ki xaa tuku nda nuu na, ta ndi ka'an na xi'in nda ya ná sina'a ka nda na'a ni ná ká'an ka nda xi'in na xa'a Jesús, káchi na xi'in nda. ¹⁹Ñaa ndi kuini taPedro tin taJuan ká'an nda xi'in na, káchi nda saa:

—Ndikani ini mii ndo, tata, ¿an va'a ná'a ya nuu Ndioxi kandixa ka nde yaká'an ndó'ò xi'in nde ta kándixa nde yaká'an Ndioxi? ²⁰Sundi nde'e ta küvi kutaxin yu'u nde ka'an nde xa'a yaxi ni nde xi'in yaxi ni so'o nde xa'a Jesús —káchi nda xi'in na.

²¹Vani si 'vi ña'á nachíñu, sundi koo ya ndi kan na xi'in nda; sa ña ndika na nda kua'an nda. Koo ndi kuchiñu na taxi na kuachi xa'a nda, saachi ndi'i na'a ta ká'an ni na yava'a xa'a Ndioxi chi xi ni na ndu va'a ta ikan. ²²Ta rataa rasi nda'a nda xi'in yatú'ún Ndioxi yá'a uvi xiko kuiya ra.

Na 'a nakándixa Jesús ndúku na ndee nuu Ndioxi

²³Tasaa ke e taPedro xi'in taJuan ve'e kaa. Ñaa ndi ki'in nda kua'an nda nuu ndoo nata'an nda, nandíkun Jesús. Saa ndi tu'un ndi'i nda xi'in na unkua i kan ndasutu na'nu, tin naxikua'a xi'in nda. ²⁴Sindi'i, tá xi ni so'o ndi'i na yandi ka'an nda, ñaa ki xa'á ndi'i na ká'an na xi'in Ndioxi káchi na saa:

—Tata, yó'ò ku rasi kua'a ndivi xi'in ñu'ú tin nduta ñu'u xi'in ndi'i ka ña'a ya íyo nuu ndivi tin ya íyo nuu ñu'ú yó'ó. ²⁵Tixin Tachi un kua ndi ka'an un

xi'in tarey David xii nde, raxa chiñu nuu un, ndi ka'an un xi'in ra, káchi un saa:

¿Ndachu kua káti ni nañuu ivi yó'ó káni ta'an na?

¿Ta ndachu kua xíka ini na xa'a yaköo ndáa ya'vi?

²⁶ Narey ñuu ivi yó'ó xi'in nachiñu,

iin ndi kita'an ndi'i na,

iin yu'u ku u ndi'i na ka ni ta'an na xi'in Ndioxi

ta ka ni ta'an na xi'in Cristo,

rakúu mii ichi un ya ta xi un nda'a ra,

so'va káchi yata a xii nde taDavid xina'a —káchi na xi'in Ndioxi.

²⁷ Saa ká'an ka na xi'in Ndioxi káchi na saa:

—Vitin ku nuu ti ndaa kivi ndi xinu yandi ka'an taDavid saachi tarey Herodes xi'in taPoncio Pilato iin káchi ndi kita'an nda ñuu yó'ó, ndi kita'an nda xi'in na inka ñuu tin sava naIsrael ñuu Jerusalén yó'ó. Iin yu'u ku u na xi'in ta'an na ndu ku na ku'va ya xa'ni na Jesús, rakúu mii ichi un yata xi un nda'a ra, tata Ndioxi. ²⁸ Tata, nda tá íyo yandi ka'an un kundo'o Jesús, tasaa íyo ya i kan na xi'in ra. Chi xa saa chi tuni un kundo'o ra. ²⁹ Ta vitin ká'an nde xi'in un chindee un nde'e, Tata, chindee un nde'e nuu nachiñu saachi sási na nde'e ná ká'an ka nde tu'un un. Ta taxi un ndee un nda'a nde ya ná ku i'vi nde kaka nde ndikani nde tu'un un. ³⁰ Ta chindee un nde'e xi'in ndee un, tixin Se'e un Jesús rayii, sinda'a un na'a nakú'vi, saa ikan un yatú'ún un ná kuni na'a —káchi na xi'in Ndioxi.

³¹ Ñaa tá si ndi'i na ndi ka'an na xi'in Ndioxi ta ki xaá táan nuu ndi kita'an na ndóo na. Saa ta xi Ndioxi Tachi ra nda'a na, ta íyo ndee Tachi Ndioxi xi'in na. Ñaa ki xaá ndu ndee ini na ndi nuni lo'o xíka na ndíkani na tu'un Ndioxi.

Ndi'i nakándixa Jesús chindee ta'an ndi'i na

³² Ndi'i kúu nakándixa Jesús va'a ni ndi xiyo na xi'in ta'an na. Iin yu'u ndi xiyo ndi'i na, nda tá kaa iin ña'a ndi'i na saa ndi xiyo ya, iin ndi xiyo ndika'nu ndi'i ya. ³³ Ta nda apóstol ndinuni lo'o ká'an nda xi'in na'a xa'a Jesús. Ndítu'un nda xi'in na ya ndixa kua ndi taku Tata yo Jesús. Saa kua'a ka vi yava'a ndi ni'i na nuu Ndioxi. ³⁴ Nda iin na köo ña'a ndi kumani nuu saachi tá kúu na íyo ñu'ú an ve'e ta ndi xiko na ya ta xu'un ya ka na ikan ³⁵ ta xi na ya nda'a nda apóstol, ta nda ikan ndi ta'vi ya xi'in na köo ña'a. Tá íyo ña'a xiniñu'u na saa íyo yandi ta'vi nda ta xi nda nda'a na. ³⁶ Saa i kan tu iin rakúu se'e sikua taLeví, ranáni José va. Ta raJosé ikan ke e ra iin isla^a Ta náni ya Chipre. José náni ra ñuu ra, sundi nda apóstol ta chi nuu nda kivi ra náni ra Bernabé chi tu'un Bernabé kúni kachi ya Taa Rasíndiko Ini Na'a". ³⁷ Ta ndi xiyo iin ñu'ú taBernabé ikan, saa ndi xiko ra ya, ñaa ta xi ra xu'un ra nda'a nda apóstol ya ndita'vi nda xi'in na'a naköo ña'a.

Kuachi taAnanías xi'in yási'i ra yáSafira

5 ¹ Ndi xiyo tu iin ra náni Ananías xi'in yási'i ra yáSafira, ta ndi xiyo iin ñu'ú na, saa ndi xiko na ya. ² Ñaa ta'vi na xu'un ikan, ta lo'o ta xi na nda'a nda apóstol ya ndita'vi nda xi'in naköo ña'a, ta ya ikan ku ndi'i yakí 'in

^a 4:36 Isla kúu iin ñu'ú lo'o ya ndíkaa ma'ñu nduta ñu'u.

na xa'a ñu'ú na, káchi na. Ta t̄i se'e tu'un na xa'a yand̄i ndoo nda'a na, chi k̄oo nd̄i ka'an na xi'in nda apóstol ya nd̄i ndoo ya nda'a na. Iin yu'u nd̄i xiyo uvi saa na nd̄i ka'an na lo'o saa kua k̄i 'in na xa'a ñu'ú na. ³Ñaa nd̄i ka'an taPedro xi'in taAnanías:

—Tata, ¿ndachu kua i kan un saa? ¿Ndachu t̄a xi un nd̄i ki'vi kiti Satanás nima un ta k̄u ni un sinda'vi un Tachi Ndioxi? Yayó'ó ku ndi'i xu'un k̄i 'in un xa'a ñu'ú un, káchi un, ta s̄ivi yandaa kua chi nd̄i ndoo ka ya nda'a un. ⁴Ñu'ú mii un kua nd̄i xiko un ta xu'un k̄i 'in un xa'a ya, xu'un mii un ku ndi'i ya. Yakan íyo ichi un ikan un ya k̄úni mii un, an lo'o taxi un an kua'a taxi un nda'a nde, mii un x̄ini va chi xu'un mii un ku ya. Ta yó'ó v̄a'a nd̄i kan un s̄i nda'vi un nde'e xa'a yand̄i ka'an un, yayó'ó ku ndi'i yak̄i 'in un xa'a ya káchi un. ¿Ndachu i kan un saa?, ta s̄ivi taa nd̄i sinda'vi un; Ndioxi k̄u ni un sinda'vi un —káchi taPedro xi'in taAnanías.

⁵Ñaa tá x̄i ni so'o ra yand̄i ka'an taPedro ta ndikun nd̄i kava ra nd̄i xi'i ra. Ta ndi'i na'a nax̄i ni yand̄o 'o ra, ta nd̄i ndi'vi ni na. ⁶Ñaa k̄i xaa sava ndakuaan nd̄i ki'in nda ikin kuñu ra su vi ña'á nda, ta nd̄i ki'in nda ra kua'an xi'in nda sinduxin nda.

⁷Sindi'i nd̄i ya'a uni hora ta k̄i xaa yási'i ra, ni k̄oo k̄úndaa ini yá unkua k̄u u. ⁸Saa nd̄i ndakan tu'un taPedro yá káchi ra saa:

—Nana, nditu'un xi'in i, ¿an ndixa yayó'ó ku ndi'i xu'un k̄i 'in ndo xa'a ñu'ú ya nd̄i xiko ndo? —káchi ra xi'in yá.

Saa nd̄i kuiin yá:

—Saa lo'o k̄úu va yak̄i 'in nde, tata —káchi yá xi'in ra.

⁹Tasaa nd̄i ka'an taPedro xi'in yá:

—¿Ndachu i kan ndo saa? Iin káchi ch̄i ta'an tu'un ndo x̄i to ndoso ndo Tachi Iva yo Ndioxi. Ke'e ñaa vaxi nda nd̄i xa'an s̄i nduxin yii un, ta vitin ku'un tu nda sinduxin nda yó'ó va —káchi ra xi'in yá.

¹⁰Ká'an ra saa ta ndikun nd̄i kava yá nd̄i xi'i yá. Saa nd̄i ki'vi tuku ndand̄i xa'an s̄i nduxin yii yá, nd̄i ki'in nda ikin kuñu yá nd̄i xa'an nda s̄i nduxin nda ña'ñu nuu nd̄i nduxin yii yá. ¹¹Ñaa nd̄i ndi'vi ka vi nand̄ikun Jesús xi'in ndi'i ka na'a nax̄i ni so'o yand̄o 'o taAnanías xi'in yási'i ra.

Nda apóstol íkan nda yatú'ún Ndioxi nuu na'a

¹²Ñaa k̄i xaá nda apóstol íkan nda kua'a ni yatú'ún Ndioxi tañu na'a. Ta ndi'i saa ichi nd̄ikita'an ndi'i nand̄ikun Jesús ini corredor Salomón ya íin mii ve'e ñu'u ka'nu. ¹³Ta inka na'a ta va'a ni ká'an na xa'a nand̄ikun Jesús. Sundi k̄oo xa'a ndee ini na kuta'an na xi'in na xa'a ya í'vi na. ¹⁴Ta nd̄ikua'a ka na'a nand̄ikundikun ichi Tata yo Jesús; taa ku nda, ña'á ku ná. Kua'a ka vi nd̄úu nakándixa ña'á. ¹⁵Ta kua'a ka vi na'a táva na ta'an na, nakú'vi; ndóso na nuu xito kua'an na xi'in na yu'u ichi. Ta ikan kí'in ña'á na ch̄índoo na nuu yá'a taPedro, chi nd̄ikani ini na, an nda ndati ra ná kani ndaa ña'á ta nduva'a na, káchi na. Yakan kua kua'an na ch̄índoo ña'á na yu'u ichi. ¹⁶Saa tu na'a nañuu íta'an yati xi'in ñuu Jerusalén ndáka na nata'an na nakú'vi xi'in nakúu mii tachi nduva'a. Ndáka ña'á na kua'an xi'in na nuu nda apóstol; ta iin ndúva'a ndi'i na.

Táan nachíñu nda apóstol ve'e kaa

¹⁷Saa ku u ta k_i xaá ku uni ini rasutu, ra ínuu nuu ndi'i sutu xi'in ndi'i ka ndasaduceo ndandóo xi'in ra. Xa á nda ku uni ini nda xíni ña'á nda apóstol. ¹⁸Ñaa t_i in ña'á nda k_i 'in nda t_a an nda ve'e kaa. ¹⁹Saa tá ku ñuu ta nd_i xa'an ángel Ndioxi x_u na ra ve'e kaa k_e e nda. Tasaa nd_i ka'an ra xi'in nda káchi ra saa:

²⁰—Kuá'an ndo ke'e ve'e ñu'u, ka'an ndoso ndo tu'un va'a xa'a Jesús xi'in na'a ya ná kundaa ini na kundikun na Jesús, tasaa kuchiñu na koo na tá ku'va ká'an Ndioxi —káchi ángel Ndioxi xi'in nda.

²¹Ñaa k_e e nda kua'an nda, ta nd_i tuvi inka kivi xitaan, k_i xaá nda sína'a nda na'a ke'e ve'e ñu'u ikan.

Ta rasutu, ra ínuu nuu ndi'i sutu, nd_i ka'an ra xi'in naxikua'a nakúu mii chiñu ñuu Jerusalén. Ka na ra na k_i xaa na nd_i kita'an na koo junta. Ñaa nd_i kita'an ndi'i na ndóo na. Tasaa xa 'nda rasutu ikan chiñu nuu napolicia ya ku'un na tava na nda ve'e kaa. ²²Saa k_e e napolicia ikan kua'an na. Tá nd_i xaa na ve'e kaa ta ni kóo ka nda nd_i xini na. Ñaa nd_i ko koo na xi'in chiñu ²³káchi na saa:

—Nd_i xa'an nde ve'e kaa xíto nde ta ndási tuun ye'e ve'e kaa. Ndóo napolicia ndáa na ye'e, sundi tá x_u na nde ta nda iin ka na'a kóo nd_i xini nde —káchi napolicia ikan.

²⁴Tá ku ndaa ini raxá'nda chiñu nuu napolicia nandáa ve'e ñu'u xi'in sutu, ra ínuu nuu ndi'i sutu, tin ndi'i ka nda sutu na'nu; tá ku ndaa ini nda ikan xa'a yand_i tu'un napolicia ikan xi'in nda, saa xa á ndíkani ka vi ini nda chi kóo xíni nda ndá ku'va ndi'i tindo'o ndó'o nda xi'in nda apóstol. ²⁵Ká'an nda saa, ta k_i xaa iin taa, nd_i ka'an ra xi'in nda káchi ra saa:

—Tata, ndat_a an ndo ve'e kaa, ta xa ke'e ve'e ñu'u ñaa ñú'u tuku nda sína'a nda na'a —káchi ra ikan xi'in nda.

²⁶Saa k_e e ra ínuu nuu napolicia kua'an ra xi'in napolicia, k_e e nda kua'an nda ndikuiso tuku ña'á nda. Sundi kóo nd_i xiin nda xanduva'a nda xi'in nda xa'a ya í'vi nda nuu na'a, chi sana ndikita'an ndi'i na ta ka'ni ña'á na xi'in yuu, ká'án nda. Yakan kua kóo nd_i xaa ndikuu ndapolicia ikan xi'in nda.

²⁷Ñaa nd_i xaa tuku nda nuu nachíñu k_i 'in ña'á nda ka ndita nda nuu ndóo na íyo junta. Tasaa k_i xaá ká'an rasutu ínuu nuu ndi'i sutu xi'in nda káchi ra saa:

²⁸—Xa nd_i ka'an te'e nde xi'in ndo ya ká'an ka ndo xa'a ranáni Jesús ñaa. ¿Ta ndachu so'o ni ndo? Kóo xíni ndo kuni so'o ndo yand_i ka'an nde xi'in ndo. Xa kua'a nandóo Jerusalén yó'ó sáka ndo xini xi'in yasína'a ndo ta chíkaa ka ndo kuachi nde xa 'ni nde ra Jesús ñaa —káchi ra xi'in nda.

²⁹Saa nd_i kuiin taPedro xi'in ndata'an ra ká'an nda, káchi nda saa:

—Ndioxi va ku raxíniñu'u ni ka yo kandixa yo nuu na ivi yó'ó. ³⁰Ndioxi rak_a ndixa ni xii sikua yo ku ras_i taku Jesús, rat_i kaa ndo kandika cruzin xa 'ni ndo. ³¹Ta Ndioxi t_a xi ra chíñu ndee ni nda'a Jesús, t_a xi ra nd_i kund'u' ra ña'ñu kua'a ra. T_a xi tu Ndioxi ichi nda'a ra ya sikaku ra na'a ya ná ndi'i xa'a na. Ta rayó'ó táxi ra ichi nda'a naIsrael ya ná kuchiñu na ndinama ini na. Tasaa kixaa ka'nu ini Ndioxi xa'a kuachi na. ³²Ta nde'e ku testigo xa'a

payó'ó, saa tu Tachi Ndioxi ya táxi ra nda'a ndi'i na'a naxíni so'o yaká'an ra —káchi taPedro xi'in nachíñu ikan.

³³Ñaa tá xí ni so'o nachíñu ikan yandí ka'an ra ta ndí saa ka vi na, xa á kúni ka'ni na ra xi'in ndata'an ra. ³⁴Ta tañu na ikan ndíkaa iin tafariseo, tanáni Gamaliel, tasina'a ley Ndioxi yata a taMoisés. Ta ndi'i na'a káñu'u ni na ra ikan. Saa ndí kundichi sava ra ma'ñu na, xa 'nda ra chíñu ta va na nda ikan kee nda ke'e iin rato lo'o saa ke e nda. ³⁵Ta ndí ka'an ra xi'in nachíñu ikan káchi ra saa: —Nata'an yo Israel, ndikani va'a ini ndo xa'a yakúni ndo ikan ndo xi'in ndayó'ó. ³⁶Ndika'án ini ndo, saa ku u yachi lo'o ndí kuita iin ranáni Teudas ta chíñu ndee ni kúu mii ra, káchi ra xi'in na'a. Ta kua'a ni na'a ta a sii ra xí ndikun sata ra. Iin ku'va kumi ciento kuu taa ndaxí ndikun sata ra. Ñaa ndí xi'i ra ikan ta ndí ndoo nda'a ndi'i nda xí ndikun sata ra, ta nda iin ya köo ndí kuu. ³⁷Ndí ya'a lo'o, tá ndí kuita censo, tuku ranáni Judas, rake e estado Galilea ndí kuita. Iin ta'nda chee ku tu naxí ndikun sata ra ikan va. Ñaa ndí xi'i ra, ta ndi'i naxí ndikun ña'á iin ndí xita ndi'i tu na ikan va. ³⁸Tasaa tu ndayó'ó va, kè'e ndo nda, ná kaka mii nda, chi tatu yandíkani xi'ni iin taa kua íkan nda ta ndi'i xa'a tu ndayó'ó va. ³⁹Sundi tatu yaká'an Ndioxi ku yaká'an nda ta kúchiñu ndo sindi'i xa'a ndo ya. Kuenda koo ndo chi va sana sívi xi'in ndañaa vi káni ta'an ndo, va sana xi'in Ndioxi va káni ta'an ndo —káchi taGamaliel xi'in nachíñu.

⁴⁰Nda saa ndí xinu ini nda. Ñaa xa 'nda nda chíñu nuu napolícía ikan ndí xa'an na ndí kuiso na nda ikan. Tá kí xaa na xi'in nda. Saa ndí ta'nda chíñu nuu na xanduva'a na xi'in nda kani ña'á na. Tasaa ká ni ña'á na ta ñaa ndí ka'an na xi'in nda ya ná ká'an ka nda xa'a Jesús. ⁴¹Saa sá ña na nda ká na koo nda kua'an nda. Tá ká na koo nda kua'an nda ta kúsini ka vi nda kua'an nda, chi ta xi Ndioxi ndo'o nda xa'a yandítu'un nda xi'in na'a xa'a Jesús. ⁴²Ndi'i saa kivi ká'an nda xa'a Jesús, nda mii nuu ndí xaa nda ká'an nda xa'a ra, ve'e kua, ve'e ñu'u kua, ndi'i nuu ndí xaa nda ta ká'an va nda yava'a xa'a Jesucristo, ratí 'vi Ndioxi vaxi sikaku nañuu ivi.

Nda apóstol ndíkaxin nda uxa taa ndakundaa chíñu xi'in na'a nakándixa Jesús

6 ¹Saa ku u tiempo ikan kí xaá ndúkua'a na'a nandíkun ichi Jesús. Ta naká'an tu'un griego kí xaá na ká'an vali na xa'a naká'an tu'un hebreo. Ká'an na ndi'i saa ichi tá ndíta'vi ña'a xíxi na ta köo xíto va'a na nánda'vi ta'an na, káchi na. ²Ñaa sí kita'an ndi'i uxi uvi saa nda apóstol nandíkun Jesús; ta ndí ka'an nda xi'in na, káchi nda saa:

—Nata'an yo, kúvi kuu mii nde chíñu ya ndita'vi nde ña'a xi'in nata'an yo, chi tá ná ikan nde yañaa ta xikuiin nde ká'an nde tu'un Ndioxi. ³Yakan kua va'a ka ndikaxin mii ndo uxa ta a, ndandaa ini, nda íyo Tachi Ndioxi xi'in. Ta ndañaa taxi ndo chíñu nda'a ná kundiso chíñu nda ndita'vi nda ña'a xi'in nata'an yo. ⁴Ta nde'e ka'an ka nde xi'in Ndioxi saa kaka nde sina'a nde na'a xa'a tu'un ra —káchi nda xi'in na.

⁵Saa ndí xinu ini na yandí ka'an nda xi'in na, ta ndí kaxin na taEsteban, rakándixa ni Ndioxi, ra íyo Tachi Ndioxi xi'in. Ñaa ndí kaxin na taFelipe

xi'in taPrócoro xi'in taNicanor tin taTimón inka taParmenas xi'in taNicolás. Ta raNicolás süvi ralsrael ku ra; yachi ka ndixa ra Ndioxi tá ku'va kándixa nalsrael. Sindi'i ikan k_i xaá ra kándixa ra Jesucristo. Ta chí ñuu Antioquia k_i xi ra. ⁶Tá ndi'i nd_i kaxin na nda ikan, ta nd_i kundaka na nda nd_i xaa nda xi'in na nuu nda apóstol. Saa ch_i nuu nda'a nda ikan sata uxa saa nda, ñaa nd_i ka'an nda xi'in Ndioxi xa'a nda.

⁷Ta ndi'i ni kúu xíta tu'un xa'a Jesús kua'an ya, k_i xaá ndúku'a nandíkun ichi ra mi ñuu Jerusalén, nda sutu ndaIsrael kua'a ni nda k_i xaá kándixa Jesús.

Nachiñu t_i in na taEsteban kua'an r_a xi'in na ve'e kaa

⁸TaEsteban kúu iin ta a, r_a íyo ndee Ndioxi xi'in. Saa nd_i ni'i ni ra yava'a nuu Ndioxi, yakan va'a i kan r_a yatú'ún Ndioxi nuu na'a. ⁹Saa ndóo iin taka na'a naxá'an ve'e ñu'u ya náni Ve'e Ñu'u naXíka Ndíka; saa náni ve'e ñu'u ikan. Ta köo íyo yu'u na ikan xi'in taEsteban; xa'a ya ikan kua x_a á na káni ta'an na xi'in tu'un xi'in ra. Suvi nalsrael kúu va na, ta ke e na inka ñuu, nake e ñuu Cirene tin nake e ñuu Alejandría, xi'in nake e estado Cilicia xi'in nake e estado Asia. Ñaa k_i xaá ndi'i na ikan ká'an na xi'in ra xa'a ya köo ndíta'an ini na yasína'a ra. ¹⁰Sundi köo ndíkuhiñu na xi'in ra saachi íyo Tachi Ndioxi xi'in ra ta suvi ya ta xi tu'un nda'a r_a yakan va'a ni ká'an ra. ¹¹Ñaa cha'vi na sava ndataa ta nd_i ki'vi yu'u nda ya ná ka'an nda xa'a taEsteban ya nd_i kana'a r_a xa'a taMoisés tin xa'a Ndioxi. ¹²Ta tixin yasiki nd_i ka'an nda ikan, k_u chiñu nda s_i saa nda ndi'i na'a xi'in naxikua'a xi'in ndasína'a ley Ndioxi yat_a ta Moisés. Xa'a ya ikan kua t_i in na taEsteban kua'an r_a xi'in na nuu nd_i kita'an ndi'i nachiñu ndóo na. ¹³Tasaa nd_u ku siin tu nda testigo siki, nd_i xaa nda nuu nachiñu ká'an nda:

—Xi ni tu nde'e va kána'a ni ra xa'a ve'e ñu'u yo yayii, ta kána'a ni tu ra xa'a ley Ndioxi yat_a ta Moisés va. ¹⁴Saa x_i ni so'o tu nde ká'an ra xa'a Jesús rañuu Nazaret, ya sindi'i ra xa'a ve'e ñu'u yo, ta ndinama ra costumbre yas_i ndoo taMoisés nda'a yo, káchi ra —ka chi nda xi'in nachiñu ikan.

¹⁵Ñaa nd_i koto nachiñu xi'in ndi'i ka nandóo ikan, nd_i koto na nuu taEsteban. Ta ndakua ye'e taxan nuu ra, tá kaa nuu ángel Ndioxi, saa nd_u u nuu ra.

Ndíkani taEsteban nuu nachiñu ndá ku'va nd_i xiyo xii sikua na xina'a

7 ¹Saa nd_i ka'an ra ínuu nuu ndi'i sutu xi'in taEsteban, káchi ra saa: —¿An yandixa kua ká'an ndayó'ó xa'a un? —káchi ra xi'in ra.

²Ñaa nd_i kuiin ra ká'an ra:

—Ndó'o tata, naxikua'a, nata'an yo Israel, kuni so'o ndo ná ka'an i xi'in ndo. Tá tá'an ku'un xii yo taAbraham koo ra ñuu Harán, ta nd_i tuvi Ndioxi, rachee, raka'nu, nuu ra tá íyo ra estado Mesopotamia, yanáni tu Caldea.

³Nd_i tuvi Ndioxi nuu ra nd_i ka'an ra xi'in ra ta yand_i ka'an ra xi'in xii yo kua yó'ó, káchi ra saa: "Sindoo ñuu un xi'in nata'an un, ta kua'an koo un inka ñuu nuu sina'a i nuu un", káchi ra xi'in xii yo. ⁴Tasaa ke e xii yo taAbraham ñuu Caldea ta nd_i ki'in ra kua'an ra koo ra ñuu Harán. Sindi'i ta nd_i xi'i

iva ra, ñaa ndi ki'in Ndioxi ra ki xaa ra ndi xiyo ra nuu íyo yo vitin. ⁵Ta nda lo'o ñu'ú nuu ndóo yo yó'ó koo ndi taxi Ndioxi nda'a ra ya koo ña'a ra. Sundi ndi ka'an Ndioxi xi'in ra taxi ra ya nda'a ra. Tá ndi'i ndi xi'i ra ta nduu ya ña'a se'e sikua ra, káchi Ndioxi xi'in ra. Ta nda iin se'e ra tá'an koo tá ndi ka'an Ndioxi xi'in ra. ⁶Ndi ka'an tu Ndioxi xi'in ra ya koo se'e sikua ra inka ñuu, nuu koo na xachiñu na xi'in yanduxa, ta ndo'o ni na tixin kumi ciento kuiya, káchi ra. ⁷Saa ndi ka'an ka Ndioxi xi'in ra, káchi ra saa: "Ye'e ta xanduva'a i xi'in na'a naxanduva'a xi'in se'e sikua un. Sindi'i ikan ta saña na, saa kixi na kañu'u na ye'e yó'ó", káchi Ndioxi xi'in xii yo taAbraham. ⁸Tasaa ndi ki'vi ra trato xi'in raAbraham, ñaa xá 'nda chiñu ra nuu ra ya xasuvi ra costumbre yanáni circuncisión. Ta ya ikan kua ká'an xa'a ra xi'in ndi'i se'e sikua ra ndataa ya kúu nda se'e Ndioxi. Xa'a ya ikan kua, chi nuu ra tuni Ndioxi se'e ra tá ká ku ra, tá ndi xinu una kivi ká ku ra, saa ndikunuu tuni Ndioxi ra. Sindi'i tá kucheer Isaac ta ká ku se'e ra, saa i kan tu ra ikan va xi'in se'e ra taJacob. Tasaa tu taJacob, tanáni tu ra Israel va, saa i kan tu ra ikan va xi'in uxi uvi saa ndase'e ra, ndakúu raza yoIsrael.

⁹Ta sava ndase'e raJacob xii yo, ku uni ini nda xi'in ñani nda taJosé. Yakan ndi xiko nda ra kua'an ra ñuu Egipto. Sundi Ndioxi ta ndi xiyo ra xi'in ra, ¹⁰chi ndee ña'á ra xi'in ndi'i tindo'o ra. Ta ndu ndichi ni ra i kan Ndioxi, xa'a ya ikan kua va'a ni ku ni tarey faraón xi ni ña'á ra. Ñaa ta xi ra chiñu nda'a ra ndu u ra gobernador nuu naEgipto. Tasaa ndi kundiso chiñu tu ra xi'in ve'e tarey va.

¹¹'Saa ku u tá ti ndaa kivi ki xaá ndó'o ni ini nañuu Egipto xi'in nañuu Canaán, xá á xí'i na soko. Tasaa ki xaá ndó'o ni tu xii sikua va yo ndóo na chi Canaán yó'ó chi koo ndi ni'i na ña'a kuxi na. ¹²Sundi tá ku ndaa ini xii yo taJacob ya íyo ña'a xíxi ñuu Egipto, tasaa ti 'vi ra ndase'e ra kua'an nda xa'a ña'a kuxi na. Sikan yanunuu kua ti 'vi ra nda ndi xa'an nda. ¹³Saa ke e tuku nda ndi xa'an nda ichi uvi. Ta ichi uvi ku nuu ndi ka'an taJosé xi'in ndañani ra ya kúu ra ñani nda. Ta nda tafaraón ku ndaa ini ndá raza ku taJosé. ¹⁴Sindi'i ta ká na taJosé iva ra xi'in nata'an ra, kúu na uni xiko xa'un. Ká na ra na kua'an na ñuu Egipto. ¹⁵Saa ku u nuu ke e xii yo taJacob kua'an ra ñuu Egipto xi'in nave'e ra ta ikan ku nu ndi xi'i ra. Ikan ndi xi'i tu ndase'e va ra. ¹⁶Tá ndi xi'i raJacob, tasaa ke e raJosé xi'in ndi'i ndañani ra, ke e nda kua'an nda ñuu Canaán. Si nduxin nda ikin kuñu iva nda nuu ñuu Siquem nuu ñu'ú yasa ta xii yo taAbraham nuu ra se'e taHamor.

¹⁷'Saa tá ndi ya'a kua'a ni kuiya ta xa ku yati kivi ya sixinu Ndioxi yandi ka'an ra xi'in xii yo taAbraham xina'a, ta ndi xina kua'a ka naIsrael ta'an yo ñuu Egipto tá xi ndoo na ikan. ¹⁸Tasaa tiempo ikan kua ndi kuita inka rey ki xaá kúu mii ra chiñu nuu naEgipto, ta koo xíni ra ikan tu'un xa'a taJosé. ¹⁹Ñaa si nda'vi ra naIsrael ta'an yo. Saa xá nduxa ra xi'in na ya sindoo nda'a na se'e vali na nachíchín ya kuvi na. ²⁰Tiempo ikan kua ká ku taMoisés, ta va'a ni ku ni Ndioxi xi ni ña'á ra. Saa ndi xiyo ra xi'in iva si'í ra uni yoo. ²¹Tá ti ndaa kivi ya sindoo nda'a na ra, saa ki 'in na ra chi kaa na ini itun tika ta ki 'in na nu si kana na nuu tikuii kua'an nu. Ta xi ni yáse'e tafaraón nu, ñaa ndi ki'in yá nu ta va yá ra ini nu si kua'nu yá. Ta mani ni

ndi xiyo ra nuu yá, nda tá ndi xiyo se'e mii yá, saa ndi xiyo ra. ²² Yakan va'a si kua'a ra tá ku'va síkua'a ndi'i mii naEgipto. Si kua'a va'a ra ta ndee ni ndee ndi xiyo ra, va'a ni ndi ka'an ra ta kua'a ni yava'a i kan ra.

²³ Saa tá kuu mii ra uvi xiko kuiya ra ta ndi kani ini ra ku'un ra koto ra nata'an yo, naIsrael. ²⁴ Saa ke e ra kua'an ra. Tá ndi xaa ra ikan saa xi ni ra xánduva'a ni iin mii raEgipto ikan xi'in iin rata'an yo. Ñaa ndi xa'an taMoisés ndi ki'in ra tu'un ta ikan, ta xa 'ni ra inka ra. ²⁵ Saachi ndi kani ini ra an sana kundaa ini nata'an yo, yati 'vi ña'á Ndioxi ya chindee ra na, ka 'án ra. Ta köo ndi kundaa ini na, ²⁶ chi ndi tuvi inka kivi ta ndi ta'an ra uvi ndata'an yo káni ta'an nda xi'in ta'an mii nda. Ñaa ku ni ra ta'vi ra nda, ta ndi ka'an ra xi'in nda: "Ñani, ¿ndachu káni ta'an xi'in ta'an mii ndo ta iin kúu ndo?", káchi ra xi'in nda. ²⁷ Ñaa chi nda'a ra ikan ta Moisés ta ndi ka'an ra xi'in ra, káchi ra saa: "¿Unku chi nuu yó'o ya ka'nda chiñu un nuu nde kua? ¿Unku ndi ka'an xi'in un koo un juez ra xanani kuachi xi'in nde? ²⁸ ¿An tá i kan un xa 'ni un raEgipto kuni saa kúni un i kan un xi'in i?", káchi ra ikan xi'in taMoisés. ²⁹ Saa ku ndaa ini ra ya xi ni na xa 'ni ra taEgipto. Ñaa ndi ndi'vi ra xi nu ra kua'an xika ra, kua'an ra nda inka ñuu yanáni Madián. Ikan ndi xaa ra ndi xiyo ra, ta ikan ti nda'a ra, ka ku uvi se'e ra.

³⁰ Saa ku u ndiya'a uvi xiko kuiya ta ndi tuvi ángel Ndioxi nuu ra, yati iku náni Sinaí. Iku yuyu ikan ndi tuvi ya nuu ra, xi ni ra itun iñu xíxi nu. ³¹ Ñaa ndi kanda ka vi ini ra xa'a yaxi ni ra. Tasaa ku yati ra nuu itun iñu ikan ya kuni va'a ra. Tá ku yati ra ta xi ni so'o ra tachi Ndioxi ká'an ya xi'in ra, káchi ya saa: ³² "Ye'e ku Ndioxi tandaa, taká ñu'u ndaxii sikua un, taAbraham xi'in taIsaac tin taJacob", káchi tachi Ndioxi xi'in ra. Saa ndi ndi'vi ka vi ra. Ñaa ki xaá ya kisi ña'á ya xa'a ya i'vi ra, ta ni köo ndi xa'a ndee ka ini ra koto ra. ³³ Tasaa ndi ka'an Iva yo Ndioxi xi'in ra káchi ra saa: "Moisés, tava nduxan un xa'a un ya xato'o un ye'e, chi ñu'ú nuu xáñu un ñaa ta ñu'ú yii kua. ³⁴ Na'a yó'o ná ka'an i xi'in un chi xi ni i ndó'o ni nata'an un nandóo ñuu Egipto, nandíkun ichi i; xi ni so'o i xáku ni na, yakan nu u i vaxi i chindee i na. Na'a, ta vitin ti'vi i yó'o ku'un un ñuu Egipto", káchi Tachi Ndioxi xi'in taMoisés — ka chi taEsteban xi'in nachiñu.

³⁵ Saa xa á ka ra ká'an ra, káchi ra saa:

—Vani köo ndi xiin nata'an yo kuni na taMoisés, ku ndasi na ra ndi ka'an na xi'in ra: "¿Unku ndi kaxin yó'o ya xanani un kuachi xi'in nde?", káchi nda xi'in ra. Ni ku ndasi ña'á na, sundi ta ikan ku randi kaxin Ndioxi chindee ña'á ya kana koo na ñuu Egipto. Chi mii Ndioxi ku ra ta xi chiñu nda'a ra ya kuu mii ra chiñu nuu na, kivi ndi tuvi ángel Ndioxi nuu ra. ³⁶ Ta taMoisés ku rata va xii sikua yo ke e na ñuu Egipto. Kua'a ni yatú'ún Ndioxi si na'a taMoisés nuu naEgipto ya ná kuni na ndee Ndioxi. Saa i kan tu ra tá ndi ya'a na nuu nduta ñu'u, ránáni Nduta Ñu'u Kuá'a. I kan tu ra yatú'ún Ndioxi tá ndi xika na iku yuyu tixin uvi xiko kuiya va. ³⁷ Suvi taMoisés ikan ku randi ka'an xi'in xii sikua yo: "Vaxi kivi ta ti'vi Ndioxi iin ta a, raza mii yoIsrael yó'o koo rati'vi Ndioxi kixi ra ka'an ndoso ra tu'un yu'u Ndioxi xi'in na'a. Tá ku'va íyo ye'e ká'an ndoso i tu'un yu'u ra xi'in ndo, saa koo rakixi", káchi taMoisés xi'in na. ³⁸ Suvi randi xika xi'in xii yo iku yuyu. Ta suvi xi'in

ra ikan ndi ka'an ángel ya ke e nuu Ndioxi. Ndi ka'an ya xi'in ra xiki iku yuyu ya nani Sinaí. Tã xi ya tu'un Ndioxi nda'a ra tã a ra. Tasaa íyo yata xi ra nda'a xii yo ya sina'a na se'e na, ta ya ikan kua xini yo nda kivi vitin. Tu'un Ndioxi ikan ta nda tá kaa yataku saa kaa ya chi kúu mii ya ndee Ndioxi ta nda iin kivi ndi'i xa'a ya.

³⁹Sundi xii sikua yo ta koo ndi xiin na kuni so'o na yandi ka'an taMoisés xi'in na. Ku ndasi ña'á na ta ku ni na ndiko koo tuku na Egipto. ⁴⁰Tasaa ndi ka'an na xi'in taAarón ñani taMoisés, káchi na saa: "Sikua'a na'na ndioxi ná kunuu nuu yo chindee yoo ku'un yo, chi taMoisés, tata va yoo ñuu Egipto ta koo ra ndiko koo. Xa ku na'a ni kua'an ra iku Sinaí yó'ó ta koo xini yo unkua ndo 'o ra", káchi na xi'in taAarón. ⁴¹Tasaa si kua'a ra ndioxi na, tá kaa sindiki saa kaa ri si kua'a ra. Ñaa xa 'ni na kiti tã xi na nda'a ndioxi na, ta kúsini ka vi na xi'in yasi kua'a na xi'in nda'a na. ⁴²Tasaa sa ña nda'a Ndioxi na, káñu'u na ndi'i ña'a ya íyo nuu ndivi. Ndi ya'a kua'a ni kuiya ta ndi ka'an Ndioxi xi'in ndaká'an ndoso tu'un yu'u ra, ta nda ikan tã a nda yandi ka'an Ndioxi, ta yata a nda káchi ya saa:

¿A nda'a ye'e va taxi ndó'o, Israel, kiti sana ndo tá xi ndoo ndo iku yuyu tixin uvi xiko kuiya?

⁴³Süvi ye'e ku i ndi kañu'u ndo, chi tá ndiso ndo ve'e ñu'u mantiado kua'an ndo,

ta ve'e ñu'u ranáni Moloc kua ndiso ndo kua'an ndo.

Tasaa ndiso tu ndo na'na tikimi ya nani Renfán va kua'an xi'in ndo.

Xi'in nda'a ndo si kua'a ndo ya kua'an xi'in ndo kañu'u ndo.

Yakan kua tava i ndó'o ñuu ndo ta ti'vi i ndó'o ku'un xika ndo.

Ta xi'in yanduxa kee ndo ñuu ndo ku'un ndo nda ñuu Babilonia ta ya'a ka ndo ku'un ndo ikan na,

káchi Ndioxi xi'in ndandi ka'an ndoso tu'un ra —káchi taEsteban xi'in na.

⁴⁴Tasaa ndi ka'an ka ra xi'in na káchi ra saa:

—Xina'a tá xi ndoo xii sikua yo iku yuyu ta ndi xiyo ve'e ñu'u na, ve'e mantiado ndi xiyo ya, ta yayó'ó kuu seña ya sina'a ya íyo ra xi'in nañuu yo Israel. Tá kaa ve'e ñu'u mantiado yasi na'a Ndioxi nuu taMoisés, saa íyo ya si kua'a ra. ⁴⁵Tá ndi xi'i taMoisés ta ndi kundiso chiñu taJosué xi'in xii yo, ta nda'a na ikan ndi ndoo ve'e ikan. Ta ndi ki'in na ya ki xaa xi'in na Canáan yó'ó. Yó'ó ku nuu ka ni ta'an na xi'in na'a naxi ndoo yó'ó, ta ku chiñu na chi Ndioxi tã va na ikan ke e na. Ñaa tã xi ra ñu'ú yó'ó nda'a xii yo. Saa ndi xiyo ya nda kivi xi kuu taDavid rey. ⁴⁶Ta va'a ni xi to Ndioxi nuu taDavid, saa ku ni ra sikua'a ra ve'e nuu koo Ndioxi randaa, rakã ñu'u xii yo taJacob.

⁴⁷Sundi koo ndi sikua'a ra ya, se'e ra tanáni Salomón ku rasi kua'a ya. ⁴⁸Vani si kua'a taSalomón ve'e ñu'u ikan xa'a Ndioxi, sundi Ndioxi tachee, taka'nu ta koo íyo ra ini ve'e ñu'u ya si kua'a na ivi yó'ó. [Chi Ndioxi ta tachi kúu ra, ndi'i ni kúu ña'ñu íyo ra.] Tá káchi ra xi'in iin rata a tu'un yu'u ra xina'a:

⁴⁹Tá kaa tai, saa kaa nuu ndivi nuu índu'u i xá'nda chiñu i nuu ndi'i na'a.

Ta nuu ñu'ú, tá kaa nuu ndikundee xa'a i, saa kaa ya.

Tatu tá kaa nuu ndi kundee xa'a i, saa kaa ñuu ivi,

¿ta maa kuchĩũ vi na'a sikua'a na ve'e nuu koo i?

⁵⁰ Mii i ku ra s̄i kua'a ndi'i ña'a ya íyo nuu ndivi xi'in nuu ñu'ú,
káchi Ndioxi.

So'va káchi yatā a iin ra ndi ka'an ndoso tu'un Ndioxi —káchi taEsteban
xi'in nachĩũ ikan.

⁵¹ Saa ndi ka'an ka ra xi'in na káchi ra saa:

—¿Ndachu so'o ni ndo? Tuun ni nima ndo, tá káa ndó'o koo xíni Ndioxi saa
iin ndo. Tá ndi xiyo xii yo, saa íin ndo, chi koo xín ndo kuni so'o ndo yaká'an
Ndioxi, chi kua'an ndo contra Tachi Ndioxi. ⁵² Xii yo ta x̄a nduva'a ni na xi'in
ndi'i xii yo ndandj ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi. ¿Ndisaa vi ndandj ka'an
ndoso tu'un Ndioxi koo ndi xanduva'a xii yo xi'in? Ta x̄a 'ni na ndakj xi ndi tu'un
xa'a rayii. Ta ndó'o x̄a 'ni ndo rayii ikan. ⁵³ Vani ángel nake e nuu Ndioxi ku
nandj tu'un xi'in xii yo ndi ki'in na ley Ndioxi yasj ndoo taMoisés nda'a na, ta
nani koo xiin ndo kandixa ndo ya —káchi taEsteban xi'in nachĩũ ikan.

Ya k̄u u tá ndi xi'i taEsteban

⁵⁴ Tá xj ni so'o na yandj ka'an taEsteban xi'in na ta kini ka vi ndi saa na xi'in
ra, ndakua ndíkaxi nu'u na xíto na nuu ra. ⁵⁵ Sundi Tachi Ndioxi ta íyo ya
xi'in taEsteban. Ñaa ndi koto ra nuu ndivi, ta xj ni ra yaye'e Ndioxi, xj ni ra
ndíchi Jesús ña'ñu kua'a Ndioxi. ⁵⁶ Ñaa ndi ka'an ra:

—jKoto ndo toon! Núna nuu ndivi, ta xíto i Jesús rakúu Taa Rake e nuu
Ndioxi, rakj xi ñuu ivi yó'ó. Xíto i ndíchi ra ña'ñu kua'a Ndioxi —káchi
taEsteban xi'in na.

⁵⁷ Tá xj ni so'o na k̄j xaá ká'an ra ta ndi kasi nda'a na so'o na ya ná k̄uni
so'o na yaká'an ra. Ñaa ndee ka vi ndi nda'i ko'o ndi'i na, ta iin ndi katin na
tj in ña'á na. ⁵⁸ Tj in na ra t̄a va na ra kua'an ra xi'in na nda nuu ñuu. Ta ikan
t̄a va na chilo na. Ñaa x̄a á na kó'ni na yuu sata ra xá'ni ña'á na. Ta íyo iin
rakuaan, ranáni Saulo, ra ikan ndi kuiso chiñu xi'in chilo na. ⁵⁹ Tá súkun na
yuu sata raEsteban ta k̄j xaá ra ká'an ra xi'in Ndioxi káchi ra saa:

—Tata Jesús, ndiki'in un yava'a i —káchi ra.

⁶⁰ Ñaa s̄j kusiti ra ta iin ndi nda'i ko'o ra káchi ra saa:

—Tata, ki'in un cuenta xa'a kuachi na, ya íkan na xi'in i —káchi ra
xi'in Ndioxi.

Tá ndi ka'an ra saa, ta ndi xi'i ra.

Ndíkun taSaulo xíka ra sata na'a nakándixa Jesús

8 ¹⁻² Ta sava na'a nakáñu'u ni Ndioxi ku na s̄j nduxin taEsteban, saa xáku
ka vi na xa'a ra ndi xi'i ra. Ta taSaulo ikan ku iin randj xiyo yu'u xi'in
nachiñu ya x̄a 'ni na ra.

Suvi mi kivi ndi xi'i raEsteban, kivi ikan kua k̄j xaá tíxu'vi ni na'a
nakándixa Jesús, nandóo ñuu Jerusalén. Xa'a ya ikan kua ndi xita ndi'i na
kua'an na inka ñuu yañú'u Judea ta sava na kua'an ñuu yañú'u Samaria.
Ta ndisaa nda apóstol ku ndandj ndoo ñuu Jerusalén. ³ Ta taSaulo k̄j xaá ra
ndíkun ra sata nandíkun Jesús, kuaki'vi ra ini ve'e na táva ra na, taa ku nda
ña'á ku ná, iin ñúu ndai ra na kua'an xi'in ra ve'e kaa.

Ndítu'un na tu'un xa'a Jesús xi'in nañuu Samaria

⁴Ta ndi'i nandíkun Jesús, nandí xita kua'an, kị xaá na ndítu'un na tu'un va'a xa'a ra xi'in na'a. Ndi'i saa ñuu nuu kua'an na ta ndítu'un na yava'a xa'a ra. ⁵Ta'an nake e ikan ku tu taFelipe va ta ke e ra kua'an ra chí estado Samaria. Ká'an ndoso ra tu'un xa'a Jesús, ya kúu raCristo ratí 'vi Ndioxi vaxi sikaku nañuu ivi. ⁶Iin kátin na'a nuu ra táa so'o na yaká'an ra, ta kua'a ka vi yatú'ún Ndioxi íkan ra nuu na ⁷chi kua'a ni na'a na kúu mii tachi nduva'a sị nda'a ra. Tá síndoo tachi nduva'a na kée ya kua'an ya, iin ndá'í ko'lo ya síndoo ña'á ya. Kua'a ku chi tu na'a namanko xi'in nandí ndichi xa'a, sị nda'a ra. ⁸Xa'a ya ikan kua kúsiní ka vi nañuu ikan.

⁹Tasaa íyo iin ranáni Simón ta ratasi ku ra. Ta kua'a ka vi na'a sị nda'vi ra nuu ndí xika ra ñuu yañú'u Samaria. Ndee ni taa kúu mii ra, káchí ra xi'in na. ¹⁰Ta ndi'i na ikan xíni so'o ka vi na yaká'an ra xi'in na, navali ku na, nana'nu ku na, ndi'i yaa na xíni so'o yaká'an ra. Ta ká'an na xa'a ra káchí na saa:

—Ndee Ndioxi ya kị xi nuu ndivi kua kúu mii rayó'ó —káchí na xa'a ra.

¹¹Suvi xi'in mii yatasi ikan sị nda'vi ra na, yakan kándixa ni ña'á na. Ta xa kua'a ni tiempo sị nda'vi ra na kándixa na ra. ¹²Tasaa ndí xaa taFelipe ndí tu'un ra xa'a Jesucristo ya tị 'vi Ndioxi ra vaxi ra sikaku ra yoo. Ta ká'an ra ndá ku'va koo ka'nda chiñu Ndioxi nima yo. Ñaa kua'a ka vi na kị xaá kándixa tu'un Ndioxi mi kivi ikan, taa ku nda, ña'á ku ná, ndi'i na kándixa Jesús. Saa ndikun chíchi na. ¹³Nda taSimón, ratasi, kạ ndixa tu'un yandí ka'an taFelipe. Ta ndí xa'an ra chí chi ra xi'in na, saa kị xaá ra xíka ra xi'in taFelipe. Ndíkanda ka vi ini ra xa'a yatú'ún Ndioxi íkan ra.

¹⁴Saa kụ ndaa ini nda apóstol ndandóo ñuu Jerusalén tu'un xa'a naSamaria. Tá kụ ndaa ini nda ya ndí ki'in na ikan tu'un Ndioxi, tasaa tị 'vi nda taPedro xi'in taJuan, kua'an nda ñuu ikan. ¹⁵Tá ndí xaa taPedro xi'in taJuan Samaria ta ndí ka'an nda xa'a nakándixa Jesús xi'in Ndioxi ya ná ndiki'in na Tachi Ndioxi. ¹⁶Saachi nda iin na ikan tá'an ndiki'in Tachi ra, takua chí chi kuiti na tixin ndee Jesús. ¹⁷Tasaa chí nuu nda'a taPedro xi'in taJuan sata na, ta ndí ka'an nda xa'a na xi'in Ndioxi; ñaa ndí ki'in na Tachi Ndioxi.

¹⁸Saa tá xị ni taSimón yandíki'in na Tachi Ndioxi tá chínuu nda'a nda sata na; ta ñaa xạ á ra táxi ra xu'un nda'a nda, ¹⁹káchí ra saa:

—Taxi ndo ndee ta'an yakúu mii ndo ñaa nda'a i. Tá ná chinuu nda'a i sata ndá ka na'a ta ná ndiki'in na Tachi Ndioxi —káchí ra xi'in nda.

²⁰Saa ndí kuiin taPedro ká'an ra xi'in ra:

—Va'a ná sindi'i xa'a Ndioxi yó'ó xi'in xu'un ya kúu mii un, chi ndíkani ini un sata un Tachi Ndioxi. Ta Ndioxi koo xíko ra Tachi ra, yasíni'i uun ra ku ya. ²¹Ta yó'ó kúvi ki'vi un xi'in nde xachiñu un nuu Ndioxi, chí koo íyo ndaku nima un nuu ra. ²²Síndoo ya ndíkani ini un, ta nduku yamani nuu ra xa'a ya íyo nima un an sana xaka'nu ini ra xa'a un. ²³Saachi yó'ó ta koo íyo va'a un. Tá káa iin ra nú'ni xi'in kaa va, saa káa un. Koo iin íyo ini un ya ku'un un ichi Ndioxi —káchí taPedro xi'in taSimón ikan.

²⁴Saa ndí kuiin ra ká'an ra:

—Ka'an lo'o mii ndo xa'a i xi'in Ndioxi, ya ná kúndo'o i ta'an yandí ka'an un xi'in i —káchi ra.

²⁵Sindi'i tá ndí ka'an ndoso taPedro xi'in taJuan tu'un va'a xa'a Jesús ya tì'vi Ndioxi ra kì xi ra sikaku ra yoñuu ivi yó'ó, ta ndí xika nda mi Samaria ndí tu'un nda xi'in na'a. Tasaa ndí ko koo tuku nda kua'an nda Jerusalén, ta ndítu'un nda xi'in ndi'i nandóo ñuu vali nuu yá'a nda kua'an nda, ndítu'un nda xa'a Jesús xi'in na.

TaFelipe ndí kita'an ra xi'in iin rataa rake e ñuu Etiopía

²⁶Saa kú u iin ichi ndí ka'an iin ángel Ndioxi xi'in taFelipe káchi ya saa: —Kundichi kuá'an chí sur, chí ichi ya kéta Jerusalén kua'an nda ñuu Gaza ya ndíkaa iku yuyu —káchi ángel Ndioxi xi'in ra.

²⁷Tasaa ke e ra kua'an ra. Tá kua'an ra ichi ikan ta ndí kita'an ra xi'in iin rake e inka país ya náni Etiopía. Tandú numa ku ra ikan ta xáchiñu ra nuu yáreina yánáni Candace, yáxá'nda chiñu nuu mii nañuu ra naEtiopía. Ta ndee ni chiñu kúu mii ra ikan nuu yá. Ndíso chiñu ra xi'in ndi'i xu'un yá. Ta ndí xa'an ra xá ka'nu ra Ndioxi ve'e ñu'u ka'nu ñuu Jerusalén. ²⁸Saa ndí ko koo ra kuanu'u ra ñuu ra. Kánuu ra sata iin carreta itun ñúu kuai kua'an ra. Ta ní'i ra iin tutu ká'vi ra kua'an ra. Ta tutu yatá a tandí ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi, tanáni Isaías kua ká'vi ra kua'an ra. ²⁹Saa ndí ka'an Tachi Ndioxi xi'in taFelipe káchi ya saa:

—Kuyati kua'an ndikita'an un xi'in ra ínuu sata carreta kua'an ñaa —káchi ya xi'in ra.

³⁰Tasaa kú yati ra nuu ta ikan. Tá kú yati ra ta xì ni so'o ra ká'vi ra tutu yatá a taIsaías, tandí ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi. Ñaa ndí ndakan tu'un ña'á ra, káchi ra saa:

—Tata, ¿an kúndaa ini un unkua ká'an tutu ya ká'vi un ñaa? —káchi ra xi'in ra.

³¹Saa ndí kuiin ra ká'an ra:

—Tata, ¿unkua ikan i kundaa ini i unkua kúni ka'an ya ta koo na'a ndikani ya nuu i? —káchi ra.

Ñaa ndí ka'an ra xi'in taFelipe ndaa ra sata carreta nuu ínuu ra ikan. ³²Saa ndá a ra. Ta tu'un Ndioxi yaká'vi ra kua'an ra, káchi ya saa:

Tá ndó'o iin levo kiti ndáka xito'o ri kua'an ri kuvi ri, saa ndo'lo ra.

Ni koo ndíka'an ra tá kua'an ra xi'in na kuvi ra.

Tá íkan levo lo'o yayaa ndíchi ri xá'nda na kachi sata ri, saa í kan ra.

Yayaa xì ndichi ra nuu na, ni koo ndí xuna ra yu'u ra ka'an ra xi'in na.

³³Sì ka'an na nuu ra, ta koo ndí kan na yandaa xi'in ra.

Nda'vi ra, ni se'e ra koo, ni se'e sikua ra koo,

chi kama ni sì ndi'i na xa'a ra, xá'ni ña'á na, káchi tu'un Ndioxi yatá a taIsaías, yaká'vi taEtiopía ikan kua'an ra.

³⁴Saa ndí ka'an ra ikan xi'in taFelipe, káchi ra saa:

—¿An xíni un unku xa'a ká'an ya? Tatu xíni un ta ikan lo'o un yamani ndikani un nuu i, chi koo xíni i an xa'a mii taIsaías ká'an ya, an xa'a inka na ká'an ya? —káchi ra xi'in taFelipe.

³⁵ Saa ndi kuiin taFelipe ká'an ra:

—Xa'a Jesús va ká'an ya —káchi ra.

Tasaa ki xaá ra ndíkani ndi'i ra nuu ra sína'a ña'á ra unkua káchi yaka 'vi ra. Ñaa xa á ra ndítu'un ra tu'un va'a xa'a Jesús xi'in ra ikan. ³⁶ Saa yá'a nda kua'an nda iin ña'ñu nuu ndíkaa tikuii. Tasaa ndi ka'an ra ikan xi'in taFelipe, káchi ra saa:

—Yó'ó ndíkaa tikuii ta çan ndá ka ña'a kúmani nuu i saa kuchiñu kuchi i xi'in ndee Jesús? —káchi ra xi'in taFelipe.

³⁷ Saa ndi kuiin ra ká'an ra:

—Tatu ndinuu ini un kándixa un yandi ka'an i xi'in un ta va'a kuchi va un —káchi ra xi'in ra.

Saa ndi kuiin ra ká'an ra:

—Ndinuu ini i kándixa i. Kándixa i ya kúu Jesucristo Se'e Ndioxi rakxi sikaku yo ñuu ivi —káchi ra.

³⁸ Saa xa 'nda ra chiñu ya ná kundatun kuai xi'in tun carreta. Ñaa nuu taEtiopía xi'in taFelipe ndi xaa nda ini tikuii. Saa si kuchi ña'á taFelipe. ³⁹ Tá ndi'i ka na koo nda ini tikuii ikan, ta ndi ki'in Tachi Ndioxi taFelipe kua'an ra; ni koo ka ra ndi xini take e ñuu Etiopía ikan. Saa nda a tuku ra sata carreta ra kua'an ra; kúsini ka vi ra kua'an ra. ⁴⁰ Ta taFelipe nda nuu ñuu yanáni Azoto ndi tuvi ra. Ñaa ndítu'un ra tu'un va'a xa'a Jesús kua'an ra. Iin iin ñuu nuu yá'a ra kua'an ra ta ndítu'un ra xa'a Jesús xi'in ndi'i na. Ndítu'un ra saa xi'in na kua'an ra, iin saa nda ndi xaa ra ñuu Cesarea.

Ya ku u nuu ki xaá ndíkun taSaulo ichi Jesús

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹ Ta taSaulo xíka ra ká'an ra ya sindi'i xa'a ndi'i ra nakándixa Tata yo Jesucristo. Iin ka'ni yaa ra na, káchi ra. Xa'a ya ikan kua ke e ra ndi xa'an ra nuu sutu, ra ínuu nuu ndi'i ndasutu. ² Ndi xa'an ra ndúku ra tutu yandikuiin xa'a ra ku'un ra nuu ndasutu ve'e ñu'u ya íyo ñuu Damasco, ya ná taxi nda ichi nda'a ra ki'vi ra ini ndi'i ve'e ñu'u tiin ra nandíkun Jesús. Taa ku nda, ña'á ku ná ta iin tiin yaa ra na taan ra ve'e kaa ñuu Jerusalén, káchi ra. ³ Tasaa ke e ra kua'an ra. Tá xa kua'an kúyati ra xaa ra ñuu Damasco, ta iin ku u so'va ke ta iin ñu 'lu nuu ndivi ta iin ndi ye'e taxan. Ñaa ndi kava nduu ndi'i ya sata ra. ⁴ Saa ndu va ra kua'an ra nuu ñu'ú, ta xi ni so'o ra iin tachi taa ká'an ya xi'in ra, káchi ya saa: —Saulo, Saulo, çndachu kua xíka un sítixu'vi un ye'e? —káchi ra xi'in ra.

⁵ Saa ndi kuiin ra ká'an ra:

—çUnku yó'o, Tata? —káchi ra.

Ñaa ndi kuiin ra ká'an ra:

—Ye'e ku Jesús, ra xánduva'a un xi'in, çta ndachu sítixu'vi un mii un? íkan un tá íkan sindiki sana kéta xa'a ri itun káni na ri —káchi ra xi'in taSaulo.

⁶ Ñaa ki xaá kisi ya ra í'vi ka vi ra, saa ndi kuiin ra ká'an ra:

—çUnkua ikan i kúni un, Tata? —káchi ra.

Tasaa ndi kuiin Tata yo Jesús ndi ka'an ra xi'in ra:

—Kuandikoo; silo'o xaa un ñuu Damasco, ta ñaa ka'an na xi'in un unkua xiniñu'u un ikan un —káchi Jesús xi'in ra.

7Ta ndi ndi'vi ka vi nda ita'an kua'an xi'in ra, saachi xi ni so'o nda tachi taa ikan ndi ka'an ya xi'in taSaulo, sundi nda iin na'a koo ndi xini nda. 8Ñaa ndi kundichi taSaulo, xuna ra nuu ra, nduku ra koto ra ta koo ndi kuvi ka koto ra. Saa ti in da kua'an xi'in ra nda'a ra, ta ndi kundaka ña'á nda kua'an ra xi'in nda ñuu Damasco. 9Ikan xi ndu'u ra, ta ni koo ndi kuvi koto ra uni kivi, ni koo ndi xixi ra ni tikuii koo ndi xi'i ra. Saa ndi xiyo ra xi ndu'u ra.

10Ta ndi tuvi Tata yo Jesús nuu iin ra íyo mi ñuu Damasco ikan ta randíkun Jesús ku ra ta náni ra Ananías, saa ndi ka'an ra xi'in ra:

—Ananías —káchi ra.

Saa ndi kuiin taAnanías ká'an ra:

—¿Unkua kúni un, Tata?, yó'ó ñin i —káchi ra.

11Saa ndi ka'an Tata yo Jesús xi'in ra:

—Kundichi ku'án ichi ya náni Ichi Ku'á. Ta ichi ikan íyo ve'e iin tanáni Judas, ta ve'e ra ikan ndakan tu'un un xa'a taSaulo, take e ñuu Tarso, saachi vitin íyo ra ikan ká'an ra xi'in i. 12Ta si tuvi ya nuu ra xi ni ra yó'ó ndi xaa un chínuu nda'a un xi'ni ra ta ndi nuna nuu ra túvi ra —káchi Jesús xi'in taAnanías.

13Saa ndi kuiin taAnaniás ikan ká'an ra xi'in Jesús káchi ra saa:

—Tata, xa kua'a ni na'a ndítu'un xa'a taSaulo ya xánduva'a ni ra xi'in nata'an i nandíkun yó'ó, nandóo ñuu Jerusalén. 14Ta vitin ki xaa ra xi'in iin tutu yasí kua'a ndasutu na'nu. Ta tutu ikan kua ndíkuin xa'a ra nuu sutu ndañuu yó'ó ya ná taxi nda ichi nda'a ra tiin ndi'i ra nandíkun yó'ó taan ra ve'e kaa, che —káchi taAnanías xi'in Jesús.

15Saa ndi kuiin Tata yo Jesús ká'an ra:

—Vani saa va íkan ra, ta kua'an koto un ra, chi ra ikan ku ra ndi kaxin i ku'un ra ndítu'un ra xa'a i xi'in na'a nakoo kúu Israel, nda rey ndaxá'nda chíñu nuu na ndítu'un ra xi'in. Saa ku'un tu ra ndítu'un ra xa'a i xi'in naIsrael va. 16Ta ka'an ndi'i i xi'in ra ndá ku'va ndo'o ra xa'a i —káchi Jesús xi'in taAnanías.

17Saa ke e ndixa ra ikan kua'an ra ve'e nuu íyo taSaulo. Ndi xaa ra chi nuu nda'a ra xi'ni ra, ta ndi ka'an ra xi'in ra, káchi ra saa:

—Ñani Saulo, Tata yo Jesús, randi tuvi nuu un tá vaxi un ichi, ra ikan ku ratí'vi ye'e vaxi i ka'an i xi'in un ya ná kuvi ndikuna tuku nuu un, ta ndiki'in un Tachi Ndioxi koo ya xi'in un —káchi taAnanías xi'in taSaulo.

18Tá ndi ka'an ra saa xi'in ra ta iin ku u so'va ndi koyo ña'a nuu ra; tá ñin ndiuchi sata tiaka, saa ñin ya ndi koyo nuu ra. Ñaa ndi kuna nuu ra. Tasaa ndi kundichi ra, ñaa si kuchi ña'á taAnanías tixin ndee Jesús. 19Saa xi xi ra ta ndi ki'in ra ini ra. Ñaa ndi ndoo ra ndi xiyo ra soo uvi ndaa ka kivi xi'in nandíkun Jesús, nandóo mi ñuu Damasco ikan.

TaSaulo ká'an ndoso ra tu'un xa'a Jesús ñuu Damasco

20Tasaa ki xaá ra xíka ra ve'e ñuu'u naIsrael mi ñuu Damasco ikan, xíka ra ndítu'un ra xi'in na'a xa'a Jesús káchi ra saa:

—Indaa kulu Jesús ku rakúu Se'e Ndioxi —káchi ra xi'in na.

21Ta ndíkanda ka vi ini na xító na nuu ra. Ñaa xa á na ká'an na:

—¿An sivi raxánduva'a xi'in nakándixa ni Jesús nandóo ñuu Jerusalén ku rayó'ó? Suvi xa'a yaña'a vaxi ra tiin ra na ku'un na xi'in ra taxi ra kuachi xa'a na nda'a ndasutu na'nu ñuu ikan —káchi na ikan so'va.

²² Ta na ikan vani ká'an na xa'a ra ta koo ndáa ra kuu na, ndinuni lo'o ka ká'an ra xi'in na xa'a Jesús. Ndíkani ra nuu na ya kúu Jesucristo ratí 'vi Ndioxi vaxi sikaku yoo. Xa'a yayó'ó kua koo ndíni'i na yaka'an na xi'in ra.

Síkaku taSaulo mii ra nuu naIsrael

²³ Sindi'i ndi ya'a kua'a ni kivi, ta chí ta'an tu'un sava naIsrael ya ka'ni na taSaulo. ²⁴ Saa ku ndaa ini ra ya xíka na ndáa ña'á na, nduvi niuun ndóo na ndáa ña'á na ye'e nuu íyo nama ya ndási ndi'i nuu ñuu na. Ndáa na ra ya ka'ni ña'á na. ²⁵ Ta iin ñuu ndi kita'an nakándixa Jesús, naxíka xi'in taSaulo. Ndi kita'an na ki 'in na ra chí kaa na ini iin itun tika ka'nu ni, ñaa ki 'in na ra si nuu na sata nama yu'u ñuu ikan. Saa ku u nuu ndi kaku ra ke ta ra kua'an ra.

Ndi xaa taSaulo ñuu Jerusalén ndi kita'an ra xi'in nakándixa Jesús

²⁶ Saa tá ndi xaa taSaulo ñuu Jerusalén ta ku ni ra ndikita'an ra xi'in na ndíkun Jesús, nandóo ikan. Ta koo ndi xiin na kuta'an na xi'in ra chi í'vi na nuu ra. Sivi yandixa kua ndi kundikun ra Jesús, ká'án na. ²⁷ Ta iin randíkun Jesús ku rachí ndee taSaulo; Bernabé náni ra. Ra ikan ku randáka taSaulo ndi xa'an ra xi'in ra nuu nda apóstol. Saa ndi tu'un ra xi'in nda ya ndi tuvi Jesús nuu taSaulo ta ndi ka'an ra xi'in ra:

—Xa'a ya ikan kua va'a ndi nama ini ra ndi kundikun ra Jesús. Yakan tá ndi xiyo ra ñuu Damasco ta koo ndi ndi'vi ra, ndinuni lo'o ndi ka'an ndoso ra tu'un xa'a Jesús —káchi taBernabé xi'in nda.

²⁸ Tá xí ni so'o nda tu'un ikan, saa ndi xinu ini nda ndi ndoo taSaulo xi'in nda ñuu Jerusalén. Ñaa ndi kita'an ra ki xa'a ra xíka ra xi'in nda. ²⁹ Ndinuni lo'o xíka ra ndítu'un ra xa'a Tata yo Jesús xi'in na'a, ta ni koo í'vi ra ká'an ra xi'in naIsrael, naká'an tu'un griego, ta na ikan ndúku na ku'va ka'ni ña'á na. ³⁰ Tá xí ni nandíkun Jesús ya kúni na ikan ka'ni na taSaulo, ta ñaa tá va ña'á na ndi ki'in na ra kua'an xi'in na chí ñuu Cesarea. Ta ikan tí 'vi ña'á na kua'an ra chí Tarso, [ñuu nuu ká ku ra].

³¹ Sindi'i ndi ya'a kua'a kivi ta koo ka nandi xanduva'a xi'in nandíkun ichi Jesús, nandóo Judea tin nandóo Galilea xi'in nandóo Samaria. Va'a ni xí ndoo na. Káñu'u ni na Ndioxi. Ta mii Tachi Ndioxi chindee na, ñaa ndúndee ka na kándixa na Jesús. Tasaa ndúkua'a tu na ndíkundikun ichi va ra.

Ta apóstol Pedro sínda'a ra iin tanáni Eneas

³² Saa ku u ke e taPedro kua'an ra iin iin ñuu, xíka ra xíto ra nandíkun Jesús. Saa ndi xaa tu ra xíto ra nandóo nda ñuu Lida. ³³ Tá ndi xaa ra ikan, ta ndi ta'an ra iin ranáni Eneas; randi ndichi xa'a ku ra ikan ta xa ndi xinu una kuiya índu'u ra ikan nuu xito, kúvi kaka ra. ³⁴ Saa ndi ka'an taPedro xi'in ra, káchi ra saa:

—Tata, vitin sínda'a Jesucristo yó'o. Kuándikoo, ndani'i un xito un —káchi ra xi'in ra.

Tá ndi ka'an so'va ra xi'in ra, tasaa ndikun ndi koo ra, ndu va'a ra. ³⁵Tá ku ndaa ini ndi'i mii nañuu Lida ikan xi'in nandóo ñuu Sarón ya ndu va'a ra ikan, ta ndi kundikun na ichi Jesús.

Sì taku taPedro iin yánáni Dorcas

³⁶Ta kivi ikan íyo iin yákándixa Jesús ñuu Jope nání yá Tabita, ta tu'un griego kúni kachi ya Dorcas. Ta nina yava'a íkan yá, chindee ka vi yá nánda'vi. ³⁷Ñaa k'i'in kue'e yá; ndee ka vi ndo'lo yá, ta ndi xi'i yá. Saa si kuchi na yá, k'i'in na ikin kuñu yá ch'i'kaa na ini piso ni nu. ³⁸Ta yati ndíkaa ñuu Jope xi'in ñuu Lida nuu ndi xaa taPedro. Ñaa ku ndaa ini nandíkun Jesús ya ndi xaa taPedro ñuu ikan. Ta ti'vi na uvi ndataa kua'an nda xi'in chiñu nuu ra ya ná kixi ra, ta kama ni ná kixi ra, káchi na xi'in chiñu kua'an nuu ra.

³⁹Saa ke e nda ikan ndi xa'an nda nuu taPedro ta ndi ki'in ra kua'an ra xi'in nda. Ndi xaa nda xi'in ra ve'e yá, nda a nda xi'in ra piso ni nu nuu índu'u ikin kuñu yá. Ta iin ndi katin nánda'vi xáku ka vi ná xa'a yá. Sína'a ná toto yasí kua'a yá, tá tá'an kuvi yá. ⁴⁰Ñaa xa'nda taPedro chiñu ya ná kee ndi'i na cuarto nuu índu'u yá. Tasaa ke e na. Tá ke e ndi'i na, ta ñaa ndi kusiti ra k'i'xaá ra ká'an ra xi'in Ndioxi. Saa ndi koto ra nuu yá, ká'an ra xi'in yá, káchi ra saa:

—Nana Tabita, kuándikoo —káchi ra xi'in yá.

Saa ndi kuna nuu yá. Tá xi'ni yá taPedro, ta ndi koo yá ndi kundu'u koo yá. ⁴¹Saa ti'in ra nda'a yá ch'i'ndee ra yá ndi kundichi yá. Ñaa ka na ra ndi'i nandíkun Jesús xi'in nánda'vi, náxi ta'an xi'in yá. Ka na ra na si'na'a ra yá nuu na ya ndi taku yá. ⁴²Ñaa ku ndaa ini ndi'i na'a nandóo ñuu Jope, ta kua'a ka vi na ka ndixa Jesús. ⁴³Saa ndi ndoo taPedro ndi xiyo ra ñuu Jope ikan. Na'a lo'o ka ndi ndoo ra ndi xiyo ra ve'e iin tanáni Simón, raxáchiñu xi'in ñii kiti.

TaPedro xi'in taCornelio

10 ¹Ndi xiyo iin rasoldado xi nani Cornelio ñuu Cesarea, ta kúu mii ra ikan chiñu nuu iin ciento ndasoldado ñuu Roma. Ta ti'vi nda ikan ká'an na xi'in Batallón Italiana. ²Ta kañu'u ni taCornelio Ndioxi xi'in nave'e ra. Ndi'i saa ichi ká'an ra xi'in Ndioxi ta chindee ni ra naIsrael, nanda'vi. Chindee ra na xi'in xu'un. ³Ta iin kivi ku'va kaa uni xikuaa si tuvi ya nuu ra, xi'ni ra iin ángel Ndioxi ndi ki'vi ya ini ve'e nuu ndíkaa ra. Tasaa ndi ka'an ya xi'in ra káchi ya saa:

—¡Tata Cornelio! —káchi ya xi'in ra.

⁴Saa ndi koto ra nuu ángel ikan, í'vi ka vi ra. Saa ndi ka'an ra:

—¿Unkua kúni un, Tata? —káchi ra.

Saa ndi kuiin ángel ikan ká'an ya xi'in ra:

—Xi'ni so'o ndi'i Ndioxi yandi ka'an un xi'in ra ta xi'ni tu ra yava'a íkan un xi'in nanda'vi va. ⁵Yakan vitin ta ti'vi na'a ná ku'un na ñuu Jope ndiki'in

na taSimón Pedro kixi ra xi'in na. ⁶Ta íyo ra ikan ve'e iin ranáni Simón, raxáchiñu xi'in ñii kiti, ta yati yu'u nduta ñu'u íyo ve'e ra. RaSimón Pedro ikan ku raka'an xi'in un unkua xíniñu'u un ikan un —káchi ángel Ndioxi xi'in taCornelio.

⁷Saa ke ta ángel ikan kua'an ya. Tá ke ta ya kua'an ya ta ka na taCornelio uvi ndaxáchiñu nuu ra xi'in iin rasoldado. Ta rasoldado ikan káñu'u ni tu ra ikan va Ndioxi, ta va'a ni íta'an nda xi'in ta'an nda. ⁸Ka na ra nda ikan ta ndi tu'un ra xi'in nda xa'a ya ndi ka'an ángel Ndioxi xi'in ra. Tá ndi 'i ndi tu'un ra xi'in nda, ta ti 'vi ra nda kua'an nda ñuu Jope.

⁹Ñaa ndi tuvi inka kivi tá xa kúyati nda kixaa nda ñuu Jope ikan ta kua iin ku'va kaxuvi nduvi, saa nda a taPedro xi'ni ve'e. Nda a ra ká'an ra xi'in Ndioxi. ¹⁰Saa xa á ká'un ka vi ini ra, kúni kuxi ra. Tá xánduvi na kuxi ra ta si tuvi ya nuu ra. ¹¹Xi ni ra xa á xúna nuu ndivi ta ke ta iin ña'a váxi nuu ya nuu ñu'ú. Tá kaa iin manta chee, saa kaa ya, nú'ni kumi saa nuu ya. ¹²Ta ñú'u kiti ini ya, nda tá nuu ri ñú'u ini ya. Kiti kumi xa'a tin kiti núu ndai tixin nuu ñu'ú xi'in kiti ndáchi. ¹³Ñaa xi ni so'o ra tachi iin na'a; ká'an na xi'in ra káchi na saa:

—Pedro, kundichi, ka'ni iin kiti kuxi un —káchi na xi'in ra.

¹⁴Saa ndi kuiin ra ká'an ra:

—Kívi kuxi i riñaa, Tata, chi kiti yakua ku rí káchi un xi'in ley yata a taMoisés —káchi ra.

¹⁵Saa xi ni so'o tuku ra ká'an na xi'in ra, káchi na saa:

—Ña'a ya nda sa yaa Ndioxi ta ká'an un xa'a ya yakua ya —káchi na xi'in ra.

¹⁶Uni ichi xi ni so'o ra tu'un ikan, tasaa ndi ko koo tuku manta ikan kua'an ya nuu ndivi. ¹⁷Saa ndi kundu'u taPedro ndi'i ka vi ini ra unkua kúni kachi yaxi ni ra. Ndíkani ini ra índu'u ra, tasaa ndi xaa ndati 'vi taCornelio mii ñuu Jope ikan. Saa ndi ndakan tu'un nda mii íyo ve'e taSimón, saa ndi xaa nda ve'e ra. ¹⁸Tá ndi xaa nda ve'e ra ikan ta ndee ka vi ndi ka'an nda, káchi nda saa:

—¿An yó'ó íyo iin ranáni Simón Pedro? —káchi nda.

¹⁹Saa xíka ka vi ini taPedro xa'a yaxi ni ra, ta ndi ka'an Tachi Ndioxi xi'in ra, káchi ya saa:

—Koto un, ñaa ki xaa uni ndataa ndákan tu'un nda xa'a un. ²⁰Kundichi kuanuu ku'un un xi'in nda, káka uvi ini un ku'un un xi'in nda saachi ye'e ti 'vi nda vaxi nda —káchi Tachi Ndioxi xi'in ra.

²¹Saa nu u taPedro ndi xaa ra nuu ndíta nda, ta ndi ka'an ra xi'in nda, káchi ra saa:

—Ye'e ku ra ndákan tu'un ndo xa'a. ¿Ndá chiñu kúni ndo ye'e? —káchi ra xi'in nda.

²²Saa ndi kuiin nda ká'an nda:

—TaCornelio, iin raxá'nda chiñu nuu iin ciento nasoldado ñuu Roma, ti 'vi nde'e vaxi nde nuu un. Va'a ni taa ku mii ra ikan; káñu'u ni ra Ndioxi ta ndi'i naIsrael va'a ni ká'an na xa'a ra, kú'vi ni ini na xíni ña'á na. Ta ndi tuvi iin ángel Ndioxi nuu ra nuu ndi ka'an ya xi'in ra ya ná kana ra yó'o ku'un un

ve'e ra, nditu'un un xi'in ra ta kuni so'o ra yaka'an un xi'in ra —káchi nda ikan xi'in taPedro.

²³Tasaa ndi ka'an ra xi'in nda ndi ki'vi nda ve'e. Ñaa ndi ndoo nda xi'in ra ndi kixi nda ñuu ikan. Ta inka kivi ndi tuvi xitaan ndi ki'vi taPedro kua'an ra xi'in nda, kua'an tu sava nakándixa Jesús na íyo ñuu Jope ikan va xi'in ra.

²⁴Inka kivi ndi xaa nda ñuu Cesarea nuu íyo taCornelio. Ndi kita'an ra íyo ra xi'in ndi'i nata'an ra xi'in naxíni ta'an xi'in ra; ndóo na ndátun na taPedro. ²⁵Tá ndi xaa taPedro ve'e taCornelio, ta ke ta taCornelio si kusiti ra nuu ra ya xaka'nu ña'á ra. ²⁶Ñaa nda ni'i ña'á taPedro ndi ka'an ra xi'in ra:

—Kundichi, kúsi un nuu i saachi tá káa yó'o saa káa tu ye'e va; sívi Ndioxi ku i —káchi ra xi'in ra.

²⁷Ká'an ka ra xi'in taCornelio, tasaa ndi ki'vi ra ini ve'e. Tá ndi ki'vi ra ini ve'e, ta xi ni ra na'a nandi kaya ndóo xi'in taCornelio. ²⁸Ñaa ndi ka'an ra xi'in na:

—Xíni mii ndo, nde'e raza naIsrael ta küvi ndi kita'an nde xi'in na'a naköo kúu Israel, ni küvi ki'vi nde ini ve'e na, chi nayakua ku na nuu nde. Ta Ndioxi si tuvi ra nuu i ndi ka'an ra xi'in i: küvi ka'an nde xi'in nda iin na'a ya yakua na. ²⁹Xa'a ya ikan kua köo ndi xindatun i. Tá ku ndaa ini i ya kána un ye'e, ta ndikun ndi ki'in i vaxi i, ¿ta ndá xa'a kua kána un ye'e vaxi i? —káchi taPedro xi'in taCornelio.

³⁰Tasaa ndi kuiin ra ká'an ra:

—Ná nditu'un i xi'in un unkua ndo'o i. Xa xínu kumi kivi kua índu'u i ve'e i, tá ku'va hora yó'ó kua, íyo i xíxi su'un i ta ká'an i xi'in Ndioxi xikuaa, ta ndi tuvi iin taa nuu i. Yé'e ka vi toto ndíxi randi tuvi nuu i, ³¹ndi ka'an ra xi'in i, káchi ra saa: "Tata Cornelio, xi ni so'o Ndioxi yaká'an un xi'in ra xi'in ya íkan un xi'in na'a nanda'vi. ³²Ta vitin ti'vi na'a ná ku'un na ñuu Jope ndiki'in na taSimón Pedro. Ná ku'un na ve'e iin ranáni Simón, raxáchiñu xi'in ñii. Ve'e ra ikan íyo ra, ta yati yu'u nduta ñu'u íyo ve'e ra. Ná kixi ra, ta nditu'un ra xi'in un", káchi ángel xi'in i. ³³Tá ndi ka'an ángel ikan xi'in i ta ndikun ti'vi i ndayó'ó xaa nda ndiki'in nda yó'ó. Va'a ni kúu xa a un, ndi xa'vi un xa'a ya vaxi un. Ta vitin ndi kita'an ndi'i nde ndóo nde kúni nde kuni so'o nde yandi ka'an Ndioxi xi'in un ka'an un xi'in nde —káchi taCornelio xi'in taPedro.

Yaká'an taPedro ve'e taCornelio

³⁴Saa ki xaá taPedro ká'an ra xi'in na káchi ra saa:

—Vitin ku ndaa ini i, iin káchi ndaa ya'vi ndi'i yo nuu Ndioxi. ³⁵Iin kachi kú'vi ini ra xíni ra ndi'i kúu nañuu ivi, kú'vi ini ra xíni ra ndi'i nakáñu'u ña'á, na íkan yava'a. ³⁶Ta ndi ka'an ndoso Ndioxi xi'in nde'e Israel, ndi ka'an ra káchi ra, Jesucristo ku ra ka'nu nuu ndi'i nañuu ivi yó'ó. Ta tixin ra ikan síkaku Ndioxi yoo, tasaa táxi ra ichi nda'a yo ya koo va'a yo xi'in ra —káchi taPedro xi'in na.

³⁷Saa ká'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

—Xa xíni mii ndo unkua ku u ndi'i ni kúu ñuu Israel. Xi'na taJuan ndi xika ndi ka'an ndoso tu'un Ndioxi xi'in na'a ya ndiko koo ini na kandixa na

Ndioxo tasaa kuchi na. ³⁸Sindi'i k_i xaá Jesús, rañuu Nazaret, sína'a ra na'a nandóo estado Galilea. Ta x_i ni so'o ndo ndá ku'va ta x_i Ndioxo ndee ra nda'a Jesús ndu ndee ra xi'in Tachi Ndioxo ya xanduvi ra chiñu nuu Ndioxo. Ta nina yava'a i kan Jesús saachi Ndioxo íyo xi'in ra. Ta nd_i xika ra s_i nda'a ra nakú'vi, saa ch_i ndee ra nakúu mii tachi nduva'a. ³⁹Ye'e xi'in ndata'an i ku ndekúu testigo xa'a ndi'i ña'a yava'a i kan Jesús ñuu Jerusalén xi'in ndi'i ka ñuu yañú'u estado Judea. Xa'a yava'a i kan ra ta xa 'ni ña'á na; ch_i nuu na ra kandika iin itun cruzin, ta ikan xa 'ni ña'á na. ⁴⁰Sundi Ndioxo ta s_i nditaku ña'á ra, nd_i taku ra kivi uni. S_i tuvi Ndioxo ra nuu nde. ⁴¹Ta süvi ndi'i na nd_i situvi Ndioxo ra nuu. Ndisaa nuu nde'e ndand_i kaxin Ndioxo kuu testigo, ndisaa nde'e ku nde s_i tuvi ra nuu. Ta nde'e ku ndex_i xi xi'in Jesús tá nd_i taku ra. ⁴²Ta t_i 'vi ra nde'e ka'an ndoso nde tu'un Ndioxo tin nditu'un nde xi'in na ya kúu Jesús juez, raxánani kuachi natáku tin nandii. ⁴³Xa yachi nd_i ka'an ndaká'an ndoso tu'un yu'u Ndioxo xa'a Jesús, nd_i ka'an nda tá ná kandixa ña'á na ta xaa ka'nu ini ra xa'a kuachi na xi'in ndee ra.

Na'a na kóo kúu Israel ndíki'in na Tachi Ndioxo

⁴⁴Ká'an ka taPedro ta n_u u Tachi Ndioxo sata naxíni so'o yaká'an ra. ⁴⁵Ñaa iin nd_i kanda ini ndaIsrael, ndakándixa Jesús, ndand_i xaa xi'in taPedro; nd_i kanda ini nda xíto nda ya k_i xaa tu Tachi Ndioxo sata nakóo kúu Israel va. ⁴⁶Saachi x_i ni so'o nda ká'an na ikan inka nuu tu'un, saa ká'an na yava'a xa'a Ndioxo. ⁴⁷Saa nd_i ka'an taPedro káchi ra saa:

—Tá kúu yoo nd_i ki'in yo Tachi Ndioxo ta ch_i chi yo, tasaa tu nayó'ó va, nd_i ki'in na Tachi Ndioxo. Ta unku vi yoo ya kasi yo nuu na táxi yo kuchi na. Va'a kuchi tu nayó'ó va —káchi ra.

⁴⁸Ñaa xa 'nda ra chiñu ya kuchi na ikan tá ku'va xa 'nda chiñu Jesucristo, ya kúni kachi ya nd_i kundikun ña'á na. Ta nd_i xikan na yamani nuu taPedro xi'in ndakua'an xi'in ra ya ndoo nda soo uvi ndaa ka kivi xi'in na.

Ndítu'un taPedro xi'in nañuu Jerusalén nakándixa Jesús

11 ¹Saa k_u u k_u ndaa ini nda apóstol xi'in nakándixa Jesús nandóo estado Judea, k_u ndaa ini na xa'a na'a nakóo kúu Israel ya nd_i ki'in tu na ikan va tu'un Ndioxo. ²Ñaa tá nd_i ko koo taPedro nd_i xaa ra ñuu Jerusalén ta k_i xaá sava nandíkun Jesús, nakúu Israel, k_i xaá na ndá'i na xi'in ra, ³káchi na saa:

—¿Ndachu i kan un saa?; nd_i xa'an un ve'e na'a nakóo kúu Israel, x_i xi un xi'in na. Vá'a nd_i kan un chi nd_i xa'an un x_i xi un xi'in na ikan ta kóo tuni Ndioxo kúu mii na —káchi na xi'in taPedro.

⁴Saa nd_i kuiin ra xa á ndítu'un ndi'i ra xi'in na ndá ku'va nd_i xiyo xa'a ya, saa ká'an ra xi'in na káchi ra saa:

⁵—Tá nd_i xiyo i ñuu Jope, ta íyo i ká'an i xi'in Ndioxo, saa s_i tuvi ya nuu i. X_i ni i iin manta chee vaxi nuu ya nuu ndivi ta nú'ni kumi saa nuu ya; vaxi nuu ya nuu i. ⁶Ñaa s_i ku'un nuu i xíto va'a i ini ya unkua ñú'u, ta x_i ni i ñú'u kiti kumi xa'a, xi'in kiti kuele, xi'in kiti ñúu ndai tixin nuu ñu'ú, tin kiti ndáchi. ⁷Tasaa x_i ni so'o i nd_i ka'an na xi'in i, káchi na saa: "Pedro, kundichi

ka'ni un iin ri kuxi un", káchi na xi'in i. ⁸Saa ndi kuini i ká'an i: "Küvi ikan i saa, Tata, chi koo xíxi i kuñu kiti yakua", káchi i. ⁹Ñaa ndi ka'an tuku na xi'in i káchi na saa: "Ña'a yanda sa yaa Ndioxi ta ká'an un xa'a ya yakua ya", káchi tachi na ikan xi'in i. ¹⁰Uni ichi ku u saa. Tá ndi'i ta ndi ko koo tuku manta ikan kua'an ya nuu ndivi. ¹¹Tá ndi'i so'va si tuvi ya nuu i, ta ndi xaa uni ndataa ke e ñuu Cesarea. Ndi xaa nda ve'e nuu ndi xiyo i ndákan tu'un nda xa'a i. ¹²Ñaa ndi ka'an Tachi Ndioxi xi'in i ya ná káka uvi ini i ku'un i xi'in nda. Saa ndi ki'in i kua'an i xi'in nda, ndi xa'an tu sava ndata'an yo yó'ó va xi'in i. Iñu ku nda ndi xa'an xi'in i. Ndi xaa nde ve'e iin ranáni Cornelio. ¹³Ta ndi tu'un ra ikan xi'in nde ndá ku'va ndi tuvi iin ángel Ndioxi ve'e ra. Ndi tuvi ya ndíchi ya nuu ra ta ndi ka'an ya xi'in ra, káchi ya saa: "Ti'vi sava ndataa ná ku'un nda ñuu Jope ndiki'in nda taSimón Pedro kixi ra xi'in nda. ¹⁴Ta ra ikan ku randitu'un xi'in un unkua xíniñu'u un ikan un ya kuchiñu un kaku un xi'in ndi'i nave'e un", káchi ángel Ndioxi xi'in ra, che. ¹⁵Saa ku u ki xaá i ká'an i xi'in na, ta ki xaa Tachi Ndioxi sata na. Tá ku'va ki xaa nunuu ya sata yoo naIsrael, saa ki xi tu ya sata naköo kúu Israel ikan va. ¹⁶Tasaa ndi ka'an ini i yandi ka'an Tata yo Jesús tá ndi ka'an ra xi'in yondi xika xi'in ra: "TaJuan yandaa kua si kuchi ra na'a xi'in tikuii, sundi ndó'o ta vaxi kivi kuchi ndo xi'in Tachi Ndioxi", káchi ra xi'in yo. ¹⁷Tá i kan Ndioxi xi'in yoo, saa i kan tu ra xi'in na ikan va. Tá xi ra Tachi ra nda'a nakándixa Tata yo Jesucristo. ¿Ta unku vi ye'e ya ndikasi i nuu Ndioxi táxi ra Tachi ra nda'a na? —káchi taPedro xi'in na.

¹⁸Tá xi ni so'o nakándixa Jesús, nandóo ñuu Jerusalén, yandi ka'an taPedro, ta ku taxin yu'u na. Ñaa xa á ká'an na yava'a xa'a Ndioxi; káchi na saa:

—Tatu saa ku u, ta kúni kachi ya, nda na'a naköo kúu Israel tá xi Iva yo Ndioxi ichi nda'a ya kuchiñu na ndinama ini na, ta koo na xi'in ra ndi'i saa tiempo ya vaxi — káchi na.

Na'a nakándixa Jesús, nandóo ñuu Antioquía, ndítu'un na tu'un va'a xa'a Ndioxi

¹⁹Tá kivi xa 'ni nachiñu taEsteban, tasaa ku nu ki xaá kúndiva'a ni nakándixa Jesús. Ta sava na ikan xi nu na kua'an na chi estado Fenicia xi'in isla Chipre xi'in ñuu Antioquía. Ta iin iin ñuu nuu kua'an na ikan ndítu'un na tu'un xa'a Ndioxi. Ndisaa naIsrael ndítu'un na xi'in, koo ndítu'un na xi'in inka na'a. ²⁰Sundi sava nakándixa Jesús nake e Chipre xi'in nake e ñuu Cirene ndi xaa na ñuu Antioquía ta na ikan ku na ki xaá ndítu'un xi'in na'a naköo kúu Israel. Ndítu'un na tu'un va'a xa'a Tata yo Jesús xi'in na'a naköo kúu Israel. ²¹Ta Ndioxi tá xi ra ndee ra nda'a naká'an ndoso tu'un ra. Ta kua'a ka vi na'a naxi ni so'o tu'un yandi ka'an ndoso na ikan, si ndoo na ichi yakándixa na, ta ndi kundikun na ichi Iva yo.

²²Tasaa ku ndaa ini nakándixa Jesús nandóo ve'e ñu'u Jerusalén ya ki xaá naköo kuu Israel kándixa na Jesús. Ñaa ti 'vi na taBernabé kua'an ra nda ñuu Antioquía. ²³Tá ndi xaa taBernabé ikan ta xi ni ra ya kua'a ni yava'a íkan Ndioxi xi'in na; ñaa kúsini ka vi ra. Tasaa ndi xika ra ndi kani ra nuu na ya ndinuu ini na ná kundikun na ichi Iva yo ta vitin taan ná kandixa ka ña'á na, káchi ra xi'in na. ²⁴Va'a ni taa

ku mii taBernabé ta kándixa ni ra Ndioxi, ta ndee ni fyó Tachi Ndioxi xi'in ra. Ta kua'a ka vi na'a naxi ni so'o yandi ka'an ra ndi kundikun na ichi Iva yo.

²⁵Sindi'i ikan ta ke e taBernabé kua'an ra chí ñuu Tarso. Kua'an ra nduku ra taSaulo. ²⁶Tá ndi ta'an ña'á ra ta ndi ki'in ña'á ra kua'an xi'in ra chí ñuu Antioquía. Ta iin kuiya nii ndi xiyo nda xi'in nakándixa Jesús ñuu ikan. Ta kua'a ka vi na'a sína'a nda. Ñuu ikan ku ya ki xaá na'a ká'an na xi'in nakándixa Jesús náni na Cristiano.

²⁷Tá fyó taBernabé xi'in taSaulo ñuu Antioquía ikan ta ndi xaa sava ndake e ñuu Jerusalén ndaká'an tu'un yu'u Ndioxi. ²⁸Saa si ka'án Ndioxi ini iin ra ikan, ranáni Agabo ta ndi kundichi ra nuu nata'an ra nakándixa Jesús, ndi kundichi ra ká'an ra, káchi ra saa:

—Koo tama chee ni ndi'i ni kuu ñuu yanda'vi ndaa ñuu Roma —káchi ra.

Tasaa ndixa ndi xiyo, ki xaá tama tiempo ku u taClaudio rey taka'nu nuu ndi'i rey. ²⁹Saa xi ni so'o nandikun Jesús yandi ka'an ra ikan ta chi ta'an tu'un na ti'vi na xu'un ku'un nda'a nata'an na nandóo Judea. Tá ku'va náni nda'a iin iin na, saa fyó yata xi na. ³⁰Saa ndi xiyo ya i kan na, ta ta xi na xu'un ikan nda'a taBernabé xi'in taSaulo; kua'an xi'in nda taxi nda nda'a naxikua'a nakándixa Jesús nandóo Judea.

Yaku u nuu ndi xi'i taJacobo xi'in nuu chi kaa na taPedro ve'e kaa

12¹Tiempo ikan ki xaá tarey Herodes xánduva'a ni ra xi'in sava na'a nakándixa Jesús. ²Xa 'nda ra chiñu xa 'ni na taJacobo ñani taJuan xi'in ichi. ³Ta xi ni ra va'a ni kúni naIsrael xa'a ya i kan ra, ñaa xa 'nda ra chiñu ti in na inka taPedro. Yayó'ó ku u viko kivi xíxi na xita va'a yakoo uxan iya xi'in. ⁴Tá ti in na taPedro, ta ta xi na ra nda'a taHerodes chi kaa ña'á ra ve'e kaa. Tasaa ta va ra kumi ta'nda ndalapa; tá kumi tá kumi ku nda ñú'u iin ta'nda. Tá ndi'i kée iin ta'nda, ta kuaki'vi tuku inka ta'nda ndaa ña'á nda. Ta xíka ini tarey ikan xanani ra kuachi xi'in taPedro nuu ndi'i nañuu tá ná ya'a viko. ⁵Ñaa ndakua iin ndaa tuun ndalapa ikan taPedro tá ndíkaa ra ve'e kaa, sundi nakándixa Jesús ta ndinuni lo'o ká'an na xa'a ra xi'in Ndioxi.

Táva Ndioxi taPedro ini ve'e kaa

⁶Ñuu tá tuvi nuu inka kivi ya tava taHerodes taPedro sina'a ra nuu nañuu. Saa índu'u ra kíxi ra ma'ñuu uvi ndalapa; nú'ni uvi kaa nda'a ra índu'u ra. Ta ndóo ka inka ndalapa ke'e ndaa ña'á nda. ⁷Saa iin ku u so'va ta ke ta iin ángel Ndioxi ta iin ndi ye'e ndaa ini mii ve'e kaa ikan. Saa ti in ya kandika ra si kanda ña'á ya, ndi ka'an ya xi'in ra, káchi ya saa:

—Ndikaxin ini un ndikoo un; kama koo un ndikoo un —káchi ya xi'in ra.

Tasaa ndikun ndi saña kaa nú'ni nda'a ra ndi koyo ya. ⁸Ñaa ndi ka'an ángel xi'in ra, káchi ya saa:

—Katun toko un ta chikaa un nduxan xa'a un —káchi ya xi'in ra.

Saa xa nduvi ra mii ra. Tá ndi'i xa nduvi ra mii ra ta ndi ka'an tuku ya xi'in ra, káchi ya saa:

—Chikaa chilo un sukun un ta kundikun un sata i ko'o yo —káchi ya xi'in ra.

⁹Saa ke e ra ndíkun ra kua'an ra sata ya, ta ni koo kúndaa ini ra an yandaa kua an süvi yandaa kua íkan ya xi'in ra; an sana nuu va ra sítuvi ya, ká'an ra. ¹⁰Saa xíka nda kua'an nda, ndi ya'a nda nuu lapa ndanuu xi'in nda uvi. Saa ndi xaa nda ye'e yandási xi'in iin kaa ka'nu ni, yakíndoo chí calle. Tá ndi xaa nda ye'e ikan ta iin ndi xuna mii ya. Ñaa ka na koo nda kua'an nda, xíka ka ángel ikan kua'an ya xi'in ra. Ta iin ku u so'va nda ñu'u ya nuu ra, saa ndi ndoo mii ra i kan ya. ¹¹Saa ndi kaxin va'a ini taPedro, ta ku ndaa ini ra yandaa kua ke ta ra ve'e kaa, ñaa xa á ra ká'an ra:

—Nda vitin vi kúndaa ini i yandixa kua ti 'vi Ndioxio ángel ra ya sikaku ra ye'e nda'a taHerodes xi'in naIsraël ta'an i, nakúni xandikuu xi'in i —káchi ra.

¹²Xíka ini ra saa ta ndi ki'in ra kua'an ra ve'e yáMaría si'í taJuan Marco. Ta ve'e yá ikan ndi kita'an kua'a ni na ndóo na ká'an na xi'in Ndioxio. ¹³Ñaa ndi xaa ra si ka'a ra ye'e, ta ke ta iin yákuaan lo'o náni Rode kua'an yá koto yá unku na. ¹⁴Ta ndi kuni yá tachi taPedro, saa kúsini ka vi yá. Ñaa ni koo ndi xuna ka yá ye'e nuu ra. Saa xínu yá ndi xa'an yá ndi tu'un yá xi'in nandóo ikan, káchi yá saa:

—RaPedro ku rakj xaa —káchi yá.

¹⁵Ta koo ndi xiin na ikan kandixa na yá, saa ndi ka'an na xi'in yá, káchi na saa:

—jYó'o sána ini ta ku yó'o! —káchi na xi'in yá.

Ta ndinuu ini yá ká'an yá xi'in na yandixa kua káchi yá xi'in na. Tasaa ki xaá na ikan ká'an na:

—Süvi taPedro ku ra, vasana tachi va ra kua —káchi na xi'in yá.

¹⁶Ká'an na saa, ñaa xa á káni nda'a tuku ra ye'e ndíchi ra. Saa ndi xa'an na xu na na ye'e ta xi ni na ikan ndixa ku ra. Ñaa ndi kanda ka vi ini na. ¹⁷Saa i kan ra seña nuu na ya ná kutaxin yu'u na. Tasaa ndi tu'un ra xi'in na ndá ku'va ta va Iva yo ra ve'e kaa. Ta ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nditu'un ndo yayó'o xi'in taJacobo tin ndi'i ka nata'an yo nakándixa Jesús —káchi ra xi'in na.

Saa ke e ra ndi ki'in ra kua'an ra inka ña'ñu.

¹⁸Ñaa tá ndi tuvi suvi mi kivi ikan, ta iin ndi saka so'va ini ndalapa ikan, chi koo ndi kundaa ini nda unkua ndo 'o taPedro. ¹⁹Ñaa xa 'nda tarey Herodes ikan chiñu ya nduku na taPedro, saa ndinuni lo'o ndi xika na ndúku na ra, ta koo ndi kuchiñu na ni'i ña'á na. Ñaa ka na ra ndalapa ikan ta ndi ndakan tu'un va'a ña'á ra unkua i kan taPedro ke ta ra ve'e kaa. Sindi'i xa 'nda ra chiñu kuvi ndi'i ndalapa ikan xa'a ya ta xi nda ke ta taPedro ve'e kaa. Sindi'i ikan ta ke e tarey ikan estado Judea, saa ndi ki'in ra kua'an ra chí ñuu Cesarea.

Ya ku u nuu ndi xi'i tarey Herodes

²⁰Ta xa yachi vi sáa tarey Herodes ikan xíni ra nañuu Tiro xi'in nañuu Sidón. Saa kúni na ikan ndikita'an mani na xi'in ra chi ña'a xíxi na ta ñuu nuu xa'nda chiñu ra kée ya. Xa'a ya ikan kua chi ta'an tu'un na ndá ku'va koo nuu ndikita'an mani na xi'in ra. Ñaa nda sa migo na iin rakúu mii chiñu ndee ve'e mii tarey ikan, ta Blasto náni ra ikan. Ta tixin taBlasto ikan kuchiñu na

ndikita'an na xi'in taHerodes kúni na. ²¹Tasaa k̄i ndoo suvi tarey Herodes ikan ndá kivi kua ndikita'an ra xi'in nañuu Tiro tin nañuu Sidón ya koo iin junta xi'in na. Tasaa t̄i ndaa kivi ya nd̄i kita'an na, saa nd̄i kundixi ra toto yand̄ixi narey, ñaa nd̄i kundu'u ra nuu tai to'o. Saa k̄i xaá ra ká'an ra xi'in na. ²²Ta naxf̄ni so'lo ká'an ra xa á na ká'an na xa'a ra; káchi na saa:

—Taká'an yó'ó ta süvi taa ku ra, iin ndioxi va ku raká'an —káchi na.

²³Ká'an na saa xa'a ra, ta k̄i xi iin ángel Ndioxi s̄i ndikava ya kue'e ra. Tasaa k̄i 'in kue'e ra xa'a ya k̄oo nd̄i kixaa to'o ra Ndioxi. Mii va ra ku ndioxi, ká'an na xa'a ra. Xa'a ya t̄a xi ra nd̄i ka'an na saa xa'a ra, yakan kua t̄i in ni tindaku tixin ra ta xa 'ni ña'á ri.

²⁴Sundi tu'un Ndioxi ta ndúkua'a ka ya kua'an ya, ndi'i ni kúu ña'ñu ká'an ndoso na tu'un ra.

²⁵Sindi'i tá s̄i xinu taBernabé xi'in taSaulo chiñu nda yand̄i xa'an nda nd̄i ndaka nda ña'a nda'a nand̄ikun Jesús ndóo ñuu Jerusalén ikan, saa nd̄i ko koo tuku nda kua'an nda ñuu Antioquía. Nd̄i ko koo tu taJuan Marco va kua'an ra xi'in nda.

**Tá nd̄i xaa taSaulo xi'in taBernabé ñuu Antioquía ta
nd̄i ka'an Tachi Ndioxi xa'a nda ku'un nda inka ñuu**

13¹Tañu nand̄ikun Jesús nandóo ñuu Antioquía ñú'u ndaká'an tu'un yu'u Ndioxi xi'in ndasína'a. Ta ndakúu mii chiñu yó'ó kuu taBernabé xi'in taSimón raká'an na xi'in taNegro; inka ra náni Lucio, rake e ñuu Cirene; xi'in ranáni Manaén, rax̄a 'nu xi'in taHerodes, rand̄i xiyo gobernador xa 'nda chiñu nuu naGalilea. Nda ikan xi'in taSaulo ku nda kuu mii chiñu yó'ó. ²Saa iin kivi nd̄i kita'an ndi'i mii nand̄ikun Jesús. Ndóo na xáka'nu na Ndioxi ta xíxi su'un na. Saa nd̄i ka'an Tachi Ndioxi xi'in na, káchi ya saa:

—Nd̄i kaxin i taBernabé xi'in taSaulo ya xachiñu nda nuu i, yakan tava siin ndo ndañaa ná ikan nda chiñu ya nd̄i kaxin i nda ikan nda —káchi ya xi'in na.

³Ñaa nd̄i ka'an na xi'in Ndioxi xa'a nda. Tá nd̄i 'i nd̄i ka'an na xa'a nda tin nd̄i 'i x̄i xi su'un na, tasaa ch̄i nuu nda'a na sata taBernabé xi'in taSaulo. Saa nd̄i ka'an ndioxi na xi'in nda ta ke e nda kua'an nda xachiñu nda chiñu Ndioxi.

**TaSaulo xi'in taBernabé xíka nda isla Chipre
ká'an ndoso nda tu'un Ndioxi**

⁴Tá t̄i 'vi Tachi Ndioxi taBernabé xi'in taSaulo kua'an nda ta nd̄i xaa nda ñuu Seleucia, ikan nd̄a a nda sata tun barco kua'an nda ñuu Salamina ta ñuu Salamina kíndoo ya yu'u tikuii isla Chipre. ⁵Tá nd̄i xaa nda ñuu Salamina tasaa nd̄i ki'vi nda ve'e ñuu'u naIsrael, k̄i xaá nda ká'an ndoso nda tu'un Ndioxi xi'in na'a. Saa kua'an tu inka ra náni Juan Marco va xi'in nda. Kua'an ra chindee ta'an ra xi'in nda. ⁶Saa ke e nda kua'an nda inka ña'ñu isla Chipre nd̄i xaa nda ñuu Pafos. Ta ikan nd̄i kita'an nda xi'in iin rakúu Israel, ratasi ku ra ikan, náni ra Barjesús. Sínda'vi ni ra ikan na'a, ká'an ndoso ra tu'un yu'u Ndioxi, káchi ra xi'in na, ta süvi yandaa kua. ⁷Ta taBarjesús ku amigo

tagobernador tanáni Sergio Paulo, ta ndichi ni xi'ni tagobernador ikan. Saa xa 'nda ra chiñu ya ku'un taBernabé xi'in taSaulo nuu ra saachi kúni ra kuni so'o ra tu'un Ndioxi. ⁸Ta suvi tatási taBarjesús ikan, nání tu ra Elimas va, ta sási ra nuu tagobernador, koo xíin ra taxi ra kandixa ra tu'un Ndioxi. ⁹Ñaa ndi ka'an Tachi Ndioxi xi'in taSaulo, taká'an na xi'in Pablo, ta ndi koto va'a ra nuu taElimas. ¹⁰Saa ndi ka'an ra xi'in ra, káchi ra saa:

—Yó'ó v'a'a ku yó'ó, se'e kiti ná'a ku un yakan kúndasi un xíni un ndi'i yava'a! Tavata, tasínda'vi na'a ku yó'ó, ndi'i saa ichi kúni un nama un ichi Tata yo Ndioxi yandaa; kúni un nama un ya nduu ya ichi v'a'a. ¹¹Xa'a ya íkan un saa, ta vitin ti'vi Ndioxi tindo'o kixi sata un. Kindoo kuaa un ta kúchiñu ka un koto un nda xinu kivi kúni mii Ndioxi, saa kuchiñu ndikoto tuku un — káchi taPablo xi'in taElimas.

Ká'an ra saa xi'in ra, ta ndikun kú ndoo kuaa ndixa ra. Saa kú xaá xíka kuaa ra, ndúku ra na'a tiin nda'a ra ku'un ra, chi kúvi ka koto ra. ¹²Tá xi ni tagobernador ikan yandó'o taElimas, ta ndi kundikun ra ichi Jesús, chi ndíkanda ni ini ra xa'a ichi Tata yo Jesucristo ya sína'a taPablo.

TaPablo xi'in taBernabé kua'an nda ñuu Antioquía ya ndíkaa estado Pisidia

¹³Saa ke e taPablo ñuu Pafos xi'in ndata'an ra; ke e nda xi'in tun barco kua'an nda ñuu Perge, yandíkaa estado Panfilia. Sundi taJuan Marco ta sù ndoo ra nda. Saa ndi ko koo ra kuanu'u ra ñuu Jerusalén. ¹⁴Sindi'i ikan ta ndi ki'in nda kua'an nda chí ñuu Antioquía ya ndíkaa estado Pisidia. Tá tì ndaa kivi ya ndíkundee naIsrael, saa ndi xaa nda ndi kundoo nda ini ve'e ñu'u mi ñuu ikan. ¹⁵Ta ikan ndóo nda tá ka 'vi na ley Ndioxi yata a taMoisés xi'in yata a ndandí ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi. Tá ndi 'i ka 'vi na ya ikan, saa tì 'vi ndana'nu ve'e ñu'u ikan iin raxíka chiñu nuu nda ya ka'an ra xi'in taPablo tin ndata'an ra, káchi ra saa:

—Ñani yo, tatu íyo tu'un ndikani ndo nuu nandóo yó'ó ta va'a ka'an ndo xi'in na, che —káchi ra xi'in nda.

¹⁶Ñaa ndi kundichi taPablo íkan ra seña nuu na ya kutaxin yu'u na, saa xa á ra ká'an ra, káchi ra saa:

—Ndó'ó nata'an yo Israel, xi'in ndi'i ndó'ó koo kúu Israel, ndó'ó káñu'u Ndioxi kuni so'o ndó ná ka'an i xi'in ndo, ¹⁷unkua i kan Ndioxi xi'in xii sikua yoo nakúu Israel. Xina'a ndi kaxin Ndioxi na ya kundikun na ra. Ta tá xi ndoo na ñuu Egipto ta ikan ku nuu sù kuina Ndioxi na ndu kua'a na, iin ñuu chee ndu na, vani sívi ñuu na kua ikan ta nda sa kua'a ni Ndioxi na. Sù ndi'i ikan ta tã va ra na. Xi'in ndee ra tã va ra na ke e na. ¹⁸Ta Ndioxi kú ndee ini ra xi'in na xa'a ya i kan na xi'in ra tá ndi xika na iku yuyu uvi xiko kuiya. ¹⁹Saa chí ndee Ndioxi na sù ndi'i xa'a na uxa nuu ñuu ya ndi xiyo Canaán, ñu'ú naxi ndoo ñuu ikan kua ta tã xi Ndioxi ya nda'a xii yo naIsrael. ²⁰Sindi'i ikan ta tã xi Ndioxi ichi nda'a xii yo kú u mii sava na chiñu ndee, ndi xiyo na juez xa 'nda chiñu na nuu ndi'i ka nata'an yo naIsrael. Saa i kan na tixin kumi ciento uvi xiko uxi kuiya. Na ikan xa 'nda chiñu nuu xii yo nda kivi ndi kuita iin ranáni Samuel randi ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi. ²¹Ñaa

ndi ka'an na xi'in taSamuel ya nduku ra iin rakuu rey nuu na. Xa'a ya ikan kua, ta xi Ndioxi taSaúl ndi xiyo ra rey xa 'nda chiñu ra nuu na tixin uvi xiko kuiya. Ta se'e taCis, se'e sikua taBenjamín, ndi xiyo ra ikan. ²²Sindi'i ikan ta ki ndaa Ndioxi chiñu nda'a taSaúl. Saa ta xi ra ya nda'a taDavid ku u ra rey xa 'nda chiñu ra nuu xii yo naIsrael. Ta ndi ka'an Ndioxi xa'a taDavid, káchi ra saa: "Ndi ta'an i iin taa tandíta'an ni ini mii i, rase'e taSaí ku ra ndíta'an ni ini i, ta rayó'ó ku ra ikan ndi'i ya kúni i", káchi Ndioxi xa'a taDavid. ²³Ta tarey David ikan ku u xii sikua Jesús, ratí 'vi Ndioxi ki xi sikaku yo naIsrael. Tá íyo yandi ka'an Ndioxi xi'in xii sikua yo, saa íyo ya i kan ra. ²⁴Yachi tá tá'an kixaá Jesús ka'an ndoso ra xi'in nañuu ivi yó'ó, ta ndi xika taJuan ta si kuchi ra sava naIsrael. Ndi xika ra ndi ka'an ndoso ra xi'in ndi'i yoo nakúu Israel ya ná ndiko koo ini yo xa'a ya íkan yo, ta kuchi yo, káchi ra. ²⁵Tá xi ni taJuan xa á kua'an kúyati sindi'i ra chiñu ra, ta ndi ka'an ra, káchi ra saa: "Va ye'e ku ra ti 'vi Ndioxi vaxi sikaku nañuu ivi yó'ó, ká'an ndo, ta süvi ye'e ku i. Sata ye'e ndíkun ravaxi sikaku yoo ta ndee ni ra ikan nuu ye'e. Ta ye'e ninu ni kúni i; ni iin correa lo'o sata nduxan ra koo kúu mii i ichi ndaxin i. Ndee ni ra ikan nuu i", káchi taJuan xi'in na — káchi taPablo xi'in nañuu Antioquía ikan.

Saa ndi ka'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

²⁶—Nata'an yo, ká'an i xi'in ndi'i ndó'ó kúu se'e sikua taAbraham tin ndi'i ka ndó'ó káñu'u Ndioxi, ndó'ó koo kúu se'e sikua taAbraham. Ká'an i xi'in ndo, Ndioxi ta ti 'vi ra tu'un ra vaxi ya nuu yo ya kundaa ini yo ndá ku'va sikaku yo mii yo. ²⁷Nañuu Jerusalén xi'in naxá'nda chiñu nuu na, koo ndi kandixa na ya ku Jesucristo rati'vi Ndioxi sikaku ra yoo. Ta koo ndi kundaa ini na yata a ndandi ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi vani ndi'i saa kivi ndíkundee yo ká'vi na tu'un Ndioxi ve'e ñu'u, ta ni koo ndi kundaa ini na ká'an ya xa'a Jesús. Xa'a yayó'ó kua ndi ka'an na kuvi ra, tasaa xa nduvi na yandi ka'an Ndioxi xa'a ra yachi. ²⁸Vani nda iin kuachi ra koo ndi ni'i na ya kuvi ra, ta ndi ka'an na xi'in taPilato ya ná ka'nda ra chiñu ka'ni ña'á na. ²⁹Saa ku u xa 'ni na Jesús. Tá ndi xinu ndi'i yandi ka'an Ndioxi xa'a ra kundo'o ra, tasaa si nuu na ikin kuñu ra nda'a itun cruzin ya ku'un ra nduxin ra. ³⁰Sundi Ndioxi ta si taku ña'á ra. ³¹Ta kua'a ni ichi ndi tuvi ra nuu nandi xika xi'in ra estado Galilea tasaa ndi xa'an na xi'in ra nda ñuu Jerusalén. Ta vitin xíka na ikan ndítu'un na xa'a ra xi'in inka na'a.

³²'Yakan ndítu'un nde xi'in ndo tu'un va'a xa'a Jesús ya ndi taku ra i kan Ndioxi. Ta yandi ka'an ra xi'in xii yo xina'a, ³³ta xi'in yoo ku se'e sikua na, si xinu Ndioxi yava'a ikan, chi si taku ra Jesús, tá káchi ya nuu tutu salmo ya uvi yata a iin ra ndi ka'an ndoso tu'un Ndioxi xina'a: "Yó'ó ku se'e i, kivi vitin xi'in ndi'i kivi koo i Iva un", káchi Ndioxi xi'in ra —káchi taPablo xi'in na.

Saa ndi ka'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

³⁴—Xíni yo ya si taku Ndioxi Jesús, ta nda iin kivi yavaxi kúvi ka ra, ni kuñu ra tá'i, saachi saa ká'an inka ña'ñu nuu tutu salmo. Káchi Ndioxi saa: "Ta'an yava'a yandi ka'an i xa'a xi'in tarey David, ta'an ya ikan kua taxi i nda'a ndo", káchi Ndioxi. ³⁵Ta inka ña'ñu nuu tutu Salmo ká'an ya: "Tata

Ndioxí, tá ná kuvi rayii, raxáchiñu nuu un, ta táxi un ta'i kuñu ra tixin ñu'ú", káchi tu'un Ndioxí —káchi taPablo xi'in na.

Saa ndj ka'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

³⁶—Xíni yo ya i kan taDavid xi'in na'a, nandj xiyo tiempo ndj xiyo ra. Tá ku'va chj tuni Ndioxí, saa i kan ra xi'in na. Vani va'a ni ndj xiyo ra sundi tá ndj xi'i ra ta ndj nduxin ra saa ndj ta'i ikin kuñu ra tixin ñu'ú. ³⁷Sundi ikin kuñu Jesús, randj taku i kan Ndioxí, ta koo ndj ta'i ya. ³⁸Nata'an yo, xíniñu'u ndo kundaa ini ndo ya ndj xi'i Jesús xa'a yo, ta Ndioxí xáka'nu ini ra xa'a kuachi yo tixin Jesús. ³⁹Chi Jesús ku rakj xaa suvi ndi'i chiñu ya koo ndj kuchiñu na xasuvi na tixin ley yata a taMoisés. Xa'a ya ikan kua kúu mii randee ya ndikata ra kuachi yo, tatu kándixa ña'á yo. Chi tixin ley yata a taMoisés ta kuchiñu yo sikaku yo mii yo. ⁴⁰Kuenda koo ndo koto kundo'o ndo ta'an yandj ka'an Ndioxí xi'in na'a tixin ndandj ka'an ndoso tu'un yu'u ra, káchi ra saa:

⁴¹Ndó'o tatu xáku ndaa ndo ye'e rakúu Ndioxí,

ta va'a ndj kanda ka ini ndo kundoo ndo; tasaa ndi'i xa'a ndo.

Chi ikan i iin yachee nuu ndo ta kúa'a ndo kandixa ndo ya.

Ni inka na'a ná ka'an xi'in ndo, ta kúa'a ndo kandixa ndo na —káchi taPablo xi'in na.

⁴²Tá ndi'i ndj ka'an ra xi'in na, saa ke ta ra ini ve'e ñu'u xi'in ndata'an ra, ka na koo nda kua'an nda. Ñaa ndj ka'an sava nakoo kúu Israel xi'in nda, ya ná ku'un tuku nda inka kivi ndíkundee na, ndj tu'un nda xa'a suvi ya ikan xi'in na. ⁴³Tá ndj i junta ikan ta kua'a ka vi naIsrael, xi'in na'a nandj ki'vi ichi naIsrael, kua'a ka vi ku nandj kundikun kua'an sata taPablo xi'in taBernabé. Ta ndíkani nda nuu na, ká'an nda xi'in na ya ná kandixa ka na Ndioxí vitin taan, tasaa ni'i ka na yava'a nuu ra, chi va'a ni ini ra, káchi nda xi'in na.

⁴⁴Tá ndj xinu una kivi ta ndj xaa tuku taPablo xi'in taBernabé ve'e ñu'u ikan. Ta ndi'i mii nañuu ikan ndj xaa kuni so'o tu'un Ndioxí. ⁴⁵Saa xj ni ndana'nu nuu naIsrael ya kua'a ni na'a ndj kaya xíni so'o tu'un ká'an taPablo xi'in taBernabé, ta kj xaá na kú uni ini na xíni ña'á na. Xá á na kána'a kini ka vi na xa'a nda, ta ká'an na süvi yandaa kua ká'an nda, káchi na. ⁴⁶Saa xá á taPablo xi'in taBernabé ká'an nda; ndinuu ini nda ká'an nda xi'in na, káchi nda saa:

—Xí'na yoo kuu yoxíniñu'u kuni so'o tu'un Ndioxí, chi yoIsrael ku yo, sundi ndó'o ta koo xíin ndo ndiki'in ndo ya, ta yañaa kúni kachi ya, koo kúni ndo koo ndo xi'in Ndioxí ndi'i saa tiempo. Ta va'a chi vitin ta sindoo nda'a nde ndó'o. Ku'un nde inka ñuu nuu ndóo na'a nakoo kúu Israel; ku'un nde nditu'un nde xi'in na ikan. ⁴⁷Saachi saa íyo yandj ka'an Iva yo xi'in nde, káchi ra saa:

Tá íyo ñu' u ye'e, saa koo ndo ñuu ivi; saa kuni inka na'a nakoo kúu Israel, chi sina'a ndo ndi'i saa nandóo ndi'i kuu ñuu ivi ndá ku'va koo ku'un na ichi yandaa nuu kaku na, káchi Ndioxí —káchi taPablo xi'in na.

⁴⁸Tá xj ni so'o na'a nakoo kuu Israel tu'un ndj ka'an ra, ta kúsini ka vi na. Saa xá á na ká'an na yava'a xa'a Ndioxí. Ta na'a nandj kaxin Ndioxí koo xi'in

ra ndi'i saa tiempo yavaxi ta kã ndixa na tu'un ra. ⁴⁹Tasaa ndi xita tu'un Ndioxi ndi'i ni kúu ñuu. ⁵⁰Tasaa k̄i xaá tuku nana'nu nuu naIsrael kána'a na xa'a taPablo xi'in taBernabé. Ndi ka'an na xi'in nachiñu tin nási'i ná ñuu va'a ni tu'un, nákáñu'u ley Ndioxi yatã a raMoisés. Ndi ka'an na xi'in ndi'i na ikan, s̄i xinu na xini na ya ná kundasi na kuni na taPablo xi'in taBernabé. Ñaa ndi kita'an ndi'i na k̄i xaá s̄itixu'vi na nda, ta tã xin na nda k̄e e nda ñuu na; xi'in ya u'vi tã va na nda. ⁵¹Saa ndi yakun nda yaa ch̄i chi sata nduxan nda, ya ná kundaa ini na ndiso na kuachi xi'in mii na, chi k̄u ndasi na tu'un Ndioxi. Saa k̄e e nda ñuu Antioquía ikan ta ndi ki'in nda kua'an nda ñuu Iconio. ⁵²Sundi na'a nakándixa Jesús ñuu Antioquía ta kúsini ka vi na, chi ndee ni íyo Tachi Ndioxi xi'in na.

TaPablo xi'in taBernabé ndi xaa nda ñuu Iconio

14 ¹Saa k̄u u ndi xaa taPablo xi'in taBernabé ñuu Iconio, ndi xaa nda ndi ki'vi nda ve'e ñu'u naIsrael, ta ndi ka'an ndoso nda tu'un Ndioxi xa'a Jesucristo xi'in na. Saa kua'a ni ka naIsrael xi'in naköo kúu Israel kã ndixa yand̄i ka'an nda. ²Ta na'a naIsrael, naxiin kandixa Jesús ta ká'an kue'e ni na xa'a nand̄ikun Jesús nuu naköo kúu Israel, ya síndikava na ini na kúndikun ña'á na. ³Xa'a ya ikan kua ndi ndoo taPablo xi'in taBernabé kua'a ka tiempo xi'in na, ta ndi nuni lo'o ká'an ndoso nda tu'un Iva yo. Xa'a ya kú'vi ini ra xini ra yoo, yakan tã xi ra ndee ra nda'a nda íkan nda yatú'ún ra. Tixin yatú'ún Iva yo ikan kua, sína'a ra mii ra nuu na ya ná kundaa ini na tu'un ra kua ká'an ndoso taPablo xi'in taBernabé. ⁴Ñaa ndi ta'vi mii nañuu ikan; sava na k̄i'in sata taPablo xi'in taBernabé, ta sava na k̄i'in sata naIsrael naxiin kandixa Jesús. ⁵Tasaa ch̄i ta'an tu'un naIsrael xi'in naköo kúu Israel; ch̄i ta'an tu'un na xi'in nachiñu ya ku'un na xanduva'a na xi'in nda ta kani ña'á na xi'in yuu. ⁶Saa tá k̄u ndaa ini nda ya ch̄i ta'an tu'un na xanduva'a na xi'in nda, tasaa x̄i nu nda kua'an nda inka ñuu. Kua'an nda ñuu Listra xi'in ñuu Derbe ya kándoo estado Licaonia. Ta kua'an ndi'i nda iin iin ñuu ya ñú'u ikan. ⁷Ta ndi'i kúu ñuu nuu xaa nda ká'an ndoso nda tu'un va'a xa'a Jesús xi'in na'a.

Káni na yuu taPablo ñuu Listra

⁸Saa íyo iin ra küvi kaka ñuu Listra, rako'ndo ku ra; saa kaa ra ikan tá kã ku ra. ⁹Tasaa índu'u ra xini so'o ra yaká'an taPablo. Ñaa ndi koto va'a taPablo nuu ra, saa x̄i ni ra ya kándixa ra ikan kuchiñu nda'a ra. ¹⁰Tasaa ndee ka vi ndi ka'an ra xi'in ra, káchi ra saa:

—Ndikundichi ndaku xi'in xa'a un —káchi ra xi'in ra.

Saa iin ndendee ndi kundichi ra k̄i xaá ra xika ra. ¹¹Tá x̄i ni nañuu ikan ya i kan taPablo, ta k̄i xaá na ká'an na tu'un mii na, káchi na saa:

—Koto ndo yó'ó k̄i xaa uvi ndioxi nuu yo, tá ñin mii yo ivi yó'ó saa ñin nda —káchi na.

¹²Ta ká'an na xa'a taBernabé kúu ra ndioxi náni Jupiter. Ta taPablo ku inka ndioxi ranáni Mercurio, káchi na, chi ra ikan ku raká'an. ¹³Ndi xiyo iin ve'e ñu'u nuu ñuu ikan, ta ve'e ñu'u randioxi Jupiter ku ya. Tasaa k̄e ta rasutu

xáchiñu ve'e ñu'u ikan kua'an ra xi'in kiti toro, ta ndíso ra ita ndi kini kua'an xi'in ra xakutu ra taPablo xi'in taBernabé. Saa xa á kúni ndi'i na xaka'nu ña'á na, d na kiti taxi na nda'a nda ya kúu nda ndioxi, káchi na. ¹⁴Ñaa tá xi ni nda ya íkan na, saa xa á ndí'i ni ini nda, ti in nda tikoto nda xa 'nda nda. Tasaa chi nii nda kua'an nda tañu na, ndá'i ko'o nda, káchi nda saa:

¹⁵—¡Tata!, ¿ndachu kua íkan ndo saa?, ta süvi ndioxi ku nde; ta'an mii ndo ku tu nde'e va. Xa'a ya íkan ndo saa yakan vaxi nde ndikani nde tu'un va'a xa'a Ndioxi nuu ndo, ya ná kundaa ini ndo xäto'o ka ndo inka ña'a ya köo kúu Ndioxi, ta ndiko koo ini ndo xa'a ya íkan ndo. Saa ndikundikun ndo Ndioxi randaa, ratáku, rasi kua'a ndivi xi'in ñu'ú tin nduta ñu'u xi'in ndi'i ka ña'a ya íyo ñuu ivi yó'ó. ¹⁶Xina'a ta xi Ndioxi ndi xika ndi'i na'a ichi kúni mii na [chi köo ndi kundaa va'a ini na xa'a ichi ra]. ¹⁷Vani ndi'i saa ichi si na'a ra mii ra nuu na xa'a yava'a i kan ra. Chi suvi ra síkuun savi, yakan va'a kána ña'a chí'i yo, saa táxi ra xíxi yo xi'in yakúsini yo —káchi taPablo xi'in na.

¹⁸Kua'a ka vi yandi ka'an ra xi'in na ta tuvi ndioxi ndi xinu ini na köo ndi xa'ni na kiti ya xato'o ña'á na.

¹⁹Tasaa ndi xaa sava naIsrael nandóo ñuu Antioquía xi'in nandóo ñuu Iconio. Ndi xaa na síxinu na ini nañuu Litra ikan ya ná ka'ni na taPablo. Saa ndi xinu ini na, ki xaá na xá'ni ña'á na xi'in yuu. Xa ndi xi'i va ra, ká'án na, saa ndi kuñuu ndai na ra ndi xa'an na si kana na ra nda nuu ñuu. ²⁰Tasaa ndi xaa nandíkun Jesús nuu índu'u ra; iin ndi kava nduu na sata ra. Tasaa ndi ki'in ra ini ra ndi koo ra kua'an tuku ra xi'in na ñuu. Ta inka kivi ke ta ra kua'an ra xi'in taBernabé inka ñuu yanáni Derbe.

²¹Ta ndi ka'an ndoso nda tu'un va'a xa'a Ndioxi xi'in nañuu ikan, saa kua'a ka vi na si ndoo ichi kua'an na, ta ndi kundikun na Jesús. Sindi'i ikan ta ke ta taPablo xi'in taBernabé, ke e nda ndi ko koo tuku nda kua'an nda ñuu Litra xi'in ñuu Iconio tin ñuu Antioquía. ²²Tá ndi ko koo nda ñuu ikan, saa ta xi ka nda ndee nda'a nandíkun Jesús ya ná kandixa va'a ka ña'á na xi'in ndinuu ini na. Tasaa ndi ka'an ka taPablo xi'in na, káchi ra saa:

—Tatu kúni yo ka'nda chiñu Ndioxi nima yo ta xíniñu'u yo tixu'vi yo — káchi ra xi'in na.

²³Ta iin iin ñuu nuu ndi ya'a taPablo xi'in taBernabé ndi kaxin nda sava naxikua'a ya kundaa chiñu na xi'in nandíkun Jesús. Ndi'i ikan ta xi xi su'un ndi'i na, ñaa ndi ka'an na xa'a naxikua'a ikan xi'in Iva yo, rachee, rakáñu'u na.

TaPablo xi'in taBernabé ndi ko koo nda kua'an nda ñuu Antioquía nuu ke e nda

²⁴Sindi'i ke e taBernabé xi'in taPablo, ka na koo nda kua'an nda ta ndi ya'a nda ma'ñu estado Pisidia. Tasaa ndi xaa nda estado Panfilia. ²⁵Tá kua'an nda, saa ndi xaa nda ñuu Perge ndi ka'an ndoso nda tu'un Ndioxi xi'in nañuu ikan. Sindi'i ikan ta ke e nda kua'an nda ñuu Atalia [ya ndíkaa yu'u nduta ñu'u]. ²⁶Ta ñuu ikan nda a nda tunbarco kuanu'u nda ñuu Antioquía ya ndíkaa estado Siria. [Ñuu ikan ku nuu ndi ka'an Tachi Ndioxi xa'a nda ku'un nda xachiñu nda, tasaa ndi ka'an nandíkun Jesús xa'a nda xi'in Ndioxi ya ná

chindee ña'á ra nuu ku'un nda. Ta ndi xa'an nda si xinu nda chiñu ra.] Ta nda vitin ndi ko koo nda ndi xaa nda. ²⁷Tá ndi xaa nda ñuu ikan ta si kita'an ndi'i nda nakándixa Jesús. Iin ndi kita'an ndi'i na, tasaa ndi tu'un ndi'i nda xi'in na xa'a ya i kan Ndioxi xi'in nda nuu ndi xa'an nda. Ndi ka'an nda xi'in na ndá ku'va xu na Ndioxi ichi nuu na'a naköö kúu Israel ya kandixa na Jesús. ²⁸Saa ndi ndoo taPablo xi'in taBernabé; ndi xiyo nda kua'a ni kivi xi'in nakándixa Jesús ndóo ñuu ikan.

Nakándixa Jesús nandóo ñuu Jerusalén xákin na junta

15 ¹Suvi tiempo ndi xiyo taPablo xi'in taBernabé ñuu Antioquía kua, ndi xaa sava ndandíkun Jesús, ndake e estado Judea. Ndi xaa nda ñuu ikan ká'an nda xi'in nandíkun Jesús naköö kúu Israel, káchi nda saa:

—Tatu ná xänduvi ndo costumbre nde yandi ka'an xii nde taMoisés ndikunuu tuni Ndioxi ndó'o, ta sikaku Ndioxi ndó'o koo ndo xi'in ra —káchi nda xi'in na.

²Tasaa ki xaá taPablo xi'in taBernabé ndá'i ka vi nda xi'in nda ikan, chi süvi yandaa kua sína'a nda. Ñaa ndi ta'nda chiñu ku'un taPablo xi'in taBernabé xi'in inka ka nandíkun Jesús. Ndi ta'nda chiñu ku'un nda ñuu Jerusalén ya xanani nda ya ikan xi'in na apóstol tin naxikua'a nandíkun Jesús.

³Saa ti'vi nandíkun Jesús nda kua'an nda ñuu Jerusalén. Tá kua'an nda ta ndi ya'a nda estado Fenicia xi'in estado Samaria. Iin iin ñuu ikan ndi ya'a nda ndítu'un nda xi'in nandíkun Jesús ndá ku'va síndoo naköö kúu Israel ichi kua'an na ta ndíkundikun na ichi Ndioxi. Saa kúsini ka vi na ikan xa'a yaxi ni so'o na ndi ka'an nda xi'in na.

⁴Ñaa ndi xaa taPablo xi'in taBernabé tin nakua'an xi'in nda. Ndi xaa na ñuu Jerusalén, ta ndi'i nandíkun Jesús xi'in nda apóstol tin naxikua'a ve'e ñu'u va'a ka vi ndi kuiso ña'á na. Ta ndi tu'un ndi'i taPablo xi'in na ya i kan Ndioxi xi'in nda nuu ndi xa'an nda xa nduvi nda chiñu ra. ⁵Tasaa ndóo sava ndafariseo ndandíkun Jesús ta ndi kundita nda ikan ká'an nda, káchi nda saa:

—Na'a naköö kúu Israel ta xíniñu'u na kuu mii na tuni Ndioxi, saa xíniñu'u na ikan na ndi'i yandi ka'an Ndioxi ta a taMoisés xina'a. Tatu ná ikan na ndi'i ya ikan, ta küvi ki'vi na xi'in yo —káchi nda.

⁶Saa ndi kita'an nda apóstol xi'in naxikua'a, xa á xánani va'a na ndá ku'va íyo xa'a ya ikan. ⁷Na'a ka vi ndi tu'un ta'an na, ñaa ndi kundichi taPedro xa á ra ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Ndó'o nata'an yo, xa xíni mii ndo ndá ku'va ndi kaxin Ndioxi ye'e nditu'un i tu'un ra xi'in na'a naköö kúu Israel ya kundaa ini na kandixa na ndá ku'va sikaku Ndioxi na tixin Jesús. ⁸Ta Ndioxi ku ra xíni ndi'i ya íyo nima ivi, ta iin káchi ta xi ra Tachi ra nda'a yo nakúu Israel xi'in naköö kúu Israel. Tixin ya i kan Ndioxi ikan kua si na'a ra yoo ya ndi ki'in va'a ra naköö kúu Israel. ⁹Ta süvi indaa yoo kú'vi ini Ndioxi xíni ra, kú'vi tu ini ra xíni ra naköö kúu Israel va. Tá ndíkata ra yoo, saa ndíkata tu ra na ikan va xa'a kuachi na tá xáá na kándixa na Jesús. ¹⁰Ta ¿ndachu xító ndoso ndo Ndioxi ká'an ndo xänduvi ndi'i naköö kúu Israel ley yatá a taMoisés? Tá káa iin

yavee, saa káa yakúni ndo sikuiso ndo na, chi ni mii yo ta koo kúchiñu yo xasuvi yo yata a taMoisés; ni xii sikua yo ta koo ndi kuchiñu xasuvi na ya. ¿Ta ndachu ká'an ndó'o xasuvi nakoo kuu Israel ya? ¹¹ Chi yoo xíni yo tatu kándixa yo Jesús, tasaa síkaku Ndioxi yoo chi ka'nu ni ini ra, yakan síkaku uun ra yoo tixin Tata yo Jesús. Tasaa tu na ikan va, síkaku uun tu ra na ikan va tá kándixa na Tata yo Jesús —káchi taPedro xi'in na.

¹² Ñaa va'a ka ku taxin yu'u na, ta xa á na xíni so'o na yaká'an taPablo xi'in taBernabé. Ndítu'un nda xi'in na xa'a yatú'ún i kan Ndioxi tixin nda tá ndi xa'an nda ndi ka'an ndoso nda tu'un ra xi'in na'a nakoo kúu Israel. ¹³ Tá sindi'i nda ikan ndi ka'an nda, tasaa ki xaá inka taJacobo ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, kuni so'o ndo ná ka'an i xi'in ndo. ¹⁴ Xa xi ni so'o yo yandi ka'an taSimón Pedro xi'in yo, ndá ku'va ki xaá íkan Ndioxi yava'a xi'in na'a nakoo kúu Israel, chi Ndioxi ta ndi kaxin tu ra sava na ikan va ya kundikun ña'á na. ¹⁵ Tu'un yandi ka'an ra xi'in yo ta iin káchi ká'an ya xi'in yata a ndandi ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi xina'a, chi yandi ka'an Ndioxi káchi ya saa:

¹⁶ Vaxi tiempo ta iin kivi ndiko koo i,
ndasa xaa tuku i ku'va xa to'o na ye'e tá tiempo taDavid, saachi va'a ni
xa to'o na ye'e;
ta sindi'i si ndoo nda'a na yaxa to'o na ye'e.
Sundi tá ná ndi ko koo i, tasaa kixaá tuku na ivi xato'o na ye'e tá i kan
na ndi xiyo xina'a.

¹⁷ Saa ikan i ya ná xato'o tu na'a nakoo kúu Israel va ye'e.
Ndi'i nandi kaxin i, tá ná kuni so'o na tu'un xa'a i ta kundikun na ye'e,
xato'o na ye'e.

¹⁸ So'va káchi Iva yo, ndi ka'an ra xa'a yayó'ó xina'a —káchi taJacobo
xi'in na.

¹⁹ Saa ndi ka'an ka ra xi'in na, káchi ra saa:

—Xi ni so'o ndo unkua ndi ka'an Ndioxi xina'a, tasaa tu ye'e va ká'an i xi'in
ndo: Koo xíniñu'u ka yo sindi'i yo ini nakoo kúu Israel, nasíndoo ichi ndi xika
na, ta ndi kundikun na Jesús. ²⁰ Ká'an ka yo xi'in na ya xíniñu'u na xasuvi na
ley yata a taMoisés. Va'a ná taa yo iin tutu ku'un nda'a na nuu ka'an yo xi'in
na unkua xíniñu'u na xasuvi na. Ka'an yo xi'in na, vâ'a kuxi na ña'a yatáxi
na'a nda'a na'na yaká'an na kúu Ndioxi. Ta ni iin yási'i ta vâ'a kusun yá xi'in
iin taa tatu süvi ii yá ku ra, ni iin taa ta küvi kusun ra xi'in iin ña'á tatu süvi
yási'i ra ku yá. Ni ni í kiti küvi kuxi na. Ta ni kiti kó'ni na sukun küvi kuxi
na, chi kuandee ni í ini ri. Kachi yo xi'in tutu ti'vi yo ku'un nda'a nakoo kúu
Israel. ²¹ Saa ka'an yo xi'in na chi xa kua'a ni na xíni unkua ká'an ley yata a
taMoisés, saachi xina'a vi íyo ya ikan, ká'vi na ya ve'e ñu'u yoIsrael ndi'i saa
kivi yii ya ndíkundee yo —káchi taJacobo xi'in na.

²² Saa ndi kani ini nda apóstol xi'in naxikua'a tin ndi'i ka nandíkun
Jesús, ndi kani ini na ndi kaxin na ndata'an na ya ku'un nda xi'in taPablo
tin taBernabé ndaka nda tutu ikan nda'a nakoo kúu Israel, nandóo
ñuu Antioquía xi'in nandóo estado Siria tin nandóo estado Cilicia. Ta

ndandj kaxin na ikan ku taJudas, taká'an na xi'in Barsabás, xi'in inka ranáni Silas. Ta kúu mii nda ikan chiñu ndee nuu nakándixa Jesús. ²³Ta tutu yatj'vi na kua'an xi'in nda ikan káchi ya saa:

"Nde'e apóstol xi'in naxikua'a tin ndi'i ka nata'an yo nandíkun Jesús chindee ni nde ndó'õ nata'an yo, ndó'õ koo kúu Israel, ndó'õ ndóo ñuu Antioquía xi'in ndó'õ ndóo estado Siria tin estado Cilicia. ²⁴Ku ndaa ini nde xa'a sava ndata'an nde ndóo ñuu Jerusalén yó'ó ya ndj xa'an nda ké'e nda ndó'õ, sáka nda ini ndo, ká'an nda xi'in ndo ya xíniñu'u ndo ndikunuu tuni Ndioxi ndó'õ, ta xasuvi ndo ley yata a taMoisés, káchi nda xi'in ndo. Ta kúni nde kundaa ini ndo, chi nde'e ta koo ndj taxi nde ichi nda'a nda xaa nda ka'an nda xi'in ndo. ²⁵Xa'a yañaa kua ndj kita'an nde ndj tu'un ta'an nde xa'a yandj ka'an nda xi'in ndo. Ta ndj kani ini nde ti'vi nde sava ndata'an nde xaa nda xi'in taPablo tin taBernabé, ta ndayó'ó va'a ni íta'an nda xi'in nde. ²⁶Ta uvi saa nda ndj taxi ndi'i nda mii nda ya xáchiñu nda nuu Tata yo Jesucristo, nda ya kuvi nda xa'a ra xá'a ndee ini nda. ²⁷Ta tí'vi tu nde taJudas xi'in taSilas xaa nda nuu ndo. Ñaa ka'an nda xi'in ndo, ndj kani nda nuu ndó tá ku'va ká'an tutu yó'ó. ²⁸Iin yu'u ndj xiyo nde xi'in Tachi Ndioxi ya sikuiso vee nde ndó'õ xi'in inka ka chiñu. Ta iin yu'u ndj xiyo nde ndj ka'an nde ndisaa yayó'ó kua xíniñu'u ndo xasuvi ndo: ²⁹kúxi ndo ña'a yatáxi na nda'a na'na yaká'an na kúu Ndioxi. Ni nj í kiti kúxi ndo. Ni ri kó'ni na sukun kúxi ndo, chi kuandee nj í ini ri. Ta ni kúsun ndo xi'in iin ña'á tatu süvi yási'i ndo ku yá, ta ni iin ña'á ná kúsun yá xi'in iin taa tatu süvi ii yá ku ra. Tá xásuvi ndi'i ndo yayó'ó ta va'a ni íkan ndo. Yayó'ó ku ndi'i yaká'an nde xi'in ndo", káchi na apóstol xi'in tutu ikan.

³⁰Saa ke e taPablo xi'in taBernabé tin inka ka nda, ke e nda kua'an nda xi'in tutu nuu nakoo kuu Israel, nandóo ñuu Antioquía. Tá ndj xaa nda xi'in ya ta xa kin nda iin junta nuu ndj kita'an ndi'i nave'e ñu'u ya ka'vi na tutu ikan. ³¹Saa ka'vi na ya. Tá ndj 'i xj ni so'õ na yaká'an ya ta kusini ka vi na xi'in tu'un yaká'an ya. ³²Ta taJudas xi'in taSilas ku nda ká'an tu'un yaká'an Tachi Ndioxi xi'in nda. Yakan va'a ndj ka'an nda xi'in na sj ndiko nda ini na, ta va'a ka vi ku ni na xi'in tu'un yandj ka'an nda; kúsi ni ka vi na. ³³Ta ndandj xa'an xi'in tutu ikan ndj ndoo nda ndj xiyo nda uvi ndaá kivi xi'in na. Sindi'i, saa ndj ko koo tuku nda kuanu'u nda nuu ke e nda. Nda i ña'á nandíkun Jesús, káchi na saa:

—Ndioxi ná ku'un xi'in ndo —káchi na xi'in nda.

³⁴Sundi taSilas ta ndj ndoo ra ñuu ikan. ³⁵Saa tu taPablo va xi'in taBernabé, ndj ndoo nda ñuu Antioquía. Sína'a nda na tu'un Ndioxi, ta ká'an ndoso nda tu'un xa'a Iva yo xi'in na'a. Tasaa kua'a ni tu inka ndandíkun Jesús xíka sína'a tu'un Iva yo.

Ichi uvi ke e tuku taPablo kua'an ra ka'an ndoso ra tu'un Ndioxi

³⁶Saa ku u ndj ya'a sava kivi ta ndj ka'an taPablo xi'in taBernabé káchi ra saa:

—Ná ko'yo ñuu nuu ndj xa'an yo ndj ka'an ndoso yo tu'un Iva yo, ko'yo koto yo an ndóo va'a nata'an yo nandíkun Iva yo —káchi ra.

³⁷Saa kúni taBernabé ku'un tuku taJuan Marco xi'in nda. ³⁸Ta koo ndi xiin taPablo ku'un ra ikan xi'in nda, chi tá ndi xa'an nunuu nda ta ndi xa'an ra xi'in nda, saa ki'in ña'a ra si ndoo ra ñuu Panfilia ta ndi ko koo ra kuanu'u ra. ³⁹Xa'a taJuan Marco ikan ta ki xa á káni ta'an nda xi'in tu'un, ta koo ndi kuchiñu xinu tu'un nda. Ñaa va'a ka ta 'vi ta'an nda. TaBernabé xi'in taJuan Marco nda a nda itun barco kua'an nda isla Chipre. ⁴⁰Ta inka taPablo ndi kaxin ra taSilas kua'an xi'in ra. Saa ndi ka'an nandíkun Jesús xi'in nda káchi na saa:

—Ndioxi ná ku'un xi'in ndo, ta ná chikaa ra yava'a ndó'o nuu ku'un ndo — káchi na xi'in nda.

Saa ka na koo nda kua'an nda. ⁴¹Ndi ya'a nda estado Siria xi'in estado Cilicia. Ndi ya'a nda ndi ka'an nda xi'in nandíkun Jesús ndóo ikan ya ndinuu ini na ná kandixa ka na ra.

Kúni taPablo ku'un taTimoteo xi'in nda

16 ¹Ndi xaa taPablo xi'in taSilas ñuu Derbe xi'in ñuu Listra. Ikan ndi ta'an nda iin rakándixa Jesús, náni ra Timoteo, se'e iin yáIsrael yákándixa Jesús ku ra, ta iva ra ku ragriego. ²Ta va'a ni ká'an ndi'i nandíkun Jesús ndóo ñuu Listra xi'in ñuu Iconio xa'a taTimoteo. ³Saa kúni taPablo ku'un taTimoteo xi'in nda. Ñaa xa 'nda ra chiñu ya ná ndikunuu tuni Ndioxi ra tákua ná ndiki'in va'a naIsrael ra ñuu nuu ku'un ra xi'in nda, chi xíni na ya tagriego ndi xiyo iva ra. Tá ndi'i ki xaa suvi ra ya ikan, tasaa ndiki'in ra kua'an ra xi'in nda. ⁴Yá'a nda iin iin ñuu ká'an nda xi'in naköo kúu Israel, nandíkun Jesús. Ndítu'un nda xi'in na xa'a yandi ka'an nda apóstol tin naxikua'a ndóo ñuu Jerusalén; ká'an nda xi'in na ndá ña'a kua xíniñu'u na xasuvi na. ⁵Ta ndúndee ka nakándixa Jesús ndíkundikun na ichi ra, xá'nu ka na tixin ndee ra. Saa ndúkua'a ka nandíkundikun ichi ra iin iin kivi.

Yaku u nuu si tuvi ya nuu taPablo ñuu Macedonia

⁶Saa ku u ke e taPablo kua'an ra xi'in ndata'an ra ta ndi ya'a nda estado Frigia xi'in estado Galacia, chi koo ndi xiin Tachi Ndioxi taxi ya nditu'un nda tu'un Ndioxi xi'in na'a nandóo estado Asia. ⁷Saa ndi xaa nda nuu ndíkita'an estado Misia xi'in estado Bitinia. Ndi xaa nda kúni nda ku'un nda ñuu yañú'u estado Bitinia, ta koo ndi xiin tuku Tachi Ndioxi taxi ya ku'un nda. ⁸Yakan ndi ya'a nda estado Misia, ta ndi ki'in nda kua'an nda ñuu Troas yandíkaa yu'u nduta ñu'u. ⁹Ta ñuu ya ndi xaa nda, saa ndi xani taPablo, xi ni ra iin ra estado Macedonia ndíchi ra nuu ra xáku nda'vi ra ká'an ra xi'in ra, káchi ra saa: "Ikan ndo yamani, ya'a ndo ñuu nde chindee ndo nde'e", káchi ra ikan xi'in ra, túvi ra ndi xani ra. ¹⁰Tá ndi'i ndi xani ra ta ndikun saa xa a nduvi nde ña'a nde, ta ndi ki'in nde kua'an nde. Tasaa taPablo xi'in ndata'an ra tin ye'e, Lucas, ndi ki'in nde kua'an nde estado Macedonia, chi ndi kani ini nde Ndioxi ku ra kúni ku'un nde ka'an ndoso nde tu'un va'a xa'a Jesús xi'in nañuu ikan.

Chi kaa na taPablo xi'in taSilas ve'e kaa ñuu Filipos

¹¹Saa ke e nde ñuu Troas ta ndi ki'in nde kua'an ndaku nde xi'in barco nda isla Samotracia, ta inka kivi ndi xaa nde ñuu Neápolis. ¹²Ta ikan nu u nde

barco. Ñaa ke e nde kua'an nde ñuu Filipos ya ndífun ndaa Roma. Ñuu ikan ku iin ñuu ka'nu ni kíndoo estado Macedonia. Ta uvi uni kivi ndi xiyo nde ñuu ikan, tasaa ke e nde kua'an nde. ¹³Ta iin kivi ndífundee naIsrael ke e nde kua'an nde nuu ñuu nuu yá'a ita, nuu ndíkita'an naIsrael ká'an na xi'in Ndioxi. Saa ndi xaa nde ndi kundoo nde ikan, ta ndi kita'an nde xi'in sava nási'i nándíkita'an ikan. Ñaa xa á nde ká'an nde tu'un va'a xa'a Jesús xi'in ná. ¹⁴Ta iin yá ta'an ná ikan nání Lidia ke e yá ñuu Tiatira, saa kúu mii yá chiñu xíko yá tela; ta yava'a ni ku ya xíko yá; ndakua kua'a tuun yaxíko yá. Ta káñu'u ni yá ikan Ndioxi. Saa xíni so'o ni yá yaká'an taPablo, ta chi ndee Iva yo yá xu na yá nima yá nuu tu'un ra. ¹⁵Tasaa si kuchi ndata'an taPablo yáLidia xi'in ndi'i nave'e yá. Ñaa ndi ka'an yá xi'in nde, káchi yá saa:

—Tatu kándixa ndo ndinuu ini i ndi kundikun i Jesús, ta na'a ndo ko'yo ve'e i kundoo ndo —káchi yá xi'in nde.

Ndinuni lo'o ndi ka'an yá xi'in nde, ndakua si xinu yá ini nde, saa ndi ki'in nde kua'an nde xi'in yá.

¹⁶Saa kee tuku nde kua'an nde inka kivi nuu ká'an na xi'in Ndioxi. Ñaa ndi kita'an nde xi'in iin yálo'o, yákúu mii tachi nduva'a, ta sa ta ña'á xito'o yá xáchiñu yá nuu na. Ta kua'a ka vi xu'un táva na xi'in yá xa'a yandáku yá.

¹⁷Saa ndi kundikun yá sata nde ta ki xaá yá ndá'i ko'o yá, káchi yá saa:

—Ndaxáchiñu nuu Ndioxi, tachee, taka'nu ku ndayó'ó, ta ndítu'un nda xi'in ndo ndá ku'va sikaku Ndioxi ndó'o —káchi yá xi'in na.

¹⁸Kua'a ka vi kivi íkan yá saa xi'in nde. Ñaa ki xaá saa taPablo xi'in yá ta ndi ko koo ra ndi ka'an ra xi'in tachi nduva'a kúu mii yá, káchi ra saa:

—Xi'in ndee Jesucristo ká'an i xi'in un, kè'e ka un yá —káchi ra xi'in ya.

Tasaa ndikun si ndoo ña'á ya.

¹⁹Saa tá xi ni xito'o yá ya koo kúchiñu ka yá tava yá xu'un nuu na, ñaa ndi saa na xi'in taPablo tin taSilas. Saa ti in na nda kua'an nda xi'in na ve'e chiñu nuu ndóo nachiñu. ²⁰Ikan xa á na táxi na kuachi xa'a nda nda'a nachiñu, káchi na saa:

—Taa naIsrael ku ndayó'ó ta xíka nda táa sii nda nata'an yo naRoma ya ná kundikun na ichi nda. ²¹Ta kúvi kandixa yo yaká'an nda, saachi siin ichi kúu va yakándixa yoo nandífun ndaa Roma, sívi iin káchi íkan yo —káchi na ikan xi'in nachiñu.

²²Ñaa iin ndi tavi ndi'i na sata nda, ta xa 'nda nachiñu chiñu ya tava na toto nda, tasaa kani na nda xi'in itun. ²³Ndi nuni lo'o ka ni ña'á na, sindi'i ki 'in na nda ta an na ve'e kaa, ta ndi ta'nda chiñu nuu ra kumindante ya ná kundaa ni ña'á ra. ²⁴Saa tá ndi ta'nda chiñu nuu ra kumindante ta ki 'in na nda ta an ra nda maa. Ti in ra xa'a uvi saa nda ta an ra yavi ini itun; tun íyo mii ve'e kaa ikan.

²⁵Ta sava ñuu ki xaá taPablo xi'in taSilas ká'an nda xi'in Ndioxi ta xíta nda yaa nuu ra. Saa xíni so'o inka nañú'u ve'e kaa ikan ndóo na. ²⁶Ta iin ku u so'va ki xaá táan, ndá kásun kúu. Ñaa iin ndi ndata ndi'i xa'a ve'e kaa. Saa ndi xuna ndi'i ye'e, ta ndi ndaxin ndi'i kaa nú'ni xa'a ndañú'u ve'e kaa ikan. ²⁷Saa ndi kaxin ini takumindante ikan, ta xi ni ra ndi xuna ndi'i ye'e ve'e kaa. Ñaa ti in ra cuchillo ya ka'ni ra mii ra, saachi vasana ka na koo ndi'i

nda, ká'an ra. ²⁸Saa ndi ka'an taPablo xi'in ra, ndee ka vi ndi ka'an ra, káchi ra saa:

—Ká'ni un mii un chi yó'ó ñú'u ndi'i va nde —káchi ra xi'in ra.

²⁹Ñaa ndu ku ra ñu 'u ta xínu ra ndi ki'vi ra ini ve'e kaa. Í'vi ka vi ra ndakua kisi ña'á ya, ndi ki'vi ra si kusiti ra nuu taPablo xi'in taSilas. ³⁰Saa ta va ra nda ta ndi ndakan tu'un ña'á ra, káchi ra saa:

—Tata, ka'an ndo xi'in i unkua xíniñu'u i ikan i ya kuchiñu i kaku i —káchi ra xi'in nda.

³¹Saa ndi kuiin taPablo ká'an ra:

—Xíniñu'u un kandixa un Tata yo Jesucristo, saa kuchiñu un kaku un, tasaa tu nave'e va un —káchi ra xi'in ra.

³²Saa ndi ka'an nda tu'un xa'a Jesús xi'in ra, saa tu ndi'i nave'e va ra. ³³Ta mii ñúu saa ndi kata ndi'i ra ña'ñu nda nuu ti kue'e. Saa chi chi ra tixin ndee Jesús, saa tu nave'e va ra. ³⁴Sindi'i ndi kuiso ra nda ndi xaa nda xíxi nda ve'e ra, ta kúsini ka vi ra, saa tu nave'e va ra. Kúsini ni na xa'a ya ndi kundikun na Ndioxi.

³⁵Saa ndi tuvi na'a ti 'vi nachiñu chiñu kua'an xi'in napolícia nuu rakumindante, ya ná saña ra nda kee nda ku'un nda. ³⁶Saa ndi ka'an ra xi'in taPablo tin taSilas, káchi ra saa:

—Ndi ka'an nachiñu xi'in i tava i ndó'o ku'un ndo. Ta va'a kee ndo ku'un ndo —káchi ra xi'in nda.

³⁷Saa ndi kuiin taPablo ká'an ra xi'in napolícia, káchi ra saa:

—Kívi ikan nde saa, chi koo ndi kixaa ndaa na kuachi xi'in nde. Ndi ya'a na nuu ley yaká'an kúvi sitixu'vi yo na'a nandíkun ndaa ñuu Roma tatu tá'an ku'un na nuu juez kunani kuachi na. Ta nde'e ñuu Roma ndíkun ndaa tu nde'e va. ¿Ta ndachu ka ni ni na nde'e nuu chútu na'a, tasaa ta an na nde'e ve'e kaa? Ta vitin kúni na saña se'e na nde ku'un nde. Sundi nde'e ta kú'un nde, ndakua ná kixi mii na tava na nde'e, saa kana koo nde ku'un nde —káchi taPablo xi'in napolícia ikan.

³⁸Saa ndi ko koo napolícia ikan ndi tu'un na xi'in nachiñu yandi ka'an taPablo. Ta ndi ndi'vi ka vi nachiñu, chi ku ndaa ini na ya ndíkun ndaa nda ñuu Roma. ³⁹Saa ndi xa'an nachiñu ikan ndi xikan na yamani nuu taPablo xi'in taSilas. Ñaa ndi xikan na yamani nuu nda ya ná kee nda ñuu ikan. ⁴⁰Saa tá ke e nda ve'e kaa ta ndi xa'an nda ve'e yá Lidia yá íyo mi ñuu ikan. Ta ikan ndi kita'an ndi'i nandíkun Jesús ndóo na. Ñaa ndi ka'an nda xi'in na ndi xa'a ka nda ndee xi'in na. Saa ka na koo nda kua'an nda.

Yaku u ñuu Tesalónica

17 ¹Ñaa ndi ya'a nda ñuu Anfípolis tin ndi ya'a nda ñuu Apolonia, saa ndi xaa nda ñuu Tesalónica nuu íyo iin ve'e ñu'u naIsrael. ²Tasaa ti ndaa kivi ya ndíkundee naIsrael, ta ke e taPablo kua'an ra ve'e ñu'u sína'a ra na tu'un Ndioxi chi saa ini ra. Uni semana i kan ra saa. ³Ta sína'a ra na káchi ra saa xi'in na:

—Tu'un Ndioxi yata a ndandi ka'an ndoso tu'un ra xina'a ká'an ya xa'a rakúu Cristo, [taa raxi ndatun yo, rati 'vi Ndioxi ki xi sikaku yoo]. Ta xíniñu'u

ra ndo'o ni ra, saa kuvi ra, ta sindi'i nditaku ra, káchi tu'un Ndioxi. Ta Jesús ku rakúu Cristo, taa raká'an tu'un Ndioxi xa'a. Ta suvi xa'a ra ikan kua ká'an i xi'in ndo vitin —káchi taPablo xi'in na.

⁴Ta sava naIsrael ndi nuu ni ini na kándixa na yaká'an taPablo xi'in na. Ñaa ndi kita'an na xi'in taPablo tin taSilas. Ta kua'a ni tu nagriego, nakáñu'u Ndioxi va, ka ndixa Jesús. Saa kua'a ni tu nákuika ka ndixa yaká'an taPablo, ta ndi kundikun ná Jesús. ⁵Xa'a ya ikan kua ndi saa sava nana'nu nuu naIsrael, naköo xín kandixa Jesús. Saa xa á kú uni ini na xíni na taPablo xi'in taSilas. Ñaa ndi kaya na ndataa, nda iku ini, ndaxuxan, ndaköo chiñu ikan, ta kị xaá nda síkaku nda kuachi xi'in nañuu ikan. Iin ndi katin nda sata ve'e taJasón ndúku nda taPablo xi'in taSilas. Ndúku ña'a nda yataxi ña'a nda nda'a nañuu. ⁶Ta köo taPablo ni taSilas ndi ta'an nda; ñaa ndi ki'in nda taJasón xi'in inka nandíkun Jesús. Ndi kuiso nda na ikan kua'an xi'in nda nuu nachiñu, ta ndá'i ko'o nda káchi nda saa:

—Ndayó'ó ku ndasí kaku kuachi xi'in ndi'i kuu nañuu ivi, ta ndayó'ó kị xaa nda vitin. ⁷TaJasón ku randi kuiso va'a nda ve'e ra. Ta contra tarey ka'nu kua'an nda, chi ká'an nda: "Íyo inka rey ranáni Jesús" —káchi nda ikan xi'in nachiñu.

⁸Xi'in tu'un ikan ta si saa nda nachiñu xi'in inka na'a. Saa ndi saa ni ndi'i na. ⁹Ñaa cha 'vi taJasón fianza xi'in inka ka ndandíkun Jesús ta ndi saña nda ka na koo nda kua'an nda.

Ndi xaa taPablo ñuu Berea xi'in taSilas

¹⁰Saa ndikun ta va ñuu nandíkun Jesús taPablo xi'in taSilas; ta va na nda kua'an nda ñuu Berea. Tá ndi xaa so'va nda, ta ndi ki'vi nda ini ve'e ñu'u naIsrael ya íni mi ñuu ikan. ¹¹Yii va ini nañuu Berea ikan nuu nañuu Tesalónica, chi va'a ni ka va ndi ki'in na ikan tu'un Ndioxi yaká'an taPablo xi'in na. Ndi'i saa kivi síkua'a na tu'un Ndioxi ya kundaa va'a ka ini na an yandixa kua ká'an taPablo xi'in na. ¹²Ta kua'a ka vi naIsrael xi'in nagriego ka ndixa Jesús xa'a yaká'an taPablo xi'in na. Ka ndixa tu nákuika va saa tu ndataa va. ¹³Tá ku ndaa ini naIsrael, nandóo ñuu Tesalónica, ya ndi xaa taPablo ká'an ndoso ra tu'un Ndioxi ñuu Berea; tasaa ke e na kua'an na ñuu ikan. Ndi xaa na xa á na síkaku na kuachi. ¹⁴Ta kama ka vi ti 'vi nandíkun Jesús taPablo ke e ra kua'an ra inka ña'ñu chí nuu ndíkaa nduta ñu'u. Ta ndi ndoo taSilas xi'in taTimoteo ñuu Berea ikan. ¹⁵Ta nakua'an xi'in taPablo ndi xaa na xi'in ra nda ñuu Atenas; ikan si ndoo na ra, saa ndi ko koo na. Ñaa ndi ka'an ra xi'in na káchi ra saa:

—Ka'an ndo xi'in taSilas xi'in taTimoteo; kama ni ná kixi nda kachi ndo xi'in nda —káchi ra xi'in chiñu kua'an nuu nda.

Ndi ka'an ndoso taPablo tu'un Ndioxi ñuu Atenas

¹⁶Tá íyo taPablo ñuu Atenas ndátun ra kixaa taSilas xi'in taTimoteo, saa ku chi'ña ni ini ra, chi xi ni ra kua'a ni ndioxi yasí kua'a mii na kándixa na. ¹⁷Xa'a ya ikan kua ká'an ni ra xi'in nandíkita'an ini ve'e ñu'u naIsrael, ká'an ra xi'in naIsrael tin ndi'i ka nakáñu'u Ndioxi. Ta ndi'i saa kivi kua'an

ra zócalo ká'an ra xi'in na'a naxíka ikan. ¹⁸Ta sava naxíka ikan kua'an ichi yasína'a na epícúreos, ta sava na kua'an ichi yasína'a na estoicos. Kí xaá na ikan ká'an na xa'a ra, káchi na saa:

—Ká'an ka vi ra, ta ¿unkua ká'an ví ra?, ni koo kúndaa ini yo —káchi na. Ta inka na ká'an:

—Raxíka ká'an ndoso xa'a inka ndioxi va kuu ra —káchi na.

Saa káchi na chi xí ni so'lo na ká'an ra tu'un va'a xa'a Jesús ta ká'an ra xi'in na ya ndí taku Jesús. ¹⁹Saa ndí ki'in na ra kua'an xi'in na iin ña'ñu nání Areópago nuu ndíkita'an nachíñu, ta iin chü tu ndaa na'a ikan. Saa ndí ka'an nachíñu xi'in ra, káchi na saa:

—Nditu'un lo'o ka xi'in nde unkua ká'an un xa'a. ²⁰Koo xíni nde unkua ká'an un xa'a, ta kúni nde kundaa ini nde unkua kúni ka'an yaká'an un —káchi na xi'in ra.

²¹Ká'an na saa xi'in ra chi ndí'i nandóo ñuu Atenas xi'in na'a nakí xaa íyo ñuu na, ta koo ka ya ndí'i ini na xa'a; ndá ka yaxaa íyo ta iin kátin na xíni so'lo na.

²²Saa ndí kundichi ra nuu Areópago ikan, ká'an ra xi'in na káchi ra saa:

—Nata'an yo ñuu Atenas, kúndaa ini i íyo yato'lo ndo, chi xí ni i kua'a ni ndioxi kándixa ndo. ²³Tá ndí xika i xíto nde'e i ñuu ndo, ta xí ni i kua'a ni ndioxi síkua'a ndo xáto'lo ndo. Xí ni tu i iin nama nuu ndóso tu'un káchi ya saa: "Yó'ó xáto'lo yo Ndioxi rakoo xíni yo." Ta suvi xa'a Ndioxi ra káñu'u ndo, ra koo xíni ndo, suvi xa'a raña kua ká'an i xi'in ndo vitin.

²⁴'Suvi Ndioxi ikan ku rasí kua'a ñuu ivi xi'in ndí'i ka ña'a ya íyo ñuu ivi yó'ó. Ta suvi mii ra ku raxá'nda chíñu nuu ndí'i ya íyo nuu ndívi xi'in ya íyo ñuu ivi yó'ó. Ta koo íyo ra ve'e ñu'u yasíkua'a na ivi. ²⁵Ta ni ña'a koo xíniñu'u na'a taxi na nda'a ra, chi suvi mii ra ku rasí kua'a ndí'i va ya. Ta síni'i ra tachi nuu yo tasaa táxi ra ndee ya táku yo, saa táxi ndí'i ra ña'a xíniñu'u yo nda'a yo.

²⁶'Mii Ndioxi ikan ku rasí kua'a taa nuu, saa kú u nuu xí koo taa nuu xi'in se'e ra tin se'e ñani ra ta tixin na ikan ká ku tu yo va. Ñaa xí koo ndí'i yo ñuu ivi yó'ó. Ta chí tuni Ndioxi ya koo yo ndí'i kuu ñuu ivi, ñaa chí tuni ra ndá ña'ñu ku nuu koo iin iin yo ta ndisaa kuiya koo yo ñuu ivi yó'ó. ²⁷Saa í kan Ndioxi chi kúni ra ná nduku yo ra, chi koo u'vi ní'i yo ra tatu ndúku yo ra, chi koo íyo xika ra; yati ni va íyo ra nuu íyo iin iin yo. ²⁸Chi suvi ra táxi ndee nda'a yo ya táku yo, xi'in ndee ra kánda yo xíka yo, ta xi'in ndee ra táku yo íyo yo. Saa ká'an tu sava nata'an mii va ndo, na xíni taa yaa, káchi na saa: "Se'e Ndioxi kúu yo", káchi na. ²⁹Tatu se'e Ndioxi ku yo ta koo xíniñu'u yo ndikani ini yo ya káa Ndioxi tá káa iin ña'a yasíkua'a na xi'in kaa an xi'in yuu an xi'in itun. ³⁰Xina'a ta koo ndí xaa ndikuu Ndioxi xi'in na'a nakoo ndí kundaa ini xa'a ra. Sundi vitin ta xá'nda chíñu ra nuu ndí'i kuu nañuu ivi ya ná ndiko koo ini na, sindoo na ichi vā'a kua'an na, saa kuchiñu na ki'vi na ichi ndaa. ³¹Chi Ndioxi ta chí tuni ra ti'vi ra iin taa kixi ra ñuu ivi yó'ó ya kixaa nani ra kuachi xi'in ndí'i nañuu ivi, ta xi'in yandaa ikan ra ya. Xa'a ya sí taku Ndioxi Jesús, ikan ku nuu sína'a ra yoo ya suvi Jesús ku ra kixaa nani kuachi yo xi'in yandaa —káchi taPablo xi'in na.

³²Saa tá x̄i ni so'o na yand̄i ka'an ra ndítaku nandii, tasaa k̄i xaá sava na xáku ndaa ña'á na, ta inka káchi saa:

—Va'a kuá'an, nda inka kixi un saa kuni so'o ka nde yaká'an un —káchi na xi'in ra.

³³Saa s̄i ndoo ra na ta ke ta ra kua'an ra. ³⁴Ñaa nd̄i kundikun sava nandóo xi'in nachiñu ikan kua'an na sata taPablo, ta k̄i xaá na kándixa na Jesús. Iin rand̄i kundikun Jesús ku ranáni Dionisio ta rakúu mii chiñu nuu nañuu Atenas ikan ku ra. Inka yánáni Dámaris k̄i xaá kándixa Jesús xi'in inka ka na'a.

Nd̄i xaa taPablo ñuu Corinto

18¹Sindi'i ikan ke e taPablo ñuu Atenas ta nd̄i ki'in ra kua'an ra chí ñuu Corinto. ²Ñuu Corinto ikan nd̄i kita'an ra xi'in iin ranáni Aquila, ta raIsrael ku ra. Xina'a ka ku ra ñuu Ponto, ta nd̄i xaa ra íyo ra ñuu Roma. Saa ku u iin ichi x̄a 'nda tarey Claudio chiñu ya kee ndi'i naIsrael ndóo ñuu Roma ikan. Xa'a ya ikan kua ke ta taAquila xi'in yási'i ra yáPriscila ñuu ikan, ta sikan uvi ndaa yoo nd̄i xaa na ndóo na ñuu Corinto. Saa ke e taPablo nd̄i xa'an ra xító ra taAquila xi'in yási'i ra yáPriscila. ³Ñaa nd̄i ndoo ra nd̄i xiyo ra xi'in na, chi ta'an chiñu íkan na ikan kua íkan tu mii va ra. Síkua'a ra mantiado. ⁴Ta ndi'i saa kivi ndíkundee naIsrael xá'an taPablo ve'e ñu'u ká'an ra xi'in naIsrael tin naköo kúu Israel. Ndinuu ini ra ká'an ra xi'in na síxinu ra ini na ya ná ndikundikun na Jesús.

⁵Saa tá nd̄i xaa taSilas xi'in taTimoteo ta s̄i ndoo taPablo chiñu íkan ra. Ñaa k̄i xaá ra ndinuu ká'an ndoso ra tu'un Ndioxi. Vitin taan ká'an ra xi'in naIsrael xa'a Jesús ya kúu ra Cristo rax̄i ndatun na. ⁶Ta köo x̄iin na ikan ndiki'in na tu'un ká'an taPablo xi'in na. Ñaa x̄a á na ká'an kini na xi'in ra. Saa k̄i si ra toto ra, ta nd̄i ka'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Ká'an ka i xi'in ndo. Vitin ndíso mii ndo kuachi xa'a ndo, chi köo x̄iin ndo kuni so'o ndo yaká'an i xi'in ndo. Kündiso ka i kuachi xa'a ndo. Vitin xi'in ndi'i saa kivi va vaxi ta ku'un i ka'an ndoso i tu'un Ndioxi xi'in na'a naköo kúu Israel —káchi taPablo xi'in na.

⁷Saa ke ta ra ve'e ñu'u naIsrael ta nd̄i ki'in ra kua'an ra ve'e iin ra náni Justo ra íyo yati xiin ve'e ñu'u, [ta süvi raIsrael ku ra, sundi] kándixa ni ra Ndioxi. ⁸Ta iin ra náni Crispo, raxá'nda chiñu ve'e ñu'u ikan, x̄i ni so'o ra yand̄i ka'an taPablo. Saa ka ndixa ra Jesús xi'in ndi'i nave'e ra. Ta kua'a ni ka mii nañuu Corinto ikan k̄i xaá kándixa Jesús. Ñaa ndikun ch̄i chi na xi'in ndee Jesús. ⁹Saa iin ññu índu'u taPablo k̄ixi ra, ta nd̄i xani ra ká'an Tata yo Jesús xi'in ra, káchi ra saa:

—Ku i'vi un ka'an ndoso tu'un i. ¹⁰Xikuiin un ka'an un saachi ye'e ta íyo i xi'in un, ta nda iin na kúchiñu ke'e yó'o xanduva'a na xi'in un. Ka'an tu'un i xi'in na, saachi kua'a ni nañuu yó'ó ndikundikun ichi i —káchi Jesús xi'in ra túvi ra nd̄i xani ra.

¹¹Xa'a ya ikan kua nd̄i ndoo ra nd̄i xiyo ra ñuu Corinto. Iin kuiya sava nd̄i ndoo ra sína'a ra na tu'un Ndioxi.

¹²Ta iin kivi tá kúu taGalión gobernador xá'nda chiñu ra nuu na estado Acaya, saa kua nd̄i kita'an sava naIsrael t̄i in na taPablo kua'an ra xi'in na ve'e chiñu nuu tagobernador. ¹³Ta xi na kuachi nda'a ra ikan, káchi na saa:

—Taxíka sáka xini na'a ya ná ya'a na ichi yaká'an ley nde ku rayó'ó, chi ká'an ra küvi kañu'u nde Ndioxi tá ku'va xá 'nda chiñu xii sikua nde xina'a, káchi ra. Ta ká'an ra xi'in nata'an nde ndikundikun na inka ichi —káchi na xi'in tagobernador ikan.

¹⁴Ñaa xá á kúni ka'an taPablo, ta kama ka ndi kuiin tagobernador Galión ikan ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Tatu ndii xá 'ni ra an inka ka yandee i kan ra, ta kuni so'o i yaká'an ndo. ¹⁵Sundi xa'a tu'un va xi'in kivi na'a ya vaxi nuu ley mii ndoIsrael va kua káni ta'an ndo. Xa'a yaña kua xánani i kuachi xi'in ndo. Kuachi mii ndo xi'in ta'an va ndo ku yaña, ta va'a xanani mii va ndo ya —káchi ra xi'in na.

¹⁶Saa xá 'nda ra chiñu nuu napolicia ya tava ña'á na ke'e. ¹⁷Tá ka na koo na ke'e ta ti in nagriego inka ra náni Sóstenes, raxá'nda chiñu ve'e ñu'u. Ñaa xá á na xánduva'a na xi'in ra. Nuu te'e tagobernador Galión xá á na xánduva'a na xi'in ra, ta ni köo ndi ka'an ra xi'in na.

Ndi ko koo taPablo kua'an ra ñuu Antioquía

¹⁸Ta na'á ni ndi ndoo taPablo ñuu Corinto ndi xiyo ra xi'in naxíka ichi Jesús. Sindi'i ikan ta ndi ka'an ndioxi ra xi'in na, saa ndi ki'in ra kua'an ra xi'in taAquila tin yáPriscila. Nda a na sata iin barco itun kua'an nda estado Siria. Yachi ka, tá ta'an ndaa na sata barco, tá ndóo na ñuu Cencrea, ta iin ndi xata ndi'i taPablo xini ra, chi saa íkan naIsrael nuu xánduvi na yaká'an na xi'in Ndioxi. ¹⁹Saa tá kua'an na xi'in barco ndi xaa na ñuu Éfeso, ta ikan si ndoo taPablo yáPriscila xi'in taAquila. Ñaa ndi ki'in ra kua'an mii ra ini ve'e ñu'u naIsrael mi ñuu ikan. Saa nditu'un ra xi'in nandi kita'an ndóo ikan. ²⁰Ñaa xá á xíkan na yamani nuu ra ya ná ndoo na'á ka ra koo ra xi'in na. Ta köo ndi xiin ra ndoo ra. ²¹Ñaa xá á ra ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Küvi ndoo i xi'in ndo chi xíniñu'u i koo i ñuu Jerusalén viko ya vaxi, sundi ná ku'un i tá Ndioxi ndi ka'an, ta ndiko koo tuku i koto i ndó'o —káchi ra xi'in na.

Saa nda i ra na ta ndi ki'in ra kua'an ra ñuu Cesarea xi'in barco. ²²Tá ndi xaa ra ñuu Cesarea ikan ta ndi ki'in ra kua'an ra chindee ra nandíkun Jesús ndóo ñuu Jerusalén. Sindi'i ikan, tasaa ke e ra kua'an ra nda ñuu Antioquía. ²³Saa ndi xiyo ra uvi ndaá kivi ñuu ikan. Ñaa ndi ki'in ra kua'an ra iin iin ñuu yañu'u estado Galacia xi'in estado Frigia. Kua'an ra ká'an ka ra xi'in nandíkun Jesús, chindee ra na ya ná kandixa ka na Jesús.

Ndíkani taApolos tu'un xa'a Jesús ñuu Éfeso

²⁴Tá xíka taPablo inka ñuu, tasaa ndi xaa iin ranáni Apolos ñuu Éfeso, ta raIsrael ku ra ikan. Ñuu Alejandría ki xi ra, ta si kua'a va'a ra, xíni ni ra tu'un Ndioxi yatá a na xina'a. ²⁵Ta xi ni so'o ra tu'un xa'a Tata yo Jesús, ta ndinuu ni ini ra sína'a ra na'a ichi xa'a Jesús. Te'e ka vi íyo yasína'a ra sundi köo xíni ndi'i ra ya; takua yasi na'a taJuan, tasi kuchi na'a, takua ya ikan kua xíni ra. ²⁶Ta ni köo í'vi ra ká'an ra, ndi ki'vi ra ini ve'e ñu'u mii naIsrael ñuu Éfeso ikan, ta ndinuni lo'o ká'an ra xi'in na. Saa xi ni so'o taAquila xi'in yási'i ra yáPriscila, xi ni so'o na yaká'an taApolos. Ta ñaa ta va siin na ra ndi kani

va'a ka na ichi xa'a Ndioxi nuu ra. ²⁷Sindi'i ikan, saa x̄á á kúni ra ku'un ra estado Acaya, tasaa ch̄i ndee nandífun Jesús ndóo ñuu Éfeso ikan ra. T̄a a na iin tutu kua'an xi'in ra, t̄i 'vi na ya kua'an nda'a inka nandífun Jesús nandóo ñuu ikan ya ná ndiki'in va'a ña'á na. Tá nd̄i xaa ra estado Acaya ikan ta ch̄i ndee ni ra nakándixa Jesús. Ñaa nd̄i kundikun va'a ka na Jesús chi ka'nu ni ini Ndioxi t̄a xi ra yava'a nda'a na nd̄i kundikun ña'á na. ²⁸Te'e ka vi ká'an taApolos xi'in naIsrael xa'a tu'un Ndioxi yatā a ndand̄i ka'an ndoso tu'un ra xina'a. Ká'an ra xi'in na xa'a yaká'an tu'un t̄a a na ikan xa'a Jesús ya kúu raCristo rat̄i 'vi Ndioxi vaxi sikaku nañuu ivi. Va'a ka vi ndífuni ra yandaa xa'a Jesús nuu na, yakan ni koo nd̄i ni'i na ndá ka ya ka'an na xi'in ra.

TaPablo nd̄i xaa ra ñuu Éfeso.

19¹Tá iin taApolos ñuu Corinto tasaa ke e taPablo kua'an ra chí iku. Ñaa nd̄i xaa ra ñuu Éfeso [ya ndíkaa yu'u nduta ñu'u]. Tá nd̄i xaa ra ñuu ikan ta kua'a ni nakándixa Jesús nd̄i ta'an ra. ²Saa nd̄i ndakan tu'un ra na ikan, káchi ra saa:

—¿An nd̄i ki'in ndo Tachi Ndioxi tá k̄i xaá kándixa ndo Jesús? —káchi ra xi'in na.

Saa nd̄i kuiin na ká'an na:

—Ni koo kúndaa ini nde an íyo Tachi Ndioxi —káchi na xi'in ra.

³Saa nd̄i ka'an ra xi'in na káchi ra saa:

—¿Ta unku tixin ch̄i chi ndo? —káchi ra xi'in na.

Saa nd̄i kuiin na ká'an na xi'in ra:

—Tixin yand̄i ka'an taJuan, tasī kuchi na'a, kā ndixa nde, yakan ch̄i chi nde —káchi na xi'in ra.

⁴Saa nd̄i ka'an ra xi'in na:

—Yandaa kua s̄i kuchi taJuan na'a, nand̄i ko koo ini xa'a kuachi. Sundi nd̄i ka'an ra xi'in na ya x̄iniñu'u na kandixa na Jesús, rakúu Cristo, rat̄i 'vi Ndioxi k̄i xi —káchi taPablo xi'in na.

⁵Tá x̄i ni so'lo na yand̄i ka'an ra, tasaa nd̄i kuchi na tixin ndee Jesús. ⁶Ñaa ch̄i nuu nda'a taPablo xi'ni na ikan. Tá ch̄i nuu nda'a ra xi'ni na, ta k̄i xaa Tachi Ndioxi íyo ya xi'in na. Saa x̄á á na ká'an na inka nuu tu'un, siin ní ká'an na. Ta ká'an tu na tu'un ya ká'an Ndioxi xi'in na. ⁷Iin ku'va uxi uvi ku taa ndando'lo saa.

⁸Ta vitin taan xá'an taPablo ve'e ñu'u naIsrael ñuu Éfeso. Xá'an ra ká'an ndoso ra tu'un Ndioxi xi'in na. Ta ndinuu lo'lo ini ra ká'an ra xi'in na síxinu ra ini na ya ná kundaa ini na ndá ku'va ka'nda chiñu Ndioxi nima na. Saa ī kan ra tixin uni yoo. ⁹Ta sava na koo nd̄i xiin kandixa yaká'an ra xa'a Jesús. Ñaa x̄á á na ká'an kini na xa'a ichi Jesús nuu ndi'i na'a nañú'u ini ve'e ñu'u ikan. Saa s̄i ndoo ra na ta nd̄i kundaka ra nakándixa Jesús kua'an xi'in ra. Ñaa kū xika ra kua'an ra xi'in na nda ve'e scuela iin ranáni Tirano, ta ikan sína'a ra na ndi'i saa kivi. ¹⁰Uvi kuiya ī kan ra saa, nd̄i xika ra s̄i na'a ra na. Nda nandóo chí estado Asia x̄i ni so'lo xa'a tu'un Tata yo Jesús. Nakúu Israel xi'in nakoo kúu Israel x̄i ni so'lo na tu'un nd̄i ka'an ra xi'in na. ¹¹Ta t̄a xi Ndioxi ndee ra nda'a taPablo; kua'a ka vi yatú'ún Ndioxi ī kan ra. ¹²Sava na ndífuni

na toto xi'in payito kua'an xi'in na sítindaa na ya taPablo, tasaa íyo ya tíso na sata nakú'vi ta ndúva'a na. Nda nakúu mii tachi nduva'a ta kée ya na, ndikun ndúva'a na.

¹³Saa íyo iin taka lo'o ndaIsrael, ndatu'va ta xíka nda táva nda tachi nduva'a, ndá yokan xíni'ni nda xíka nda. Ñaa x̄i ni so'o nda xa'a ya íkan taPablo, saa x̄a á kúni nda ikan nda tá íkan ra. Kúni nda tava nda tachi nduva'a xi'in ndee Jesús, sundi koo ndífun nda Jesús. Ñaa x̄a á nda ká'an nda xi'in tachi nduva'a, káchi nda saa:

—Tixin ndee Jesús, ra ká'an ndoso taPablo xa'a, ká'an nde xi'in ndo, saña ndo nayó'ó —káchi nda ikan xi'in tachi nduva'a.

¹⁴Saa ndi xiyo uxa se'e iin taIsrael tanáni Esceva, ta ínuu nuu sutu. Tasaa i kan uxa saa nda ikan. ¹⁵Saa kúu nda ikan ká'an nda xi'in tachi nduva'a yakúu mii iin tataa. Ñaa ndi kuiin ya káchi ya saa:

—Xíni nde unku Jesús, ta xíni tu nde unku taPablo va, sundi ndó'o ta koo xíni nde ndó'o —káchi tachi nduva'a xi'in nda.

¹⁶Ñaa s̄a si ndi'i rakúu mii tachi nduva'a ikan uxa saa nda, ta x̄a á ra ndinuni lo'o xánduva'a ra xi'in nda. Iin t̄i kue'e yaa nda; ta iin ndi ta'nda yaa toto nda, mii chala mii ku nda k̄a na koo nda kua'an nda. ¹⁷Saa k̄u ndaa ini ndi'i nandóo ñuu Éfeso ikan. K̄u ndaa ini naIsrael xi'in nakóo kúu Israel xa'a ya ndo 'o nda ikan. Ñaa x̄a á í'vi ka vi na, saa x̄a á na ká'an va'a ni na xa'a ndee Tata yo Jesús.

¹⁸Ta kua'a ka vi na k̄i xaá kándixa Jesús, ta ndi xaa na ná'ma na xa'a kuachi na, yavá'a i kan na yachi. ¹⁹Ta kua'a ka vi nax̄a tasi ta ndíso ndi'i na tutu ikan ndi xaa xi'in na, ta nuu ndi'i na, saa x̄a 'mi na ya. T̄a va na cuenta ndisaa xu'un ku tutu ikan, ta kua'a ni xu'un ñú'u ya: uvi xiko uxi mil kaa va'a, yaplata, kua ñú'u ya. ²⁰Ndi'i saa kivi xíta ka tu'un Iva yo Ndioxi kua'an ya ndi'i ni kúu ñuu. Ta kua'a ni na kúndaa ini xa'a ndee ra.

²¹Tasaa ndi kani ini taPablo ku'un ra estado Macedonia xi'in estado Acaya. Tá ndi'i ikan ta ndiko koo ra ku'un ra chí ñuu Jerusalén, ta ikan kee ra ku'un ra nda ñuu Roma, ká'an ra. ²²Ñaa t̄i'vi ra uvi ndaxíka xi'in ra kua'an nda estado Macedonia. TaTimoteo xi'in taErasto ku ndaxíka xi'in ra chindee ta'an nda xi'in ra. Saa t̄i'vi ra nda ikan kua'an nda. Ta mii ra ndi ndoo soo uvi ndaa ka kivi estado Asia nuu ndíkaa ñuu Éfeso.

Ndi katin nañuu Éfeso kúni na sikua'a na kuachi xi'in raPablo

²³Suvi kivi ikan tá íyo raPablo ñuu Éfeso, saa ndi kua'a kuachi xi'in ra xa'a tu'un Jesús. ²⁴Iin ranáni Demetrio ku ra i kan saa, chi kúu mii ra chíñu síkua'a ra ña'a vali xi'in kaa plata. Síkua'a ra na'na vali ve'e ñuu yáDiana. Ta va'a ni kée ra ikan xi'in chíñu ra, táva ni ya xu'un nuu ra. Saa ndi'i naxáchiñu xi'in ya ikan, táva ni na xu'un xi'in ya. ²⁵Xa'a ya ikan kua s̄i kita'an ndi'i na naxáchiñu nuu ra tin ndi'i ka naxáchiñu suvi xi'in chíñu ikan; k̄a na ra na ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, xíni mii ndo chíñu yó'ó kua táxi ni xu'un nda'a yo, yakan va'a ni kée yo. ²⁶Ta x̄i ni so'o ndo unkua íkan raká'an na xi'in Pablo. Xíka ra sínda'vi ra na'a, ká'an ra xi'in na sívi ndioxi ku na'na síkua'a yo, káchi

ra. Ta xa kua'a ni na sáka ra xini xa'a yaká'an ra. Süvi indaa ñuu Éfeso yó'ó ndi kan ra saa tin nda ndi'i ñuu estado Asia xíka ra íkan ra saa. ²⁷Süvi indaa chiñu yo i yo ndi'i xa'a, nda ve'e ñu'u si'í yo i yo ndi'i xa'a, ta ni kōo ka na ka'an xa'a yá xato'o ña'á na. Chi vitin ta nda nandóo estado Asia xi'in ndi'i ka nandóo ndi'i ni kúu ñuu ivi vaxi xáto'o yá, chi yáyó'ó kúu yáchee ni nuu yo —káchi raDemetrio xi'in na ikan.

²⁸Tá xī ni so'o nandóo ikan yandi ka'an ra, saa ndi saa ni na. Ñaa xā á ndá'i ko'o na, káchi na saa:

—¡Indaa si'í yo Diana kú ndioxi káñu'u yo ñuu Éfeso yó'ó! —káchi na.

²⁹Ñaa iin ndi kuiso ndi'i nañuu, ndá síso ndá'i na. Tasaa tī in na uvi ndata'an raPablo; tī in na ranáni Gayo xi'in raAristarco, ndake e chí estado Macedonia. Tá tī in ña'á na, saa ndi kundaka na nda kua'an nda xi'in na yoso nuu ndi kita'an na chútu ndaa na. ³⁰Saa kúni raPablo ku'un ra nuu chútu na ikan ka'an ra xi'in na. Ta kōo ndi xiin nandíkun Jesús taxi na ku'un ra.

³¹Ni sava nachiñu na xíni ta'an ra xi'in, ndóo estado Asia, ta kōo ndi xiin na taxi na ku'un ra. Tī 'vi na tutu kua'an nda'a ra nuu ká'an na xi'in ra ya ná kü'un ra. ³²Iin ndá síso yaa kúu na, xa sín yaká'an iin iin na, ta sava na ni kōo xíni na ndá xa'a kua ndi kita'an vi na. ³³Tasaa tā va sava nalsrael iin ranáni Alejandro kua'an ra ka'an ra xa'a na xi'in ndi'i na'a, chi kúni na ya ná ndikuiin ra xa'a na. Ñaa xā á xíka nda'a ra nuu na ya ná kutaxin yu'u na. ³⁴Saa tá kṽ ndaa ini ndi'i na ya kúu raAlejandro ikan raIsrael, ta kōo ndi xiin ka na kuni so'o na yaká'an ra. Saa iin ndi kuiso tuku na xā á nandá'i ko'o na, káchi na saa:

—Indaa si'í yo yáDiana kúu ndioxi káñu'u yo ñuu Éfeso yó'ó —káchi na.

Iin ku'va uvi hora ndi nda'i ko'o na.

³⁵Saa ndi ka'an rasecretario xi'in na ya kutaxin yu'u na. Tá kṽ taxin yu'u na, saa xā á ra ká'an ra xi'in na:

—Nata'an yo ñuu Éfeso, ndi'i na'a, na inka ñuu, ta xíni na mani ni si'í yo yáDiana yákáñu'u yo, chi yuú ya ke ta ndi kava nuu ndivi kú yá. ³⁶Ta nda iin na küvi ndikuaa yaká'an i xa'a xi'in ndo, chi yandaa kua ká'an i xi'in ndo. Yakan va'a ka kutaxin yu'u ndo ta nda iin ya íkan ndo xa'a ya sáa ini ndo. ³⁷Tá kúu vitin ndáka ndo ndayó'ó kṽ xaa nda xi'in ndo, ta kōo ya ndi kan nda, ni xa'a ndioxi yo yáDiana kōo ká'an kini nda. ³⁸Tatu raDemetrio xi'in ndata'an ra kúni ra taxi ra kuachi xa'a ndayó'ó, ta va'a ná ku'un ra ve'e chiñu taxi ra kuachi xa'a nda. Ikan íyo nachiñu xi'in juez xanani na kuachi xi'in ra. ³⁹Tá ndá inka kuachi kúni ndo taxi ndo xa'a nda, ta xíniñu'u ku'un ndo nuu nachiñu ya ná xanani na kuachi ndo xi'in yandaa. ⁴⁰Ta vitin i yo ni taxi nachiñu na'nu kuachi xa'a yo xa'a ya sṽ kaku ndo kuachi yó'ó. Tá ná ndakan tu'un na yoo ndá xa'a kua sṽ kaku yo kuachi, ¿ta unkua kachi yo xi'in na?, küchiñu nde'e ndikuiin nde xa'a ya —káchi rasecretario ikan xi'in na.

⁴¹Tá sṽ ndi'i ra ndi ka'an ra, saa ndi ka'an ra xi'in na ná nu'u na.

Kua'an raPablo Macedonia xi'in Grecia

20 ¹Sindi'i tá xī kuiin kuachi ñuu Éfeso ikan, tasaa kṽ na raPablo ndi'i nakándixa Jesús, ndíkan ra nuu na, xá'a ra ndee xi'in na. Sindi'i

ikan, saa numi ra na ta ndi ka'an ndioxi ra xi'in na, saa ke e ra kua'an ra chí estado Macedonia. ²Ndi'i kúu ñuu yañú'u estado Macedonia ikan ndi xika ra ndi ka'an ra xi'in nakua'an ichi Jesús. Xi'in tu'un ndi ka'an ra xi'in na ikan ndi xa'a ra ndee xi'in na. Ñaa ke e ra ndi ki'in ra kua'an ra chí Grecia. ³Uni yoo ndi xiyo ra ikan, saa ti ndaa kivi kee ra xi'in itun barco ku'un chí estado Siria. Tasaa ku ndaa ini ra ya chí ta'an tu'un naIsrael ndá ku'va tiin na ra. Xa'a ya ikan kua koo ndi xa'an ra xi'in barco, va'a ka ndi ko koo ra chí ñu'ú kua'an tuku ra chí estado Macedonia. ⁴Ta ndakua'an xi'in raPablo ku raSópater, rake e ñuu Berea ku ra ikan; inka ra nání Aristarco xi'in raSegundo ndake e ñuu Tesalónica ku uvi saa nda ikan; ta inka raGayo ku rake e ñuu Derbe, ta raTíquico tin raTrófimo ku ndake e chí estado Asia. Ndi'i nda ikan xi'in taTimoteo ku ndaxíka xi'in raPablo. ⁵Saa ndi kunuu ndata'an ra kua'an nda, ndi xaa nda ñuu Troas. Ikan ndátun nda kixaa nde ndikita'an nde xi'in nda. ⁶Sindi'i tá ndi 'i viko ya xíxi naIsrael xita va'a ya koo uxan iya xi'in, saa ka na koo nde ñuu Filipos ikan. Ta nda a nde sata barco tunkua'an ñuu Troas. Tixin u'un kivi saa ndi xaa nde ndi kita'an nde xi'in nda ñuu ikan. Ñaa ndi ndoo nde ndi xiyo nde iin semana.

Íyo raPablo ñuu Troas

⁷Tá ti ndaa sábado xikuaa kivi ndíkundee naIsrael, saa ndi kita'an nde'e tin inka ka na'a nandíkun Jesús. Ndi kita'an nde ta'vi nde xita va'a kuxi nde xi'in ta'an nde xi'in raPablo. Ta raPablo ká'an ndoso tu'un Ndioxi xi'in na'a, siin kivi saa íyo ra ñuu na, ta tuvi xitaan ku'un ra inka ña'ñu, káchi ra. Yakan ndí'i ni ini ra nda sava ñuu ta ká'an ka ra xi'in na. ⁸⁻⁹Ta kua'a ka vi ñu 'u túun tíkaa sukun ve'e nda piso ni nu nu ndóo nde. Saa íyo iin rakuaan ranáni Eutico nuu ndóo nde, ta ventana índu'u ra xíni so'o ra. Naa ku na'a va ká'an raPablo, tasaa ki 'in ma'na raEutico ndi naa ini ra kíxi ra. Tasaa iin ku u so'va ke ta ra ndi kava ra nda ni nu . Saa nu u na ndi xa'an na nda ni'i ña'á na, ta xa ndii ku ra nda ni'i na. ¹⁰Saa nu u raPablo ndi xaa ra ndi kunuu ndee ra nuu ini ra, númi ña'á ra. Ñaa ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Kü i'vi ndo chi táku va ra —káchi ra xi'in na.

¹¹Saa nda a tuku ra kua'an ra piso ni nu, ikan ta 'vi ra xita va'a xi xi nde xi'in ra. Ndi 'i ikan ta ki xaá tuku ra ká'an ra, ká'an ra saa ndakua ndi tuvi. Ñaa ke ta ra kua'an ra. ¹²Ta inka randi xi'i ikan ta ndi taku ra, ndi ki'in na ra kua'an xi'in na ve'e ra, saa kúsini ka vi na xa'a ya ndi taku ra.

Ke e raPablo ñuu Troas ta ndi ki'in ra kua'an ra ñuu Mileto

¹³Saa ka na koo nde'e ndi kunuu nde kua'an nde xi'in barco, ndi xaa nde ñuu Asón. Ikan xi ndoo nde xi ndatun nde raPablo, chi xa saa íyo yandi tu'un nde. Saa xíka xa'a ra ndi xaa ra ndi kita'an ra xi'in nde. ¹⁴Tá ndi xaa ra ndi kita'an ra xi'in nde, saa nda a nde barco tunkua'an ñuu Mitilene yakíndoo isla ndíkaa ma'ñu nduta ñu'u. ¹⁵Saa ka na koo nde kua'an nde ta ndi tuvi inka kivi ndi ya'a nde yati ñuu yakíndoo isla nání Quío. Ta inka kivi ndi xaa nde Trogilio ya xíto ndaa isla nání Samos. Saa ndi kundee nde Trogilio. Ta inka kivi ndixaa nde ñuu Mileto. ¹⁶Iin xaa so'va ndiya'a nde kua'an nde nda ñuu Mileto chi koo ndi xiin

raPablo ku'un nde ñuu Éfeso, chi ndí'i ni ini ra ku'un ra ñuu Jerusalén chi kúni ra koo ra ñuu ikan tá tã'an ka tindaa viko Pentecostés, tatu kama ná xaa ra.

Yaká'an raPablo xi'in naxikua'a ñuu Éfeso

¹⁷Saa tá ndj xaa nde xi'in raPablo ñuu Mileto ta kã na ra naxikua'a, nandíso chiñu xi'in na'a nandíkun Jesús ndóo ñuu Éfeso; kã na ra na xaa na ndikita'an na xi'in nde ñuu Mileto ikan. ¹⁸Saa ndj xaa nañuu ikan, ñaa kj xaa raPablo ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, xíni mii ndo ndá ku'va xi ni'i i ndó'õ tá kivi kj xi nunuu i ñuu ndo estado Asia yó'õ ta nda kivi vitin. ¹⁹Xi ni ndo xa chiñu i ndi'i saa kivi nuu Ndioxi. Tá xáchiñu iin ra nda'vi, saa xa chiñu i. Ta xa ku ni i, saa kua'a ni tindo'o kj xi nuu i, saachi ku ni naIsrael ka'ni na ye'e. ²⁰Vani kj xi ni tindo'o nuu i ta koo ndj xikuiin i ka'an ndoso i tu'un Ndioxi xi'in ndo. Ndj ka'an i tu'un ra xi'in ndo, ya chindee i ndó'õ. Ta nda iin yava'a koo ndj tise'e i nuu ndo; ni nuu chútu na'a an ve'e ndo kua, ta ndj ka'an i tu'un Ndioxi xi'in ndo. ²¹Ndj ka'an ndoso i tu'un ra xi'in nakúu Israel tin nakoo kuu Israel, ya xíniñu'u nandiko koo ini na xa'a kuachi na ta kandixa na Tata yo Jesucristo. ²²Ta vitin ku'un i ñuu Jerusalén, ku'un ndaku i saachi saa íyo yakúni Tachi Ndioxi. Ta koo xíni i unkua kundo'o i ñuu ikan. ²³Sundi ndi'i saa ñuu nuu xá'an i ta ká'an Tachi Ndioxi xi'in i ndo'o ni i ta ku'un i ve'e kaa, káchi ya xi'in i. ²⁴Ta ye'e koo xíka ini i xa'a i, xa iin chj kaa ini i. Ta kúsini ni i tatu xa sj ndi'i i chiñu j kan i ta va'a kuvi i xa'a ra. Sundi yaxíniñu'u ni i ikan i ku chiñu tã xi Tata yo Jesús nda'a i yayó'õ kua ndí'i ni ini i xa'a. Xíniñu'u i ka'an ndoso i tu'un va'a xa'a ra xi'in na'a; ka'an i xi'in na ndá ku'va kú'vi ini Ndioxi xíni ra na ta kúni ra sikaku ra na tixin Jesucristo.

²⁵Ta xi'in ndo'õ ndj xiyo i ndj xika i ndj ka'an i xi'in ndo xa'a ku'va xá'nda chiñu Ndioxi. Ta vitin kúndaa te'e ini i nda iin kivi kúni ka ndo ye'e ñuu ivi yó'õ. ²⁶Tá ndá ndó'õ koo xíin ku'un ichi Ndioxi ta koo ndíso ka i kuachi xa'a ndo. ²⁷Chi xa ndj kani ndi'i i ichi ra nuu ndo, ta nda iin ya ikan koo ndj tise'e i nuu ndo. ²⁸Ta ndó'õ ku ndo ndj kaxin Tachi Ndioxi ya kundiso chiñu ndo xi'in nañuu ndo, nakua'an ichi Tata yo Jesús. Tá íkan nandáa levo sana, saa ikan ndo. Xaa kuenda ndo xi'in mii ndo tin xaa kuenda ni ndo xi'in nakua'an ichi Jesús. Chi nakua'an ichi Jesús tá íyo levo sana Ndioxi íyo na, saachi sã ta ra na xi'in nj í Jesús nduta ndj xita nda'a itun cruzin. ²⁹Xíni i, tá koo ka i xi'in ndo ta kixi na'a sinda'vi na ndó'õ. Tá íkan ndiva'i xi'in levo, saa ikan na xi'in ndo. ³⁰Nda na íta'an xi'in ndo tasaa ikan na. Vaxi kivi ta kúni na kuni na yandaa. Ñaa sindikoo na ya, ta kixaá na ikan na yakúni mii na. Kixaá na sina'a na yasiki, tasaa taa sii na inka nakua'an ichi Jesús ya sindoo na ichi yandaa kua'an na. Ñaa ndikundikun na yasiki. ³¹Yakan kua kuenda ni koo ndo; tãxi ndo sinda'vi na ndó'õ, ni nata'an ndo tãxi ndo sinda'vi ña'á na. Ndika'án ini ndo, uni kuiya ndj xiyo i xi'in ndo ndj kani i nuu ndo, nduvi niuun ndj kani i nuu iin iin ndo ya kundaa va'a ini ndo xa'a tu'un Ndioxi. Nda xáku i ndj ka'an i xi'in ndo ya ná sindoo ndo ichi Ndioxi.

³²Ta vitin táxi i ndó'õ nata'an yo nda'a Ndioxi ya kundaa ra ndó'õ, chi kú'vi ni ini ra xíni ra ndó'õ. Ta va'a ni tu'un ra, kúu mii ya ndee taxi ya ndee

nda'a ndo, chindee ya ndó'ŋ ya kundaa ka ini ndo xa'a tu'un ra. Chi tu'un ra sína'a ndá ku'va kundaa ni ra ndó'ŋ ta taxi ra kundoo ndo xi'in ra xi'in ndi'i ka inka naxíka ichi ra. Kundoo ndo xi'in ra ndi'i saa tiempo ya vaxi. ³³Tá ndi xiyo i xi'in ndo ta kōo xu'un ndi nduku i nuu ndo, ni toto kōo ndi nduku i nuu ndo, nda iin na'a kōo ndi ki'in i ña'a nda'a. ³⁴Xi ni mii ndo, ndi nuni xa chiñu i, saa ndi ni'i i yaxi taku i xi'in nata'an i. ³⁵Ta'an yaxi ni ndo i kan i kua xiniñu'u ndo ikan ndo, ya kuchiñu ndo chindee ndo inka nakōo kúndee ini xachiñu. Ndi ka'án ndo yandi ka'an Tata yo Jesús, káchi ra saa: "Va'a ni ka kée na'a natáxi ña'a nda'a inka na, süvi ka vi nandíki'in ya", káchi Tata yo — ka chi raPablo xi'in na.

³⁶Tá si ndi'i ra ndi ka'an ra xi'in na, saa si kusiti ra xi'in ndi'i naxikua'a ikan, xa á ra ká'an ra xi'in Ndioxi. ³⁷⁻³⁸Saa nu mi ña'á na, ta ki xaá na xáku na xi'in ra. Kúsuchi ni ini na xa'a yandi ka'an ra xi'in na kúni ka ña'á na. Tasaa chu tu na nuu ra, ta ndi kita'an na kua'an na ndaka ña'á na nda nuu nda a nde barco.

Kua'an raPablo ñuu Jerusalén

21 ¹Sindi'i nda i nde naxikua'a ñuu Éfeso, saa ke e nde kua'an ndaku nde xi'in barco nda iin isla, ta nani isla yó'ó Cos. Ta inka kivi ke e nde kua'an nde inka isla náni Rodas. Ikan ke e nde kua'an nde nda ñuu Pátara. ²Ñuu Pátara ikan ndi ta'an nde inka barco tunkua'an estado Fenicia, saa nda a nde sata nu ikan kua'an nde. ³Tá yá'a nde kua'an nde nuu nduta ñu'u ta xi ni nde isla Chipre kíndoo ya chí ña'ñu itin nde. Ñaa kua'an ka nde nda estado Siria. Ndi xaa nde ñuu naní Tiro yandíkun ndaa estado Siria. Ñuu ikan xiniñu'u nu sindoo nu sava ña'a kua'an xi'in nu, yakan ndi xaa nu ikan. Saa nu u nde sata nu ndátun nde keta tuku nu ku'un nu. ⁴Ta ndi ki'vi nde ñuu, ikan ndi kita'an nde xi'in sava nakua'an ichi Jesús. Saa ndi ndoo nde xi'in na uxa kivi. Ta xi'in ndee Tachi Ndioxi ndi ka'an na xi'in raPablo ya kundo'o ni ra, káchi na. Yakan ká'an na xi'in ra ya ná kü'un ra ñuu Jerusalén. ⁵Tá ndi xinu uxa kivi, ta ka na koo nde kua'an nde. Kua'an ndi'i nandíkun Jesús ndaka na nde'e. Kua'an nda nási'i nda xi'in nda, ndáka ná se'e vali ná kua'an ná. Tá ndi xaa nde nuu yoti yu'u nduta ñu'u ikan, saa si kusiti ndi'i nde ká'an nde xi'in Ndioxi. ⁶Ñaa nu mi ta'an nde tin nda i ta'an nde, saa nda a tuku nde sata barco kua'an nde. Ta ndi ko koo na ikan kuanu'u na ve'e na.

⁷Ta ñaa ndi xaa nde ñuu Tolemaida, ikan ku nuu ndi'i viaje yandi xika nde nuu nduta ñu'u. Tá ndi xaa nde ñuu ikan, ta ndi xa'an nde xíto nde nandíkun Jesús. Ñaa ndi ndoo nde xi'ndoo nde xi'in na iin kivi. ⁸Tá ndi tuvi inka kivi, saa ka na koo nde kua'an nde, ndi xaa nde ñuu Cesarea. Ikan ndi xa'an nde ndóo nde ve'e raFelipe, raká'an tu'un va'a xa'a Jesús ndá ku'va ku'un na ichi Ndioxi ku ra. Ta xa yachi ta xi nandíkun Jesús ndóo ñuu Jerusalén ichi nda'a ra xi'in iñu ka ndataa; ta xi na ichi nda'a nda kuiso chiñu nda xi'in nánda'vi. ⁹Ta íyo kumi se'e si'i ra nákuuan, ta kumi saa ná ikan ká'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi. ¹⁰Xa kua'a lo'o kivi ndóo nde ve'e ra ikan, saa ndi xaa iin raká'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi ta náni ra Agabo, ke e ra estado Judea. ¹¹Ndi xaa ra xíto ra nde'e. Tá ndi xaa ra, ta ti in ra cinturón raPablo, ka va nuu ra sukun nda'a ra tin sukun xa'a ra, saa xa á ra ká'an ra:

—So'va káchi Tachi Ndioxi xi'in i xa'a raxíin cinturón yayó'ó, tá ku'va i kan i xi'in cinturón ra, saa ikan nalsrael xi'in ra tá ná xaa ra ñuu Jerusalén. Katun na nda'a ra tin xa'a ra, saa ndi taxi na ra nda'a na'a naköo kúu Israel, káchi Tachi Ndioxi —ka chi raAgabo ikan xi'in nde.

¹²Tá xi ni so'o nde yandi ka'an ra ikan, saa xa á ndi'i nde ká'an nde xi'in ra ya ná kü'un ra ñuu Jerusalén. ¹³Ta ndi kuiin ra yu'u nde, káchi ra saa: —Küaku ndo chi nda ye'e kúchi'ña ini íkan ndo. Tá tiin na ye'e katun na, ta va'a ná tiin va na ye'e, chi ye'e ta íyo nduvi i kundo'o i xa'a Tata yo Jesús, vani ka'ni na ye'e xa'a va ra —káchi ra xi'in na.

¹⁴Saa köo ndi kuchiñu nde sixinu nde ini ra. Ñaa va'a köo ndi ka'an ka nde xi'in ra, ta ndi ka'an nde:

—Ná koo yakúni mii Ndioxi —káchi nde.

¹⁵Sindi'i ikan chi va'a ndi'i nde ña'a nde, saa ka na koo nde kua'an nde ñuu Jerusalén. ¹⁶Saa kua'an sava nandíkun ichi Jesús ndóo ñuu Cesarea ikan xi'in nde. Kua'an tu inka ranáni Mnasón xi'in nde, ta xa yachi vi ndi kundikun ra ikan ichi Ndioxi, ta rake e Chipre ku ra, ta ve'e ra ikan kua koo nde tá ná xaa nde ñuu Jerusalén.

Kua'an raPablo koto ra taJacobo

¹⁷Saa ke e nde kua'an nde. Tá ndi xaa nde ñuu Jerusalén, ta va'a ni ndi kuiso nandíkun Jesús nde'e. ¹⁸Saa inka kivi ke e raPablo kua'an ra xi'in nde koto nde raJacobo. [Ra ínuu nuu ndi'i nandíkun Jesús ndóo ñuu Jerusalén ku ra]. Ta ndóo tu naxikua'a, [nandíso chiñu xi'in nakua'an ichi Jesús va]. ¹⁹Saa chi ndee raPablo ndi'i na ikan, ta ndi ka'an ra xi'in na xa'a iin iin ña'a ya i kan Ndioxi xi'in ra tañu na'a naköo kúu Israel. ²⁰Tá xi ni so'o na yandi ka'an ra, ta xa to'o na Ndioxi. Saa ká'an na, káchi na saa:

—Ñani yo, xíni mii un kua'a ni mil ku nalsrael ndi kundikun Jesús, ta ndíkundee na ká'an na ya ná kandixa ka nandíkun Jesús ley yatá a raMoisés xina'a. ²¹Ta xi ni so'o sava na yasína'a un nalsrael ndóo inka ña'ñu, ya ná kándixa ka na ley yatá a raMoisés, che. Saa ká'an un xi'in na ya köo xíniñu'u ka na ndikunuu tuni Ndioxi na ta ni ná xásuvi ka na ley yatá a raMoisés, káchi un, che. ²²Ta vitin ¿unkua ikan yo? tá ná kuni so'o na kú xaa un, ta iin ndikutu ndi'i na. ²³¿An vä'a so'va ikan un ná kundaa ini na ya küa'an un contra ley raMoisés? Íyo kumi taa ta kú ndoo nda xanduvi nda yandi ka'an nda xi'in Ndioxi xachiñu nda nuu ra. ²⁴Ta va'a ná kundaka un nda ku'un xi'in un ye'e ve'e ñu'u ná xanduvi ndo yandi ka'an Ndioxi tá a raMoisés, ya ná kindoo yaa ndo nuu Ndioxi. Ta cha'vi un xa'a ña'a kuniñu'u nda. Tasaa va'a kuchiñu xata nda ixi xini nda. Ikan ku nuu kundaa ini ndi'i na süvi yandaa kua xi ni so'o na xa'a un, yaká'an na köo íkan un yatá a raMoisés.

²⁵Ta inka na'a nandíkun Jesús, naköo kúu Israel ta xa íyo va'a va xa'a na, chi xa tá a nde tutu kua'an nda'a na nuu ká'an nde xi'in ya ná kündi'i ini na xa'a ya xasuvi na yatá a raMoisés. Sundi yaxasuvi na kua yó'ó káchi nde: Ná küxi na ña'a ya táxi na'a nda'a na'na yaká'an na kúu ndioxi. Ni ni í kiti ná küxi na, ta ni kiti kó'ni na sukun ná küxi na, chi kuandee ni í ini ri. Ni iin taa ta küvi kusun ra xi'in ña'á tatu süvi yási'i ra ku yá. Ta ni iin ña'á küvi kusun yá xi'in

iin taa tatu süvi yii yá ku ra, káchi nde xi'in tutu kua'an nda'a naköo kúu Israel —káchi naxikua'a ikan xi'in raPablo.

Tiin na raPablo ve'e ñu'u kua'an ra ve'e kaa

²⁶Saa ndi xinu ini raPablo xa'a yandi ka'an na xi'in ra. Ñaa ndi tuvi inka kivi, saa ndi xa'an ra xi'in nda ikan xanduvi nda yaká'an raMoisés ya kindoo va'a nda nuu Ndioxi. Ta ndi xa'an ra ve'e ñu'u ka'nu ndítu'un ra xi'in sutu kivi tindaa kivi uxa ya kindoo va'a ndi'i nda, tasaa taxi nda kiti nda'a sutu ya taxi ra ri nda'a Ndioxi.

²⁷Tá xa kua'an xínu uxa kivi ikan ta ndi xaa sava naIsrael nakí xi chí estado Asia; ta xi ni na raPablo ve'e ñu'u ikan. Saa xa á na ká'an na xi'in nandóo ikan sísaá ña'á na; ²⁸ndee ka vi ká'an na káchi na saa:

—Nata'an yo naIsrael, chindee ta'an ndo xi'in nde ná tiin yo rayó'ó, chi rayó'ó ku raxíka ndi'i saa ña'ñu táa sii ra na'a kana'a na xa'a yoIsrael tin xa'a ve'e ñu'u yo. Saa ká'an tu ra xi'in na ya ná kändixa na yata a raMoisés. Ta vitin kí xaa ra xáa kini ra ve'e ñu'u yo chi ta an ra ndaköo kúu Israel ini ve'e ñu'u yó'ó —káchi na ikan xa'a raPablo.

²⁹Ká'an na saa xa'a ra chi yachi xi ni na ra xi'in taTrófimo ñuu Jerusalén, ta ra ikan ke e ra ñuu Éfeso, ta süvi raIsrael ku ra, ta xi ndaka ña'á taPablo ndi xa'an ra ve'e ñu'u, ká'an na.

³⁰Ñaa iin ndi katin ndi'i nañuu Jerusalén, sáa ka vi na ndi katin na ti in na raPablo ye'e ve'e ñu'u. Saa ta va na ra kua'an ra. Tá ke ta so'va ra i kan na, ta ndi kun ndi kasi ndi'i na ye'e ve'e ñu'u. ³¹Ra xa ka'ni na ku ra ta ndi xaa tu'un nuu randíso chiñu xi'in nasoldado. Ku ndaa ini ra ya ndee ni kúu ñuu Jerusalén. ³²Ñaa ndi kaya ra nasoldado tin ndana'nu nuu na. Ñaa ndi kundaka ra na xínu na kua'an na xi'in ra. Tá xi ni naxánduva'a xi'in raPablo ya ndi xaa kua'a ni soldado, tasaa xi kuiin na köo káni ka ña'á na. ³³Saa ku yati mii randíso chiñu xi'in nasoldado ikan ta xa 'nda ra chiñu ya katun nda'a raPablo xi'in uvi cadena. Ñaa ndi ndakan tu'un ña'á ra, káchi ra saa:

—¿Unku yó'ó, ta unkua i kan un kua yakan xánduva'a ni na xi'in un? — káchi ra xi'in raPablo.

³⁴Tá'an ka vi ndi kuiin raPablo ta iin ndi kuiso yaa na, xa síin yaká'an iin iin na, ta ni köo kúndaa ini ra unkua ká'an vi na. Ñaa xa 'nda ra chiñu ya kundaka na raPablo ku'un ra ini cuartel nuu ndóo nasoldado ikan. ³⁵Saa tá ndi xaa ra nuu escalera ikan ta köo kúndee ka ra ndaa ra chi xa nduva'a ni na xi'in ra. Ñaa va'a ka tiin ni nu nasoldado ikan ra kua'an ra xi'in na. ³⁶Chi na'a ta iin ndá'i ko'o na ndíkun na kua'an na sata nda, iin ndá síso ká'an na, káchi na saa:

—¡Ka'ni ndo ra; ná kuvi ra! —káchi na.

Ká'an raPablo xa'a ra xi'in na

³⁷Tá chíkaa na raPablo ini cuartel ikan, saa ndi ka'an ra xi'in randíso chiñu xi'in nasoldado, káchi ra saa:

—¿An taxi un ná nditu'un lo'o i xi'in un? —káchi ra xi'in ra.

Saa ndj kuiin ra ká'an ra:

—¿An xíni un ka'an un tu'un griego? —káchi ra—. ³⁸Saachi ndj xiyo iin rake e Egipto ta t̄a va ra kumi mil taa nuu iku yuyu, ta ndaxá'ni ndii ku nda ikan. Saa ch̄i kaa ra yu'u nda ya ka'ni nda gobernador íyo vitin, ta ¿an s̄ivi ra ikan ku yó'ó? —káchi ra xi'in raPablo.

³⁹Saa ndj kuiin raPablo ká'an ra:

—Ye'e Israel va ku i, ta ke e i chí ñuu Tarso yandíkaa estado Cilicia, ndee ni ñuu ku mii ñuu i. Ta xíkan ni i yamani nuu un taxi lo'o un ná ka'an i xi'in nayó'ó —káchi ra.

⁴⁰Saa ndj kuiin ra ikan ká'an ra:

—Va'a ka'an un xi'in va na —káchi ra.

Saa ndj kundichi raPablo nuu escalera ikan, xíka nda'a ra nuu na ya ná kutaxin yu'u na. Saa k̄u taxin yu'u na. Tá k̄u taxin yu'u na, ñaa x̄á ra ká'an ra xi'in na. Tu'un hebreo tu'un mii na ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

22¹—Nata'an yo, naxikua'a xi'in ndi'i ndó'o raza yoIsrael, kuni so'o ndo tu'un yaka'an i xi'in ndo, ya ndíkuin xa'a i —káchi ra xi'in na.

²Saa tá x̄i ni so'o na yaká'an ra tu'un mii na, ta iin k̄u taxin yu'u na, saa ndj ka'an ra xi'in na:

³—Ye'e ta'an mii ndo Israel ku i, ta k̄a ku i ñuu Tarso yandíkaa estado Cilicia, saa x̄a 'nu i ñuu Jerusalén yó'ó. Ta s̄i kua'a i nda'a ramaestro Gamaliel; s̄i na'a ndi'i ra ye'e xa'a ichi yak̄a ndixa ni xii sikua yo. Tá íkan ndó'o kándixa ni ndo Ndioxi, saa íkan tu ye'e va. Ta ndi'i saa ichi kúni i xasuvi i ley Ndioxi. ⁴Ch̄i kaa ini i sindi'i xa'a ndi'i i nandíkun Jesús. Ta xa'a ya ikan kua, k̄i xaá i xáa ndikuu i xi'in na. Kua'an i iin iin ñuu t̄in i na: taa ku nda ña'á ku ná, ndi'i na t̄in i kua'an xi'in i ve'e kaa. Ndakua íyo ini i ka'ni i na, ya ná ndi'i xa'a na. ⁵Ndasutu na'nu nuu yo xi'in naxikua'a ndíso chínu xi'in yoIsrael ku naxíni va'a xa'a yaká'an i xi'in ndo. Chi na ikan ku nat̄a xi tutu nda'a i yandíkuin xa'a i tiin i nandíkun Jesús ndóo ñuu Damasco, kixi na xi'in i ñuu Jerusalén yó'ó ya ndo'o na.

Ká'an raPablo xi'in na ndá ku'va kua ndj kundikun ra ichi Jesús

(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶Saa ke e i kua'an i ñuu Damasco, ta silo'o xaa i ñuu ikan ta kúu ya iin ku'va kaa uxi uvi nduvi. Ñaa iin k̄u u so'va ta ndakua iin ndj ye'e ndaa mii nuu íin i, tá káa taxan saa káa ya. ⁷Ñaa ndj va i kua'an i nuu ñu'ú. Tasaa x̄i ni so'o i iin tachi na ká'an na xi'in i: “Saulo, Saulo, ¿ndachu ndíkun un xíka un sata i sítixu'vi un ye'e?”, káchi tachi na xi'in i. ⁸Saa ndj kuiin i ká'an i: “¿Unku yó'ó, tata?”, káchi i. Ñaa ndj ka'an ra xi'in i: “Ye'e ku Jesús, rañuu Nazaret, ta suvi ye'e ku randíkun un xíka un sítixu'vi ni un”, káchi ra xi'in i. ⁹Ta ndataa kua'an xi'in i x̄i ni nda ndj ye'e ndaa, sundi kóo ndíxini so'o nda tachi raká'an xi'in i. ¹⁰Saa ndj kuiin i ká'an i: “¿Ta unkua xíniñu'u i ikan i, Tata?”, káchi i xi'in ra. Saa ndj ka'an ra xi'in i: “Kuandikoo kua'an ki'vi un ñuu Damasco, ikan ku nuu ka'an na xi'in un unkua xíniñu'u un ikan un”, káchi ra xi'in i. ¹¹Ta ndj kuaa i i kan yaye'e ikan. Saa t̄i in nda kua'an xi'in i nda'a i, ndáka nda ye'e ndj xaa i ñuu Damasco.

¹² Ta íyo iin ra náni Ananías mi ñuu ikan, ta xánduvi ni ra ikan yaká'an ley Ndioxi yata a raMoisés. Saa va'a ni ká'an ndi'i mii naIsrael ta'an yo ndóo ñuu ikan xa'a ra. ¹³ Ndi xa'an ra x̄i to ra ye'e; tá ndi xaa ra ta ndi ka'an ra xi'in i, káchi ra saa: "Ñani yo Saulo, vitin nduva'a nuu un, koo kuaa ka un", káchi ra xi'in i. Tasaa ndikun ndi xuna nuu i. ¹⁴ Saa ndi ka'an ra xi'in i: "Ndioxi ra ka ñu'u xii sikua yo ku randi kaxin yó'ō ya ku ndaa ini un unkua chi tuni ra ikan ra xi'in nañuu ivi. Ndi kaxin ra yó'ō x̄i ni un Jesús randā a, ta x̄i ni so'lo un tu'un yandi ka'an ra xi'in un tá vaxi un ichi. ¹⁵ I kan Ndioxi yava'a xi'in un, chi yó'ō ku randikuiin xa'a Jesús nuu ndi'i ni kúu nañuu ivi, ta ka'an un xi'in na xa'a ra ndá ku'va ndi tuvi ra nuu un. ¹⁶ Ta kúndatun ka un vitin. Kuandikoo kuchi un tixin ndee Jesús. Ta ka'an un xi'in ra ná xaka'nu ini ra xa'a kuachi un", káchi ra Ananías ikan xi'in i —káchi raPablo xi'in na.

Ká'an raPablo xi'in na ndá ku'va ndi ki'in ra kua'an ra ka'an ndoso ra tu'un Ndioxi xi'in naköo kúu Israel

¹⁷ Ndi ka'an ka raPablo xi'in na, káchi ra saa:

—Tá ndi ko koo i ndi xaa i ñuu Jerusalén ta ndi xa'an i ve'e ñu'u ká'an i xi'in Ndioxi; saa si tuvi ya nuu i, ¹⁸ x̄i ni i Tata yo Jesús ká'an ra xi'in i, káchi ra saa: "Kama ni koo un kee un ñuu Jerusalén yó'ō, chi kúa'a nañuu yó'ō kandixa na yaká'an un xi'in na xa'a i", káchi ra xi'in i, nuu si tuvi ra nuu i. ¹⁹ Tasaa ndi ka'an i xi'in ra, káchi i saa: "Tata, kuni so'lo va na ka'an i xi'in na, chi x̄ini mii na ndá ku'va si tixu'vi i nakándixa tu'un un; ndi xika i ve'e ñu'u ti in i na ta an i ve'e kaa, xa nduva'a i xi'in na. ²⁰ Saa tá xa 'ni na raEsteban, randi ka'an ndoso tu'un un ta ndi xiyo yu'u i x̄i ndichi i x̄i ni i xa 'ni ña'á na, nda x̄i ndaa i toto ndaxa 'ni ra", káchi i xi'in Jesús. ²¹ Saa ndi kuiin ra ká'an ra xi'in i: "Kua'an vitin, chi vitin ti'vi i yó'ō ku'un xika un; ku'un un nda inka ñuu ka'an un xi'in na'a naköo kúu Israel xa'a i", káchi ra xi'in i —káchi raPablo xi'in naIsrael.

²² Ndóo na x̄ini so'lo na yaká'an raPablo, ñaa xa á saa na x̄ini na ra xa'a yandi ka'an ra xi'in na ku'un ra ñuu naköo kúu Israel, saa ndi nda'i na, káchi na saa:

—¡Ka'ni ndo ra; ná kuvi ra! ¡Köo kúu mii ra ichi kutaku ka ra! —káchi na.

²³ Saa ka vi na nda chilo na ta va na kisi ni'ni na ta kí'in na ñu'ú xáta yava na.

²⁴ Saa xa 'nda randiso xi'in nasoldado ikan chiñu ya tiin nda raPablo chikaa nda ini cuartel ta ná xanduva'a nda xi'in ra ya ná ka'an ra ndá xa'a kua saa ni ini na x̄ini ña'á na. ²⁵ Ñaa ti in nda ra ka tun nda nda'a ra ya xanduva'a nda xi'in ra. Tasaa ndi ka'an ra xi'in iin rachee nuu ndasoldado ikan, káchi ra saa:

—¿An ká'an ley yo Roma xanduva'a yo xi'in iin taa tá tá'an ku'un ra nuu juez kunani kuachi ra? —káchi raPablo xi'in ra ikan.

²⁶ Tá x̄i ni so'lo ra yandi ka'an raPablo xi'in ra, saa ndi ki'in ra kua'an ra ka'an ra xi'in randiso chiñu xi'in nasoldado, káchi ra saa:

—Kuenda koo un xa'a ya ikan un xi'in rayó'ó, chi randikun ndaa ñuu Roma ku ra —káchi ra xi'in ra.

²⁷ Saa tá x̄i ni so'lo ra yandi ka'an ra xi'in ra, ñaa ndi xaa ra nuu raPablo ká'an ra xi'in ra:

—¿An ndixa ñuu Roma ndíkun ndaa un? —káchi ra xi'in ra.

Saa ndj kuiin ra ká'an ra:

—Ikan ndíkun ndaa i —káchi ra.

²⁸Saa ndj kuiin randíso chiñu xi'in nasoldado ikan ká'an ra:

—Kua'a ni chá'vi ye'e tasaa tą xi na iin tutu nda'a i nuu ndu u i rañuu Roma —káchi ra xi'in raPablo.

Saa ndj kuiin raPablo ká'an ra:

—Sundi ye'e ta koo ndj kan i saa, xa ñuu Roma ndíkun ndaa i ka ku vi i —káchi ra.

²⁹Ñaa va'a ka ka na koo ndasoldado nda ndóo ndátun xanduva'a xi'in raPablo; ka na koo nda kua'an nda. Nda mii randíso chiñu xi'in nasoldado ikan ta ndj ndi'vi ni ra chi ndj ya'a ra nuu ley ñuu Roma xa'a ya ka tun na raPablo.

Ndáka na raPablo kua'an ra nuu nachiñu

³⁰Saa ndj tuvi inka kivi ta kúni randíso chiñu xi'in nasoldado ikan kundaa va'a ka ini ra xa'a raPablo ndá xa'a kua tą xi naIsrael kuachi xa'a ra. Ñaa nda xin ra cadena nú'ni ra, tasaa ka na ra ndasutu na'nu xi'in naxikua'a nuu naIsrael. Ka na ra na, ndj kita'an ndi'i na ndóo na, tasaa tą va ra taPablo, kji'in ña'á ra ka ndichi ra nuu na.

23 ¹Saa ndj koto raPablo nuu ndi'i naxikua'a ndóo ikan, ta ndj ka'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, nda kivi vitin ta íyo va'a ini i nuu Ndioxi —káchi ra xi'in na.

²Tá xi ni so'o raAnanías, ra ínuu nuu ndi'i sutu, yandj ka'an raPablo, tasaa xa'nda ra chiñu nuu nandíta yati xiin raPablo ya ná kani na yu'u ra. ³Saa ndj kuiin raPablo ká'an ra:

—Vaxi kivi ta kani tu Ndioxi yó'õ va, saachi yó'õ ta chiñu nuu un kua xanani un kuachi i ikan un yandaa xi'in i tá ku'va ká'an ley yo, ta yó'õ koo íkan un saa xi'in i chi xá'nda un chiñu yakani na ye'e. Yó'õ ta tá kaa nama yaluvi ni ndj ka'i sata va saa kaa un, chi sata va un va'a ni ná'a ta ini un kini ni kaa —káchi raPablo xi'in ra.

⁴Saa ndj ka'an nandóo ikan xi'in ra:

—¿Ndachu ká'an un saa xi'in sutu tachee xáchiñu nuu Ndioxi? —káchi ra xi'in ra.

⁵Saa ndj kuiin raPablo ká'an ra:

—Nata'an yo, xaka'nu ini ndo xa'a i, koo xíni i ya kúu ra sutu chee. Ni tu'un Ndioxi yatá a raMoisés xina'a ta káchi ya saa: "Ká'an ndikuu un xa'a nachiñu ñuu un", káchi ya —káchi raPablo xi'in na.

⁶Tá ndj ka'an ra saa xi'in na, saa ku ndaa ini ra kúu sava na saduceo ta sava na kúu fariseo. Ñaa nda ni'i ra tachi ra ta ndee ni ndj ka'an ra, káchi ra saa:

—Nata'an yo, ye'e ta ye'e fariseo ku i, saa tu tata va i ta fariseo ku ra. Xa'a yaña kua táxi na kuachi xa'a i chi kándixa i ndítaku nandí —káchi ra xi'in na.

⁷Tá ndj ka'an ra saa, ñaa kji xaá ndasaduceo xi'in ndafariseo káni ta'an xi'in ta'an mii nda. Saa ndj ta'vi ta'an nda. ⁸Saachi nasaduceo ká'an na, koo

ndítaku nandii ta ni ángel Ndioxi koo, ni tachi nduva'a koo, káchi na ikan. Ta nafariseo kándixa na ndítaku nandíi ta kándixa na íyo ángel Ndioxi xi'in tachi nduva'a. ⁹Xa'a yañaá xá á iin ndá síso ká'an ndi'i na, saa ndi kundita sava ndamaestro, ndakí'in sata nafariseo, ká'an nda:

—Koo ña'a ndi kan vi ra, an iin ángel ndi ka'an xi'in ra an tachi ndi ka'an xi'in ra. Kuenda koo yo chi sana xi'in Ndioxi va káni ta'an yo —káchi nda xi'in na.

¹⁰Saa xá á xándeé na xa'a ya, nda yati kani ta'an na. Ñaa xá á í'vi va mii randíso chiñu xi'in nasoldado ikan, chi sana sitikue'e ta'an na ta nda raPablo sitikue'e na, ká'an ra. Xa'a ya ikan kua xá 'nda ra chiñu ya tava ndasoldado ra ku'un ra xi'in nda ini cuartel.

¹¹Saa ndi tuvi inka kivi ta ndi xani raPablo ká'an Tata yo Jesús xi'in ra, káchi ra saa:

—Xa'a un ndee yó'ó Pablo, ku i'vi un saachi tá ku'va ká'an un xa'a i ñuu Jerusalén yó'ó, saa ka'an tu un xa'a i ñuu Roma va —káchi Tata yo Jesús xi'in raPablo túvi ra ndi xani ra.

Ndítu'un ta'an na ka'ni na raPablo

¹²Ñaa ndi tuvi inka kivi chi ta'an tu'un sava ndaIsrael ka'ni nda raPablo, káchi nda saa:

—Kuxi yo ni tikuii kó'o yo, ndakua ná ka'ni yo ra, saa kuxi yo. Tá ndá yo sixini ya ta ná ndi kava chi'ña sata yo —káchi nda.

¹³Yá'a uvi xiko ku nda chi ta'an tu'un ikan saa. ¹⁴Ñaa ndi xa'an nda nuu sutu ndana'nu tin nuu ndaxikua'a ínuu nuu naIsrael, ta ndi ka'an nda xi'in na:

—Nde'e ta chi ta'an tu'un nde kuxi nde ndakua ná ka'ni nde raPablo saa kuxi nde. Tá ndá nde sixinu ya ta ná ndikava chi'ña sata nde. ¹⁵Ta vitin, ndó'ó kúu mii chiñu ta chita'an tu'un ndo ka'an ndo xi'in randíso chiñu xi'in nasoldado ná kundaka ra taPablo kixi ra taan chi íyo ka ya kúni ndo koto ndoso ndo ra, kachi ndo, ta nde'e xa koo tu'va nde ka'ni nde ra ichi —káchi nda ikan xi'in na.

¹⁶Saa ku ndaa ini rase'e yáku'va raPablo xa'a ya chi ta'an tu'un nda. Ñaa ndi xa'an ra ndi tu'un ra xi'in raPablo ini cuartel ikan. ¹⁷Ñaa ka na raPablo iin ra ínuu nuu ndasoldado ikan, ta ndi ka'an ra xi'in ra, káchi ra saa:

—Kundaka lo'o ralo'o yó'ó ná ku'un ra xi'in un nuu randíso chiñu xi'in nasoldado, saachi íyo ya kúni ra ka'an ra xi'in ra —káchi raPablo xi'in ra.

¹⁸Saa ndi kundaka ña'á ra kua'an ra. Tá ndi xaa ra ikan saa xá á ra ká'an ra: —RaPablo, randíkaa ve'e kaa ti'vi ye'e vaxi i nuu un xi'in ralo'o yó'ó, saachi íyo ya kúni ra ka'an ra xi'in un, che —káchi ra xi'in ra.

¹⁹Saa ti in randíso chiñu xi'in nasoldado ikan nda'a ra, ta ndi ki'in ra kua'an ra xi'in ra iin ña'ñu, saa ndi ndakan tu'un ña'á ra, káchi ra:

—¿Unkua kúni un ka'an un xi'in i kua? —káchi ra xi'in ra.

²⁰Saa ndi kuiin ra ká'an ra:

—Nachiñu xi'in naxikua'a, chita'an tu'un na ka'an na xi'in un kundaka un raPablo ku'un ra xi'in un nuu na taan, ya koto ndoso ka ña'á na, che. ²¹Sundi

kándixa un yaká'an nda, chi yá'a uvi xiko taa ku ndachí ta'an tu'un ka'ni se'e ña'á nda. Ni kúxi nda ta ni kō'o nda tikuii ndakua ka'ni ña'á nda, che. Tá ndá nda ná sixinu ya ta ná ndikava chi'ña sata nda, che. Ta vitin xa íyo tu'va nachíñu ndátun na unkua kachi yó'ō —káchi ra xi'in ra.

²² Saa t̄a va ra talo'o ikan kua'an ra, ta nd̄i ka'an ra xi'in ra ya ná k̄a'an ra xi'in nda iin na xa'a yand̄i ka'an ra xi'in ra.

Tí'vi na raPablo kua'an ra nda'a ragobernador Félix

²³ Saa k̄a na rand̄iso chíñu xi'in nasoldado uvi ndana'nu nuu soldado, ta xa'nda ra chíñu nuu nda, káchi ra saa:

—Ka'an ndo xi'in ndasoldado ná kundoo tu'va uvi ciento ndaku'un xa'a, ta uni xiko uxi ndayóso kuai, xi'in uvi ciento nda ná ku'un xi'in lanza^b Ta ná koo nduvi nda kana nda kaa i in ñuu vitin ku'un nda ñuu Cesarea.

²⁴ Saa xanduvi tu ndo kuai koso mii raPablo xi'in ndata'an ra, ya ná kōo ya kundo'o ra, xaa va'a ra xi'in ndo taxi ndo nda'a ragobernador Félix ñuu Cesarea. ²⁵ Saa t̄i 'vi rand̄iso chíñu xi'in nasoldado ikan tutu kua'an nda'a ragobernador Félix, káchi ra xi'in ya saa:

²⁶ "Chíndee i yó'ō tata Félix gobernador rachee nuu nde. Ye'e ku rakúu Claudio Lisias, ta tí'vi i tutu yó'ó xaa nda'a un. ²⁷ Nuu ká'an i xi'in un ya tí'vi i rayó'ó xaa ra nda'a un, chi naIsrael ta t̄i in na ra, silo'o ka'ni ña'á na. Saa k̄u ndaa ini i ndífun ndaa ra ñuu Roma ta nd̄i xa'an i xi'in nasoldado i nd̄i ki'in i tu'un ra, k̄i ndaa i ra nda'a na. ²⁸ Xa'a ya kúni i kundaa va'a ini i ndá xa'a kua táxi na kuachi xa'a ra, tasaa ndáka i ra nd̄i xa'an i nuu naxikua'a xi'in nachíñu ínuu nuu mii naIsrael. ²⁹ Tasaa k̄u ndaa ini i sívi yandee vi kua chíkaa kuachi na ra. Xa'a ley mii va na kua chíkaa kuachi na ra, ni kōo ichi na ka'ni vi na ra, ni ve'e kaa ndikaa vi ra ndikuu. ³⁰ Ta vitin k̄u ndaa ini i, chíta'an tu'un na ka'ni na ra, yakan tí'vi i ra xaa ra nda'a un, ta nd̄i ka'an i xi'in na táxi kuachi xa'a ra ná xaa na nuu un xanani un kuachi xi'in na. Yayó'ó ku ndi'i yaká'an i xi'in un, tata. Ndikita'an ka yo", káchi ra xi'in tutu kua'an xi'in nda taxi nda nda'a ragobernador ikan.

³¹ Tá íyo yand̄i ka'an ra xi'in ndasoldado ikan saa íyo ya i kan nda. K̄a na koo ñuu nde kua'an nde xi'in raPablo, saa nd̄i xaa nde nda ñuu Antípatris. ³² Nd̄i tuvi inka kivi ta nd̄i ko koo ndasoldado kua'an xa'a xi'in nde. Ndisaa ndayóso kuai ku ndakua'an xi'in nde xi'in raPablo nda nuu kua'an nde. ³³ Ñaa tá nd̄i xaa nde ñuu Cesarea ta t̄a xi ndasoldado tutu ikan nda'a ragobernador, saa t̄a xi tu nda raPablo va nda'a ra. ³⁴ Tá s̄i ndi'i ra k̄a 'vi ra tutu ikan ta nd̄i ndakan tu'un ña'á ra, káchi ra saa:

—¿Mii k̄e e un? —káchi ra xi'in ra.

Saa nd̄i kuiin raPablo ká'an ra:

—Chí ñuu ya kíndoo estado Cilicia k̄e e i —káchi ra.

³⁵ Tá k̄u ndaa ini ra ya k̄e e ra estado Cilicia, saa nd̄i ka'an ra xi'in ra:

—Nda ná xaa nataxi kuachi xa'a un, saa xanani i kuachi xi'in un —káchi ra xi'in ra.

^b 23:23 lanza kúu itun íyo kaa xiin nuu

Saa x̄a'nda ra chiñu nuu ndasoldado ra ya chikaa nda raPablo ini ve'e kaa ya ín ve'e rarey Herodes mi ñuu ikan.

Ká'an raPablo xa'a ra xi'in raFélix

24¹⁻²Tá nd̄i ya'a u'un kivi ta nd̄i xaa raAnanías, ra ínuu nuu ndi'i sutu Israel. Nd̄i xaa ra ñuu Cesarea xi'in sava naxikua'a tin iin ralicenciado nd̄ichi xi'in na, nani ra Tértulo. Saa t̄a va raFélix raPablo k̄i xaa ra, ñaa k̄i xaá mii ralicenciado ikan ká'an ra, táxi ra kuachi xa'a raPablo, káchi ra saa:

—Kua'a un, tata gobernador Félix, nd̄i xa'vi ni yó'ò chi va'a ni ní'i un ñuu nde. Xina'a kúu mii un chiñu ta köo kuachi íyo, chi yó'ò ta kíxaá suvi un kua'a ni yava'a yaxíniñu'u ni nañuu nde; nd̄ichi ni un yakan va'a ni íyo yo. ³Iyo va'a ni ini nde xi'in un tata, chi ndi'i ni kúu ña'ñu ta va'a ni ndóo ivi. Yakan va'a ni kúni nde xi'in un. ⁴Kua'a ni va yaka'an i xi'in un tata, ta na'á ni kua, ndá xaka'nu ini un ná ka'an lo'o i xi'in un xa'a raPablo yó'ó. ⁵Süvi rava'a ku ra, nd̄i ta'an nde ra x̄íka ra tá'vi ra nañuu nde, ndi'i ni kúu ñuu x̄íka ra tá'vi ra na. Mii ra ku xini xi'in navata, na ká'an na xi'in nazareno. ⁶Iin kivi nd̄i ta'an nde ra nd̄íkaa ra ini ve'e ñu'u, ta kúni ra xakini ra ini ya, saachi t̄a an ra na inka ñuu. Xa'a ya ikan kua t̄i in nde ra ta k̄u ni nde xanani mii nde kuachi xi'in ra tá ku'va ká'an ley mii nde. ⁷Sundi raClaudio Lisias, randíso chiñu xi'in nasoldado ta ya mani u'vi nd̄i ki'vi ra ma'ñu nde k̄i ndaa ña'á ra nda'a nde. ⁸Ta t̄i 'vi ña'á ra va xi ra nda'a un, saa nd̄i ka'an ra xi'in nde'e táxi kuachi ya xínuñu'u nde kixi nde yó'ó xavii un kuachi nde. Va'a ka'an tu mii va un xi'in ra ya kundaa va'a ini un xa'a yaká'an nde xi'in un, ya ndaa kua —káchi ra.

⁹Tá nd̄i ka'an mii ralicenciado ikan, saa nd̄i ka'an tu naxikua'a xi'in nachiñu nakua'an xi'in ra. ¹⁰Ñaa i kan ragobernador ikan seña nuu raPablo ya ka'an ra. Saa nd̄i kuiin raPablo ká'an ra, káchi ra saa:

—Tata gobernador, xa kua'a ni kuiya ní'i un ñuu nde, ta xánani un kuachi xi'in nde. Ta vitin kúsini ni i ka'an lo'o i xi'in un xa'a i. ¹¹Köo u'vi kundaa ini vi un, kivi vitin kua xínu uxi uvi kivi ya nd̄i xa'an i ve'e ñu'u ka'nu ñuu Jerusalén, ká'an i xi'in Ndioxi. ¹²Ta köo nd̄i ta'an na ye'e ká'an i xi'in na'a ini ve'e ñu'u ka'nu, ni na'a köo nd̄i taa sii i, ni ve'e ñu'u vali köo nd̄i kan i saa, ni inka ña'ñu köo ndikan i saa. ¹³Ni süvi yandaa kua ká'an na xa'a i xi'in un, ni prueba köo nda'a na ká'an na. ¹⁴Sundi yandíkuuiin i xa'a kua yó'ó: yandaa kua nd̄ikun i ichi Jesús, ta nayó'ó táxi na kuachi xa'a i xa'a yaña, chi yavata ku ya, káchi na. Ta ye'e káñu'u i Ndioxi tá ku'va k̄a ñu'u xii sikua i. Saachi kándixa ndi'i i yat̄a a raMoisés tin yat̄a a ndand̄i ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi xina'a. ¹⁵Tá ku'va kándixa mii na Ndioxi, saa kándixa tu ye'e va. Kándixa i ya nd̄ítaku nandii, ta kándixa i ya xanani Ndioxi kuachi xi'in nava'a tin navä'a. ¹⁶Xa'a ya kandixa i yaña yakan kua kuenda ni íyo i nuu Ndioxi tin nuu nañuu ivi yó'ó, ya ná nd̄ikava i nuu yavä'a.

¹⁷Ta xa kua'a ni kuiya k̄e e i x̄íka i inka ñuu, ta nda vitin nd̄i ko koo tuku i ñuu i nd̄i xa'an i táxi i lo'o xu'un nda'a nanda'vi saa t̄a xi tu i lo'o ya nda'a Ndioxi va. ¹⁸Tá s̄j ndi'i i x̄a nduvi i yaká'an ley nde ya kindoo va'a i nuu Ndioxi ta nd̄i xaa sava naIsrael na k̄e e chí estado Asia nd̄i ta'an na ye'e ve'e

ñu'u. Sundi nda iin ya koo íkan i tá ndi ta'an na ye'e, ni na'a koo na táa sii i ndíkaa i. ¹⁹Ná kixi na ikan, taxi na kuachi xa'a i unkua íkan i tá ndi ta'an na ye'e, tatu ya ndixa kua íyo kuachi i. ²⁰Tatu koo, ná ka'an tu mii nandóo yó'ó ndá kuachi kua ndi ta'an na ye'e tá ndi xa'an i nuu na xíto ndoso na ye'e. ²¹Iin ya nda ni'i i tu'un i ndi ka'an i xi'in nachiñu kua yó'ó: "Táxi ndo kuachi xa'a i chi kándixa i ndítaku nandí", káchi i xi'in na —káchi raPablo.

²²Saa tá xi ni so'o ragobernador Félix yandi ka'an raPablo ta koo ndi xaá kua'a ra xi'in na, chi xa ku ndaa va'a ini ra ndá ku'va íyo ichi Jesús ya ndíkun raPablo. Saa ndi ka'an ra xi'in na káchi ra saa:

—Kundatun ndo nda ná kixi raClaudio Lisias, randíso chiñu xi'in nasoldado. Saa kundaa va'a ini i nuu ra xa'a yaká'an ndo, tasaa xanani i kuachi xi'in ndo —káchi ra xi'in na.

²³Saa xa 'nda mii ragobernador ikan chiñu nuu iin rachee nuu ndasoldado, káchi ra saa:

—Ná ndikaa ka raPablo ve'e kaa ikan un, sundi tava lo'o un ra ná kaka ndíka ra, ta taxi un ná ki'vi nata'an ra koto ña'á na —káchi mii ragobernador ikan.

²⁴Ndi ya'a lo'o kivi, saa ndi xaa suvi mii ragobernador Félix ikan xi'in yási'i ra, yáDrusila, ta yáIsrael ku yá. Saa xa 'nda ra chiñu ya ná kana na raPablo ku'un ra nditu'un ra xi'in na ndá ku'va kandixa na Jesucristo. ²⁵Saa ndi xa'an raPablo ndi tu'un ra xi'in na, ndi ka'an ra xa'a ya koo ndaku ini yo. Ta ndi ka'an tu ra xa'a ya kundaa xi'in mii yo ya ná íkan yo ndi'i yakúni kuñu yo. Naa ndi ka'an tu ra xi'in na ya vaxi kivi ta xanani Ndioxu kuachi xi'in ndi'i na ivi. Tá xi ni so'o raFélix ndi'i ya ikan ta ndi ndi'vi ni ra, ñaa ndi ka'an ra, káchi ra saa:

—Kuá'an, inka ichi tá íyo tiempo nuu i, saa kana tuku i yó'o kixi un ka'an ka un xi'in nde —káchi ra.

²⁶Saa ndíkani ini ragobernador ikan an sana taxi lo'o raPablo xu'un nda'a ra ya tava ña'á ra, ká'an ra. Yakan tutuku kána ña'á ra ká'an ra xi'in ra. ²⁷Uvi kuiya i kan ragobernador ikan saa, ñaa ndi xinu kuiya ku u mii ra chiñu ta ke ta ra. Saa ndi ki'in inka ra nání Porcio Festo chiñu nuu ra. Xa'a ya kúni raFélix kindoo va'a ra xi'in naIsrael yakan koo ndi tava ra taPablo ve'e kaa.

Ndi xaa raPablo nuu raFesto

25 ¹Saa ndi xaa raFesto ndi kundu'u ra ka'nda chiñu ra kuu ragobernador. Tá ndi xinu uni kivi ndi kundu'u ra, saa ke e ra ñuu Cesarea kua'an ra ñuu Jerusalén. ²Tá ndi xaa ra ta ndi kita'an ndasutu na'nu xi'in nachiñu. Ndi kita'an na táxi na kuachi xa'a raPablo. ³Ndi xikan na yamani nuu ra ya ná kundaka nasoldado ra xaa ra ñuu Jerusalén kunani kuachi ra. Saachi xa chi ta'an tu'un na ka'ni na ra ichi. ⁴Saa ndi kuiin raFesto yu'u na ká'an ra xi'in na:

—Ñuu Cesarea vi ndíkaa ra ve'e kaa ta ya ndíkani ini i kua kama ni va ndiko koo i ku'un i —káchi ra xi'in na.

⁵Saa ndi ka'an tu ra xi'in na káchi ra saa:

—Unku ndó'o kúu mii chiñu ndee ta va'a ku'un ndo xi'in i, tatu ndá ya i kan ra ta va'a taxi ndo kuachi xa'a ra nda'a i —káchi ra xi'in na.

⁶Saa ndi xiyo suvi ragobernador Festo ñuu Jerusalén, ta ndi xiyo ra iin ku'va una an uxi kivi, saa ndi ko koo ra ñuu Cesarea. Tá ndi tuvi inka kivi ta ndi kundu'u ra nuu tai ra, saa xa 'nda ra chiñu ya ku'un na tava na raPablo kixaa ra nuu ra. ⁷Saa xa a raPablo. Tá kuaki'vi ra nuu índu'u mii ragobernador ikan, ñaa ku yati naIsrael nake e ñuu Jerusalén táxi na kuachi xa'a ra, ta kua'a ka vi kuachi ndee chíkaa ña'á na, sundi koo prueba nda'a na. ⁸Saa ndi kuiin raPablo ndíki'in ra mii ra, káchi ra saa:

—Nda iin ya koo ndi kan i, ni xa'a ley Ndioxi yata a raMoisés koo ndi ka'an kini i, ni xa'a ve'e ñu'u koo ndi ka'an i, ni xa'a rarey ka'nu ñuu Roma koo yandi ka'an i —káchi ra xi'in na.

⁹Ta xa'a ya kúni raFesto kindoo va'a ra xi'in naIsrael, saa ndi ndakan tu'un ra taPablo, káchi ra saa:

—¿An kuni un ku'un un ñuu Jerusalén ya xanani i kuachi un xi'in un ñuu ikan? —káchi ra xi'in ra.

¹⁰Ñaa ndi kuiin ra ká'an ra:

—¿Ndachu ku'un i Jerusalén, an süvi ikan ku tu mii va un? Xa ikan ku tu mii va un ta íyo ichi un xanani un kuachi i xi'in i, chi ñuu Roma ndíkun ndaa i. Ta ni mii un xíni un koo kuachi íyo i xi'in naIsrael. ¹¹Tatu ndá yandee i kan i ká'an ya kuvi i, ta va'a kuvi va i, koo í'vi i kuvi i. Sundi tá koo kuachi i íyo ta nda iin na'a koo ichi taxi ye'e nda'a naIsrael yó'ó. Sundi vitin xíkan i yamani nuu un, va'a ti'vi un ye'e nda'a rarey ka'nu ñuu Roma ya ná xanani ra ikan kuachi i xi'in i —káchi raPablo xi'in ragobernador Festo.

¹²Saa ndu ku raFesto xini nuu nachíñu ndoo xi'in ra mi ve'e chíñu; ñaa ndi ka'an ra xi'in raPablo, káchi ra saa:

—Va'a chi mii un ndi ka'an xi'in i ku'un un nuu rarey ka'nu ñuu Roma xanani ra kuachi un; ta va'a ti'vi nde yó'ó ku'un un nuu ra —káchi raFesto xi'in raPablo.

Ká'an raPablo xi'in rarey Agripa

¹³Ndi ya'a uvi ndaa kivi ta ndi xa'an rarey Agripa xi'in yáBerenice [ku'va ra] ñuu Cesarea, ndi xa'an na chíndee na raFesto. ¹⁴Saa ndi xiyo na xi'in ra, na'a ndi xiyo na xi'in ra. Saa ndi tu'un raFesto xi'in rarey Agripa xa'a raPablo, káchi ra saa:

—Íyo iin rataa si ndikoo raFélix ve'e kaa. ¹⁵Tá ndi xa'an i ñuu Jerusalén ta ta xi ndasutu na'nu xi'in naxikua'a nuu naIsrael, ta xi na kuachi xa'a ra nda'a i, ndee ni kaa kuachi i kan ra ta ká'an ya xa'a ra kuvi ra, káchi na xi'in i.

¹⁶Saa ndi kuiin i ká'an i xi'in na: "Nde'e Roma ta koo íkan nde saa, koo táxi nde kuvi iin taa tatu tá'an ka'an nuu ta'an na, nuu ndikuiin ra ka'an ra xa'a ra xi'in na táxi kuachi xa'a ra", káchi i xi'in na. ¹⁷Xa'a ya ikan kua ni koo ndi xindatun i, tá kí xaa naIsrael, ndi tuvi inka kivi ta ka na i raPablo kí xaa ra nuu i ya xanani i kuachi ra xi'in ra. ¹⁸Ñaa xa á na táxi na kuachi xa'a ra nda'a i. An ndee ni kaa yaka'an na xi'in i xa'a ra, ká'an i. Ta süvi yandee vi kua ká'an na xa'a ra. ¹⁹Kuachi xa'a costumbre mii naIsrael va kua, káni ta'an na ya siin kaa ya kándixa na, ta siin kua sína'a raPablo. Chi ká'an ra xa'a iin ranáni Jesús ndi xi'i ra ta ndi taku ra, káchi raPablo. ²⁰Tá xi ni so'o

i yandi ka'an ra ta ni koo xini i unkua ikan i xi'in kuachi ta'an yayó'ó. Xa'a yaña kua va'a ka ndi ka'an i xi'in raPablo an kuni ra ku'un ra nuu Jerusalén xanani i kuachi xi'in ra, káchi i. ²¹Ta koo ndi xiin ra ku'un ra nuu Jerusalén, va'a ka nuu mii rarey Augusto nuu Roma va ku'un ra, káchi ra xi'in i. Xa'a ya ikan kua xa'nda i chiñu ndikaa ka ra ve'e kaa. Ta nda ná xanduvi ndi'i i ndá ku'va koo ku'un ra nuu Roma; nda saa vi ti'vi i ra ku'un ra —káchi raFesto xi'in rarey Agripa.

²²Saa ndi kuiin rarey Agripa, káchi ra saa:

—Kuni tu ye'e va kuni so'o i ndá ku'va ndítu'un ra —káchi ra.

Saa ndi kuiin raFesto ká'an ra:

—Va'a, taan kuni so'o un ka'an ra —káchi ra.

²³Ñaa ndi tuvi xitaan ta ndi xaa rarey Agripa xi'in yáBerenice ve'e chiñu. Iin ní'nu ikun mii ndana'nu nuu nasoldado ndi xaa nda xi'in naxikua'a, ta va'a ni ndíxi ndi'i na ndi xaa na. Ñaa xa'nda raFesto chiñu nuu na yata va na raPablo. ²⁴Tá ndi xaa raPablo nuu na, saa xa'á raFesto ká'an ra:

—Tata, rey Agripa, xi'in ndi'i nata'an yo nandoo yó'ó, vitin xito xi'in nuu ndo rayó'ó. Rayó'ó ku ra táxi naIsrael kuachi xa'a nda'a i tá ndi xa'an i nuu Jerusalén. Saa tu tá kji xi na nuu Cesarea yó'ó va; ta ká'an ni na xa'a ra, koo xiniñu'u ka ra kutaku ra, káchi na. ²⁵Ta xa sji na'ma i ra ndi ka'an ra ta koo ndi ni'i i kuachi ndee ni xa'a ra yaká'an kuvi ra. Ta kuni ra ku'un ra nuu rarey Agosto nuu Roma ya xanani ra ikan kuachi xi'in ra, káchi ra. Ta ndátun i ti'vi i ra ku'un ra ikan. ²⁶Ta koo kúndaa ini i ndá kuachi kua taa i xa'a ra nuu tutu ya ti'vi i ku'un nda'a rarey ikan. Xa'a yaña kua ka na i ndó'ó ndi kita'an ndi'i ndo ndoo ndo vitin ya kuni so'o ndo ká'an ra. Saa xíkan ni i yamani nuu yó'ó rey Agripa. Tá ná ndakan tu'un va'a un ra ta ka'an un xi'in i unkua taa i xa'a ra. ²⁷Chi ndíkani ini i vā'a ná'a ya ti'vi i iin preso ku'un ra, tá koo iin tutu nuu ká'an ya xa'a ra, ndá kuachi kua táxi na xa'a ra —káchi raFesto xi'in nandoo ikan.

Ká'an raPablo xi'in rarey Agripa

26 ¹Tasaa ndi ka'an rarey Agripa xi'in raPablo, káchi ra saa:

—Va'a, ka'an un xa'a un vitin —káchi ra xi'in ra.

Saa nda ni'i nda'a raPablo nuu na, ta ñaa kji xa'a ra ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

²—Tata, rey Agripa, kúsini ni i íkan un yava'a xi'in i, chi táxi un ka'an i xi'in un xa'a i, ndá xa'a kua táxi naIsrael kuachi xa'a i. ³Yó'ó ku raxini va'a ndá ku'va íyo ndi'i costumbre yoIsrael nuu yo, ta kúndaa ini un ndá ya kua káni ta'an na xa'a. Xaka'nu ini un, ta kuni so'o lo'o un ná ka'an i xi'in un.

Ká'an raPablo ndá ku'va i kan ra tá tá'an ndi kundikun ra Jesús

⁴Ndi'i naIsrael xini ndá ku'va ndi xiyo i tá lo'o i, tá ndi xiyo i nuu i; saa tu tá ndi xiyo i nuu Jerusalén. ⁵Xini va'a na ye'e, tatu kuni na ka'an na xa'a i, ta va'a ka'an na xa'a i ya ka ndixa ni i ichi nafariseo tá ndi xiyo kuaan i, saachi ichi ikan ku ichi ndee ni ndee ka nuu inka ichi. ⁶Ta vitin táxi na kuachi xa'a i, xa'a ya kándixa i yandi ka'an Ndioxi xi'in xii sikua yo chi ndi ka'an ra sitaku

ra nandii. ⁷Nda xina'a iin saa nda kivi vitin ndátun nave'e yo nakúu se'e sikua uxi uvi saa ndase'e ralsrael, ndátun na ya xanduvi Ndioxi yandj ka'an ra xi'in xii yo. Ta xa'a ya ikan kua káñu'u na ra nduvi niuun. Ta suvi xa'a yaña kua táxi na kuachi xa'a i vitin, tata rey Agripa. ⁸¿An koo kándixa ndó'ŋ ya sítaku Ndioxi nandii kua? —káchi raPablo xi'in rarey ikan tin ndi'i na.

Ká'an raPablo ndá ku'va xá nduva'a ra xi'in nandíkun Jesús

⁹Saa ká'an ka raPablo xi'in na káchi ra saa:

—So'va ndj kani ini ye'e yachi xa'a Jesús, rañuu Nazaret. Ndj kani ini i yasiki kua, ká'án i, yakan kua'a ni ya kú ni i ikan i xa'a ya kúni i sindi'i xa'a i ichi ra. ¹⁰Saa j kan i xi'in nandíkun Jesús ndóo ñuu Jerusalén, sĭ tixu'vi ni i na. Ndu ku i tutu nuu ndasutu na'nu ve'e ñu'u ya taxi nda ichi nda'a i tiin i na taan i ve'e kaa. Tasaa j kan i, kua'a ni na tã an i ve'e kaa. Saa tu tá ndj xi'i sava na ikan, ndj xiyo yu'u i xi'in na xã 'ni ña'á. ¹¹Kua'a ni ichi ndj xika i iin iin ve'e ñu'u naIsrael xã nduva'a ni i xi'in nandíkun Jesús ya kúni i ná ndiko koo ini na xa'a ya kándixa na ra. Ndj saa ka vi ini i xĭ ni i na, nda inka ñuu yañú'u xika xĭ ndikun i ndj xika i sata na ya kúni i sindi'i xa'a i na.

Ká'an tuku raPablo ndá ku'va ndj kundikun ra Jesús

(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

¹²'Saa kú u iin ichi kę e i kua'an i ñuu Damasco. Ta ní'i i tutu nuu tã xi ndasutu na'nu ichi nda'a i ya tiin i nandíkun Jesús. ¹³Tá xíka i kua'an i ñuu ikan tasaa kã ñu. Ñaa xĭ ni i iin ñu 'u kę ta ya nuu ndivi, ndakua ye'e taxan ya, ndee ka ye'e ya ikan nuu ñu 'u. Ta iin ndj kava nduu ya sata i xi'in nda kua'an xi'in i. ¹⁴Ñaa ndj va ndi'i nde kua'an nde nuu ñu'ú, saa xĭ ni so'o i tachi iin taa ká'an ra xi'in i tu'un hebreo, káchi ra saa: "Saulo, Saulo, ¿ndachu kua ndíkun un xíka un sata i sítixu'vi un ye'e? Tá íkan sindiki sana kéta xa'a ri itun káni na ri, saa íkan un, chi sítixu'vi un mii va un", káchi ra xi'in i. ¹⁵Saa ndj kuiin i ká'an i xi'in ra: "¿Unku yó'ŋ, tata?", káchi i xi'in ra. Saa ndj kuiin ra ká'an ra xi'in i: "Ye'e ku Jesús ra ndíkun un xíka un sítixu'vi un. ¹⁶Ta kuandikoo kundichi un chi ye'e ta ndj tuvi i nuu un ka'an i xi'in un ya ndj kaxin i yó'ŋ xachiñu un nuu i. Tasaa ndikuiin un xa'a i ka'an un xi'in na'a xa'a ya ndj tuvi i nuu un kivi vitin, saa tu ya sina'a i nuu un vaxi tiempo va. ¹⁷Ta ye'e sikaku i yó'ŋ nda'a naIsrael an nda'a na inka ñuu, táxi i ka'ni na yó'ŋ. ¹⁸Tí'vi i yó'ŋ ku'un un nditu'un te'e un xi'in na ya ná kundaa ini na xa'a ichi Ndioxi. Ta sixinu un ini na ná ndikundikun na ichi va'a ichi Ndioxi, tasaa kãka ka na ichi vã'a, ichi kiti nã'a, tiSatanás. Yó'ŋ ku rasindiko koo nakua'an nuu naa ta kixaá na kaka na nuu ye'e, chi sindoo na ichi vã'a, ta ndikundikun na ichi Ndioxi, kándixa na ye'e saa xaka'nu ini Ndioxi xa'a kuachi na, saa kuchiñu na koo na xi'in ndi'i ka nandíkun ichi i", káchi Jesús xi'in i —kã chi raPablo xi'in rarey Agripa.

Xánduvi raPablo yandj ka'an Jesús xi'in ra nuu sĭ tuvi ya nuu ra

¹⁹Saa ká'an ka ra xi'in rarey Agripa, káchi ra saa:

—Ta ye'e, tata rey, koo ndj xaa so'o i xa'a yandj ka'an Jesús xi'in i tá ndj tuvi ra nuu i. ²⁰Ndikun xã á i ká'an i xi'in na, xi'na nandóo ñuu Damasco xã á i

ká'an i xi'in, tá ndi 'i ikan ta k̄i xaá i ká'an i xi'in nandóo ñuu Jerusalén, saa ndi xa'an i ndi'i ka inka ñuu ya ñú'u estado Judea. Saa ke e tu i ndi xa'an i nda inka ñuu nuu ndóo na'a nakóo kúu Israel. Ndi xa'an i ndi ka'an ndoso i xi'in na ya ná sama na ini na ndiko koo na nuu Ndioxi, saa ikan na yava'a yasina'a ya ndixa kua ndi ko koo na nuu ra. ²¹ Xa'a yandi ka'an i xi'in na, yakan ti in naIsrael ye'e. Tá ndíkaa i ye'e ve'e ñú'u ñuu Jerusalén, ti in na ye'e kúni ka'ni na ye'e. ²² Ta Ndioxi chindee ye'e ndi'i saa kivi, yakan va'a táku i nda kivi vitin, ndíchi i nuu ndo. Ta ká'an ndoso i tu'un Ndioxi xi'in navali tin nana'nu. Ta iin ká'an i xi'in ndi'i na, tá ku'va ndi ka'an raMoisés tin ndandi ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi, saa ká'an i. ²³ Chi nda ikan ta ndi ka'an nda xa'a Cristo ra ndi kaxin Ndioxi sikaku yoo. Ndo'o ni ra kuvi ra sundi ra ikan ku ranunuu nditaku nuu ndi'i nandii. Ta ka'an ra xi'in na ndá ku'va kaku na. Tá íkan ñu 'u ndíye'e saa koo ra, chi kuna ra nuu ndi'i yo kúu Israel xi'in nakóo kúu Israel. Kuna ra nuu yo, kundaa ini yo xa'a tu'un Ndioxi, káchi tu'un Ndioxi ta a ndandi ka'an ndoso tu'un ra xina'a —káchi raPablo xi'in nandóo xíni so'o.

Sixinu raPablo ini rarey Agripa ya ná ndikundikun ra Jesús

²⁴ Tá ndi ka'an raPablo tu'un ikan nuu ndíkuiin ra xa'a ra, tasaa ndi kuiin raFesto ndee ka vi ká'an ra, káchi ra saa:

—jPablo, yó'o sána va ku un, xa'a ya ka 'vi ni un yakan kua'an ndu ki'vi un!
—káchi ra xi'in ra.

²⁵ Saa ndi kuiin raPablo ká'an ra:

—Kóo sána i, tata Festo, íyo va'a va ini i, ñú'u ndi'i va ini i xa'a yaká'an i xi'in ndo, yandaa kua ká'an i xa'a xi'in ndo. ²⁶ Yó'ó íin rarey Agripa ta kúndaa va'a ini ra xa'a ya. Chi kóo íyo se'e yaká'an i xa'a xi'in ndo, yakan va'a ndinuu ni ini i ká'an i xi'in ndo, Na kua'a va xíni unkua ndo 'o Jesús saa tu ya i kan nandíkun ichi va ra —káchi raPablo xi'in raFesto.

²⁷ Saa ndi ka'an raPablo xi'in rarey Agripa, káchi ra saa:

—Tata, zan kándixa yó'o yata a ndandi ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi xina'a? Xíni i ya kúndaa ini un yandaa kua ta a nda —káchi raPablo xi'in ra.

²⁸ Saa ndi kuiin rarey Agripa ká'an ra xi'in raPablo:

—Silo'o sixinu un ini i ki'vi i ichi Jesús xi'in un —káchi ra.

²⁹ —An silo'o an kua'a sixinu i ini un, Ndioxi ná kachi ta ndikundikun un ichi ra xi'in ndi'i nandóo xíni so'o ká'an i, ta ná nduu na tá ku'va íyo i, sundi süvi tá ku'va nú'ni i xi'in cadena yó'ó —káchi raPablo xi'in na.

³⁰ Saa tá si ndi'i raPablo tu'un ikan, ta ndi kundichi rarey Agripa xi'in yáBerenice tin ragobernador Festo xi'in ndi'i nandóo ikan, ndi kundita na ³¹ ka na koo na ve'e chíñu kua'an na ta ká'an xi'in ta'an mii na káchi na saa:

—Nda iin yandee kóo ndi kan ra ya kuvi ra, ni ve'e kaa kóo xíniñu'u ra ndikaa ra —káchi na xi'in ta'an na.

³² Saa ndi ka'an rarey Agripa xi'in ragobernador Festo, káchi ra saa:

—Va'a saña yo ra ku'un ra tá kóo ndi ka'an ra xi'in un ti'vi un ra ku'un ra nda'a rarey ka'nu ñuu Roma ya xanani ra kuachi ra. Ta vitin ni kóo tatan, ku'un sa'a ra —káchi rarey Agripa xi'in raFesto.

Ti'vi ragobernador Festo raPablo kua'an ra ñuu Roma

27 ¹Saa ti ndaa kivi yandi ka'an ragobernador Festo xi'in raAgripa, ya ti'vi nda raPablo ku'un ra ñuu Roma ya ndíkaa Italia. Ta xi na raPablo xi'in inka ka ndañú'u ve'e kaa ikan nda'a raJulio, randíso chiñu xi'in iin ciento ndasoldado, ta ti'vi nda ikan náni ya batallón César Augusto. ²Tasaa nda a nde sata iin barco tunke e ñuu Adramitio ta yá'a nu kua'an nu kua'a ni ñuu ya ñú'u yati yu'u nduta ñu'u estado Asia. Kua'an tu iin rata'an nde ranáni Aristarco va xi'in nde, ta rake e chí ñuu Tesalónica ya ndíkaa estado Macedonia ku ra ikan. ³Tá ndi tuvi inka kivi ndi xaa nde ñuu Sidón. Ikan ku nuu i kan raJulio yava'a xi'in raPablo, ta xi ra ndi xa'an ra xíto ra nata'an ra, ta chi ndee ña'á na ikan. ⁴Ndi'i ikan ta ke e nde kua'an nde xi'in barco ta ni v'a kua'an nde chi xíka ni tachi, ta i yo ka vi ndikava nu xi'in nde. Saa va'a ka ndi ki'in nu kua'an nu xi'in nde chi inka ña'ñu isla Chipre nuu koo va'a tachi xíka. ⁵Saa ke e nde kua'an nde, ndi xika nde nuu nduta ñu'u, ta ndi ya'a nde yati estado Cilicia xi'in estado Panfilia; ñaa ndi xaa nde ñuu Mira ya kíndoo estado Licia.

⁶Ñuu Mira ikan ndi ta'an raJulio iin barco tunke e ñuu Alejandría ta kua'an nu chí Italia, saa ndi ka'an ra xi'in nde nuu nde. Ñaa nu u nde ta nda a nde sata inka nu ikan kua'an nde. ⁷Kuekuee kua'an nde, yakan na'á ni ndi xika nde, tuvi ndioxi ndi xaa nde yati ñuu Gnido. Saa xíka ka tachi ta koo ndíkuchiñu ki'vi nu ñuu ikan. Ñaa ndi ki'in nu inka ichi ta ndi ya'a nu nuu xíto ndaa iin ña'ñu isla Creta ya náni Salmón, kua'an nu xi'in nde ichi Sur isla Creta nuu koo xíka ndee tachi. ⁸Kuekuee kua'an nde yu'u nduta ñu'u, ndo'o ka vi ini nde saa ndi xaa nde iin ña'ñu ya náni Buenos Puertos, suvi ya ita'an yati xi'in ñuu Lasea ndíkaa isla Creta ikan kua.

⁹Xa'a ya kuee ni kua'an nde tasaa ndi xinu kua'a va kivi ka na koo nde ñuu Cesarea. Saa ndi 'i tu viko ya xíxi su'un naIsrael va, ta kixaá tiempo vixin. Xa'a ya ikan kua xa á kúu i yo ni ku'un nde xi'in tunbarco nuu nduta ñu'u. ¹⁰Tasaa ndi ka'an raPablo xi'in ndandíso chiñu xi'in tunbarco ikan, káchi ra saa:

—Tata, ndíkani ini i, tá ná ku'un yo xi'in barco ta i yo ni va ku'un yo, nda mii nu ta i yo ndi'i xa'a nu xi'in ndi'i ña'a ndíso nu, tasaa tu mii va yo, i yo ni ndi'i xa'a yo —káchi ra xi'in nda.

¹¹Ta raJulio raxá'nda chiñu nuu ndasoldado, koo ndi xiin ra kuni so'o ra yandi ka'an raPablo xi'in nda. Va'a ka xi ni so'o ra yandi ka'an mii ra xiin barco nu ikan tasaa tu ra káva va nu. ¹²Ta koo ndi xiin nda ndoo nda Buenos Puertos chi v'a ña'ñu ikan ndee ni xíka tachi yoo vixin, káchi nda. Xa'a ya ikan kua ndi kani ini nda ku'un nda koo nda ñuu Fenice, suvi ya ndíkaa inka ña'ñu Creta. Ñuu Fenice kua xíto ndaa chi noroeste xi'in suroeste, saa íyo nuu va'a kundichi tunbarco yoo vixin ñuu ikan, káchi nda.

I yo ni kúu kúni ndikava itun barco ini nduta ñu'u

¹³Saa iin ki vi ki xaá xíka lo'o tachi ya ki xi chí sur; ñaa xa á kúsini ni nda káchi nda saa:

—Va'a chi kuchiñu va yo xaa yo nda ñuu Fenice —káchi nda.

Saa ndi xita nda kaa vee^c ya xi ñu'u ini tikuii, ñaa ke ta nu kua'an nu xi'in nde. Ma'ñu yu'u rá saa kua'an nu. ¹⁴Tá ku na'a lo'o kua'an nde nuu rá, ñaa ki xaá ndee ni xíka tachi ya ke e chí nordeste. ¹⁵Ñaa xa á síkuiko ya nu, ta koo ndi kuchiñu ka nde ku'un nde nuu ndi kani ini nde. Saa ndi ndoo na'a nu i kan nda, va'a ka xa á chínda'a mii tachi nu. ¹⁶Saa ndi ya'a nde yati nuu ndíkaa isla lo'o nání Claudia, ta kuee lo'o xíka tachi ña'ñu ikan. Ta barco ka'nu, tunkua'an nde xi'in, ñuu nu inka nulo'o kua'an nu, saa ndi ndoo nu sata nde, ta ndo'lo ni nde ndi xika nde ndi xita nde nu. Saa chi nuu nde nu sata tun chee. ¹⁷Sindi'i tá chi nuu nde nu sata tunchee, saa ka tun kutu nda nuchee xi'in yo'ó ya ná kuchiñu koo ndee nu tá'nu nu. Ta í'vi ka vi nda chinda'a tachi tunka'nu ku'un nu nuu yoti ya nání Sirte, ta kani ndaa nu nuu yuu ta'vi nu. Saa si nuu nda toto ndíchi sata nu ya ná ndixita ni ya tachi. Ta ñaa kuekuee ndi ki'in mii nu kua'an nu xi'in tachi xi'in nde. ¹⁸Ta ni koo xiin tachi xikuiin ya, ndinuni lo'o xíka ya. Tá ndi tuvi inka kivi ta va'a ka ki xaá nda táva nda ña'a ñú'ú ini nu, ki 'in nda ya xáta nda ini tikuii ya ná ndukama nu. ¹⁹Saa kúu ndi xinu uni kivi, ta ni koo xíkuuin tachi ni savi. Ñaa va'a ka ki 'in nda nda'a chiñu ya xíniñu'u mii tunbarco. Ki 'in nda ya xa ta nda ini tikuii ya ná ndukama va'a ka nu. ²⁰Nduvi niuun xíka tachi ta kúun savi, ni ñu 'u koo kéta ni kimi koo, iin nanaa káa. Koo ndi xika ka ini nde kutaku nde, kuvi ndi'i va nde ka 'án nde.

²¹Ta ku na'a ni tá'an kuxi nde, nda lo'o yu'u ña'a tá'an kaxi nde. Saa ndi kundichi raPablo xa á ká'an ra xi'in na, káchi ra saa:

—Nata'an yo, xa ndi ka'an i xi'in ndo ya kée yo isla Creta. Va'a ka ndi ndoo yo ikan nda ya'a tiempo vixin saa kixi yo, káchi i xi'in ndo. Ta koo ndi xiin ndo kuni so'lo ndo yandi ka'an i. Tá ndi xini so'lo ndo yandi ka'an i xi'in ndo, ta koo ya kundo'lo yo, ndikuu. ²²Sundi kúndi'i ini ndo, xa'a ndo ndee chi nda iin yo ndi'i xa'a; ndisaa tun barco ndi'i xa'a. ²³Sundi yoo ta ndi'i xa'a yo, chi Ndioxi ra káñu'u i ta si tuvi ra ángel ra nuu i ñuu ndive'e, ta ndi ka'an ya xi'in i, ²⁴káchi ya saa: "Pablo, ku i'vi un chi xíniñu'u un ku'un un nuu rarey ka'nu raAugusto ya xanani ra kuachi un. Xa'a iin yo'ó ta ke e va'a ndi'i nda kua'an xi'in un, sikaku Ndioxi nda, kúvi nda", káchi ángel xi'in i. ²⁵Yakan xa'a ndo ndee, ku i'vi ndo chi ye'e ta kándixa i Ndioxi. Kándixa i ra ya xasuvi ra yandi ka'an ra xi'in i. ²⁶Nda iin yo tikue'e, sundi nduxa xaa tunbarco nda nuu ñu'ú ichi saa ndi'i xa'a nu, káchi Ndioxi xi'in i —káchi raPablo xi'in na.

²⁷Ñaa ndi xinu uvi semana ñú'ú nde ichi ta xíka ka vi tachi, ndá yokan chínda'a ya tunbarco nuu nduta ñu'u nání Adria. Saa ti ndaa kaa uxi uvi ñuu, ta xa á ndíkanini ndaxáchiñu xi'in tunbarco xa kua'an kúyati nde nuu ñu'ú ichi, ká'án nda. ²⁸Xa'a ya ikan ta chi kaa nda iin yo'lo xi'in iin ña'a vee ka'a tikuii ya kundaa ini nda an kunu rá an yáxin rá. Ñaa xíto nda ta oko xa'un iin metro kua kunu rá. Na'a va'a lo'o ta tuku xíto ndoso nda rá, saa xi ni nda ya kunu rá oko uxa metro. ²⁹Xa'a ya í'vi nda ku'un nu kani ndaa

^c 27:13 Kaa vee ikan kua nú'ni ini nu, tá xa kundichi nu ta táan na ya ini tikuii tñin ya nu ya ná kú'un nu.

nu xi'in yuu, chi xa kúyati nu yu'u tikuii, káchi nda. Ta xa'a ya ikan kua va'a ka ta va nda kumi kaa ta an nda ini tikuii chi ka'a nu ya ná kü'un ka nu. Saa ká'an nda xi'in Ndioxí, chi ndakua kuna'a tuvi kúni nda. ³⁰Saa xa á kúni mii ndaxáchiñu xi'in nu ikan kunu nda ku'un nda ya sikaku nda mii nda, ta xa'a ya ikan kua nda xin nda itun barco lo'o chí nuu nda nuu tikuii nuu tunka'nu. Ñaa xa á táan nda kaa tunka'nu ini tikuii, káchi nda, sundi süvi yandaa vi kua síin ya íkan va nda. ³¹Tasaa xí ni raPablo unkua íkan nda ta ndí ka'an ra xi'in randíso chíñu xi'in ndasoldado tin mii nda, káchi ra saa:

—Xíniñu'u kundo'ni ndi'i ndakaa ini barco yó'ó, saa kaku yo. Tá ná kúndo'ni nda ini nu ta kúchiñu yo kaku yo —káchi ra xi'in nda.

³²Saa xa 'nda ndasoldado ikan yo'o ya nú'ni tunbarco lo'o xi'in nuchee; ñaa ndí saña nu kua'an mii nu nuu tikuii. ³³Tá xa kua'an kúni tuvi, tasaa ndí ka'an raPablo xi'in nda, káchi ra saa:

—Xa ndí xinu uvi semana ta nda lo'o tá'an kusun ndo tin kuxi ndo. ³⁴Ta vitin xíkan i yamani nuu ndo kuxi ndo an nda lo'o, tasaa ndiki'in ndo ndee ndo, saa kuchiñu kaku ndo. Ta kúndi'i ini ndo chi nda iin ixi lo'o xi'ni ndo ndi'i xa'a —káchi raPablo xi'in nda.

³⁵Saa kí 'in ra xita va'a kuxi ra ta nuu ndi'i nda ta xi ra tixa'vi nda'a Ndioxí, saa ta 'vi ra ya xa á ra xíxi ra. ³⁶Ñaa ndí xinu ini ndi'i nda, saa kí xaá tu nda ikan va xíxi nda. ³⁷Ta ndi'i nde kua'an ini barco ikan kúu nde iin ku'va uvi ciento uni xiko xa'un iin. ³⁸Tá ndi'i xí xi va'a ndi'i nde nda 'a ini nde, ñaa kí 'in nde trigo xa ta nde ini tikuii ya ná ndukama ka tun barco.

Kuaki'vi tun barco nda ka'a tikuii

³⁹Saa ndí tuvi inka kivi ta koo ndí kundaa ini ndaxáchiñu xi'in tunbarco mii kua ndí xaa nde. Ñaa xí ni nda yu'u tikuii nuu íyo yoti, saa ndí kani ini nda sikuta'a nda tunbarco xaa nu yu'u tikuii. ⁴⁰Xa'a ya ikan kua xa 'nda nda yo'o yanú'ni kaa vee ya kée ini tikuii. Saa nda xin nda ya nú'ni itun káva na barco; ñaa ká ndíchi na tikoto lo'o xini nu ya ná kani tachi ya ta ndixita ya nu ku'un nu yu'u tikuii. ⁴¹Tá kua'an barco tasaa ká ni ndaa nu nuu yoti ini tikuii. Xa'a ya ikan kua koo kúvi ka keta nu ndí tiin nu nuu yoti. Ta nuu ndí tiin nu ikan vaxi tikuii káni ndaa rá nu, ta ndee ka vi káni ndaa rá sata nu, ñaa xa á tá'vi nu. ⁴²Saa xa á ndí kani ini ndasoldado ka'ni ndi'i nda napreso kua'an xi'in nda, chi koto ka suta na ini tikuii ta kunu na ku'un na, ká'an nda. ⁴³Ta koo ndí xiin raxá'nda chíñu nuu nda ya ka'ni nda na, chi kú ni ra sikaku ra taPablo. Xa'a ya ikan kua xa 'nda ra chíñu, káchi ra saa:

—Unku nda xíni suta ta va'a ná suta nda kana koo nda yu'u tikuii nuu ichi. ⁴⁴Ta ndakoo xíni suta ta ná ki'in nda ña'ñu vali tunbarco kundoso nda nuu nu kana koo nda —káchi ra ndíso chíñu xi'in ndasoldado.

Saa kú u ta ká na koo ndi'i nde yu'u rá, nda iin ya koo ndí ndo'o nde.

Yando'o raPablo isla Malta

28 ¹Saa tá ndí xaa ndi'i nde nuu ñu'ú ichi ikan ta kú ndaa ini nde nání isla ikan Malta. ²Ta va'a ni ndí kuiso nañuu ikan nde'e, saa ndí ka'mi na ñu 'u chi vixin ni, ta kúun siin savi. Ñaa ká na na nde'e ndí xa'an nde

ndi saa nde xi'in na. ³Tasaa ndi xa'an raPablo ti in ra iin numi titun táan ra nuu ñu 'u. Tá ka ni ñu 'u sata nu ta ke ta iin koo tii ri nda'a ra. ⁴Saa tá xi ni sava mii nañuu ikan ya tii ri nda'a ra, ñaa xa á ká'an na, káchi na saa:

—Sivi rava'a ku rayó'ó, raxá'ni ndii ku ra, vani ndi kaku ra ini nduta ñu'u ta koo táxi Ndioxi koo ra —káchi na.

⁵Saa ki si ra nda'a ra nuu ñu 'u ta ndi kava ri ndi xi'i ri, ta koo ya ndi ndo'o ra. ⁶Ñaa ndátun ndi'i nandóo ikan nañu nda'a ra, an xa iin kuu so'va ndi kava ra kuvi ra, ká'an na. Saa ku na'va va ndátun na kuvi ra, ta koo ndi xi'i ra. Tá xi ni na koo ya ndi ndo'o ra saa xa á ndíkani ini na, káchi na saa:

—Iin ndioxi va ku ra, yakan va'a koo ya ndi ndo'o ra —káchi na.

⁷Yati nuu ndi xaa nde ndóo nde ikan íyo ve'e iin ra náni Publio mii rañuu ikan ku ra ta kúu mii rachiñu ndee. Ta yu'u tikuii nuu ndi xaa nde ikan índu'u ñu'ú ra. Va'a ni ndi kuiso ra ikan nde'e, saa xi ndoo nde ve'e ra uni kivi. ⁸Ta ndee ka vi ndó'o iva ra índu'u ra nuu xito, ndítuvi ya xi'in ra tin táta ra ni í. Saa ke e raPablo ndi xa'an ra nuu índu'u ra, tá si ndi'i ra ndi ka'an ra xa'a ra xi'in Ndioxi ta chi nuu nda'a ra xi'ni ra, ñaa ndu va'a ra. ⁹Tá xi ni na ndu va'a iva ra ikan, saa xa á kixaa kua'a nakú'vi ndóo mi isla Malta ikan nuu ra, ta iin sínda'a ndi'i ra na. ¹⁰Xa'a ya ikan kua ndu mani ni nde nuu na. Saa tá ku yati kana koo nde ku'un nde, ta si ni'i na ña'a nuu nde ku'un xi'in nde kuniñu'u nde ichi.

Ndi xaa raPablo ñuu Roma

¹¹Saa ku u ndi xinu uni yoo xi ndoo nde isla Malta, ñaa nda a nde sata barco itun ndi ndoo xi ndichi yoo vixin mi isla ikan. Nuke e chí ñuu Alejandría ku nu ta íyo kivi nu náni nu Cástor tin Pólux, chi ndóso uvi na'na ndioxi nagriego sata nu. ¹²Ñaa ndi xaa nde xi'in nu ñuu Siracusa, ta ikan ndi ndoo nde xi ndoo nde uni kivi. ¹³Sindi'i ikan saa ka na koo nde kua'an nde yu'u nduta ñu'u, saa ndixaa nde ñuu Regio. Inka kivi ki xaá xíka lo'o tachi ki xi chí sur, sundi tachi va'a kua chi chi ndee ya barco nde ndi xaa kama nu. Kivi uvi ndi xaa nde inka ñuu náni Puteoli. ¹⁴Ñuu ikan ndi ta'an nde sava nandíkun Jesús, saa ndi kuiso na nde'e ndi ndoo nde ndi xiyo nde xi'in na iin semana. Sindi'i ikan saa ke e nde kua'an nde ñuu Roma. ¹⁵Ta xa kúndaa ini nandíkun Jesús ndóo ñuu Roma xa'a nde ya kixaa nde, saa ka na koo na kua'an xa'a na ndi kuiso na nde'e ichi. Ndi xaa na nda ñuu náni Foro de Apio an nda nuu náni Tres Tabernas, ndi xaa na ndi kuiso na nde'e. Tá xi ni raPablo na ikan ta va'a ni ku ni ra, saa ta xi ra tixa'vi nda'a Ndioxi. ¹⁶Tá ndi xaa nde ñuu Roma ta ta xi raxá'nda chiñu nuu ndasoldado napreso nda'a raka'nu nuu ndi'i soldado. Sundi koo ndi taxi ra taPablo nda'a ra, ta va ña'á ra ndi xiyo siin ra iin ve'e nuu ndi xiyo iin rasoldado xi ndaa ña'á.

Ká'an ndoso raPablo xa'a Jesús ñuu Roma.

¹⁷Saa tá ndi xinu uni kivi ndi xaa nde ndóo nde ñuu Roma tasaa ka na ra nana'nu nuu naIsrael ndóo mii ñuu ikan ya ku'un na nuu ra. Tá ndi xaa na saa ki xaá ra ká'an ra xi'in na:

—Nata'an yo, ni koo yandi kan i xi'in naIsrael, ni koo xándikuu i xi'in na, ta ni xa'a costumbre yo koo ña'a ndi ka'an i, ta ti in na ye'e ñuu Jerusalén,

t̄a xi na kuachi xa'a i nda'a naRoma. ¹⁸Saa x̄a nani naRoma kuachi xi'in i ta k̄oo kuachi ká'an xa'a i kuvi i, káchi na. Ñaa k̄u ni na ikan saña na ye'e. ¹⁹Ta k̄oo nd̄i xiin naIsrael saña i, xa'a ya ikan kua k̄u ni i kixi i nuu rarey ka'nu ñuu yó'ó ya xanani ra kuachi i. Ta k̄oo táxi i kuachi xa'a nañuu yo naIsrael. ²⁰Xa'a yaña kua k̄a na i ndó'ó ndikita'an yo yó'ó, ka'an i xi'in ndo kundaa ini ndo ndá xa'a kua nú'ni i xi'in cadena yó'ó. Xa'a ya ndíkun i ichi iin t̄a a rax̄i ndatun ndi'i nata'an yo naIsrael kixi sikaku yoo kua nú'ni i. Ta kándixa i yandixa kua k̄i xi ra —káchi raPablo xi'in na.

²¹Saa nd̄i kuiin na ká'an na:

—Nda iin tutu k̄e e ñuu Judea t̄a'an ndiki'in nde xa'a un, ni nata'an yo vaxi ñuu ikan k̄oo ya ká'an na xa'a un. ²²Ta nde'e kúni nde kundaa ka ini nde ndá ku'va íyo ichi kua'an un. Chi ndi'i ni kúu ña'ñu xíni so'o nde kána'a na xa'a ichi ñaa ya kua ichi siki —káchi nana'nu nuu naIsrael xi'in raPablo.

²³Ñaa k̄i ndoo na kivi ndá kivi kua nd̄i kaya na kuni so'o na ka'an ra. Ta kua'a ka vi na nd̄i xaa kivi ya k̄i ndoo na. Ñaa k̄i xaá ra ká'an ra xi'in na, ká'an ra xi'in na iin saa nda xikuaa. Ká'an ra xi'in na xa'a ichi nuu xá'nda chiñu Ndioxi. Síxinu ra ini na ya kundaa ini na xa'a Jesús, chi suvi xa'a ra kua t̄a a raMoisés tin yata a ndand̄i ka'an ndoso tu'un yu'u Ndioxi xina'a.

²⁴Sava na kándixa na ya ndaa kua ká'an raPablo ta inka na k̄oo xín na kandixa na. ²⁵Sava na k̄oo xín kandixa yaká'an ra; ñaa x̄a á sáa na ta va'a ka k̄a na koo na kua'an na. Tasaa k̄i xaá raPablo ká'an ra xi'in na, káchi ra saa: —Yandixa ni kua nd̄i ka'an Ndioxi xa'a ndo xina'a, chi xina'a s̄i ka'an Tachi Ndioxi ini raIsaías rand̄i ka'an ndoso tu'un yu'u ra, s̄i ka'an ya ini ra ikan t̄a a ra tu'un mii Ndioxi. So'va ká'an ya xi'in ra:

²⁶Kuá'an nuu nata'an un Israel ka'an un xi'in na, kachi un saa:

Xíni so'o ndixa ndo tu'un Ndioxi, ta k̄oo kúndaa ini ndo.

Xíto ni ndixa ndo, sundi k̄oo xín ndo kundaa ini ndo yandaa.

²⁷Saa ndó'ó ndo chi tuun ni nima ndo, k̄oo xín ndo kuni so'o va'a ndo, xíni so'o v̄a'a va ndo.

Tá fín ndó'ó ndási nuu saa fín ndo,

k̄oo xín ndo kundaa ini ndo yandaa.

Xa'a yaña kua k̄oo xín ndo kixi ndo nuu i ya sinda'a i ndó'ó, káchi yata a raIsaías —káchi raPablo xi'in na.

²⁸Saa nd̄i ka'an raPablo xi'in na káchi ra saa:

—Vitin kúni i kundaa ini ndo yayó'ó: Ndó'ó naIsrael ta k̄oo xiin ndo kandixa ndo tu'un Ndioxi, xa'a ya ikan kua xaa Ndioxi yava'a xi'in na'a naköo kúu Israel, chi na ikan ta kuni so'o na yaka'an ra xi'in na —káchi raPablo xi'in na.

²⁹Tá x̄i ni so'o naIsrael yand̄i ka'an raPablo, ñaa k̄a na koo na ve'e ra káni ta'an na xi'in tu'un kua'an na. ³⁰Saa nd̄i xiyo raPablo uvi kuiya ñuu Roma, ikan nd̄i xiyo ra renta. Ta ndi'i na xá'an ve'e ra ndíki'in va'a ndi'i ra na. ³¹Nda iin na'a k̄oo nd̄i ke'e ra ya nd̄i ka'an ndoso ra xi'in na'a xa'a ichi nuu xá'nda chiñu Ndioxi. Saa s̄i na'a ra na xa'a Tata yo Jesucristo ta k̄oo yand̄i kan na xi'in ra.